Danuta Bieńkowska

SALT ÎN NEANT

Danuta Bienkowska

SALT ÎN NEANT

Adaptare şi postfaţă de R. Ciocan-Ivănescu

COLOSSEUM

— 1991 —

Jurnalul Daianei

15 iulie

Azi am tăiat din *Figaro Magazine* o fotografie în culori a lui Jean Roussel şi-am pus-o în rama unde fusese pîn-acuma fotografia tatei de pe biroul meu. I-am spus mătuşii Julia c-aş fi dorit ca tatăl meu să arate astăzi aşa: un tip foarte viril, cu o chică deasă, căruntă, pieptănată-n sus, învăluind lin fruntea, sprîncene brune, stufoase, un profil puternic, pronunţat, buzele strînse, bărbia energică. Roussel s-a specializat în chimia temperaturilor joase. În fotografie, chipul se desprinde pe fundalul unor cristale multicolore, ceea ce denotă că savantul se ocupă cu experimentarea diverşilor sulfaţi. Ce-i mai deosebit în acest chip, sînt ochii: în privirea lor pătrunzătoare se simte o forţă, o inteligenţă neobişnuită, în spirit temeinic, aproape îndărătnic — şi pe deasupra se mai observă simţul umorului.

Mătuşă-mea n-a rostit nici un cuvînt cînd am vîrît fotografia tatei în sertar. De fapt mie nu-mi place figura aceea impunătoare — şi totuşi banală. E drept că se-nfăţişa superb în uniforma lui de aviator, înalt, svelt, avea o prea frumoasă siluetă. Dar acasă, în plină relaxare, se destindea în mod exagerat. Se hîrjonea cu mine ceasuri întregi, făcea prostii copilăreşti ca şi cînd între noi doi n-ar fi fost nici o diferenţă de vîrstă. Îmi dădea voie să-l trag de nas, de păr, se purta mereu cu mine de parc-aş fi fost un plod, cu toate că eu mă consideram fetiţă mare. De cîte ori îi puneam cîte o întrebare mai serioasă, mă repezea cu o glumă, nicicînd nu-şi dădea osteneala să ducă o conversaţie mai mult sau mai puţin gravă. Poate va fi fost obosit după cursele cu avionul; de altfel, nu se pricepea la mare lucru şi puţine chestiuni îl interesau cu-adevărat, fapt de care m-am convins comparîndu-i explicaţiile cu cele din enciclopedie. E clar că un pilot nu-i dator să fie nici erudit, nici filosof; ar fi trebuit să-l admir că-şi face foarte bine meseria. Însă eu l-am văzut o singură dată în această ipostază, atunci cînd am zburat în trei la Paris şi tata pilota avionul, iar stewardessa m-a luat pentru o clipă în cabina de comandă. Pe fondul unei sumedenii de aparate şi aparataje, a căror menire îmi era cu totul de ne-nţeles, tata îmi apărea ca un stăpîn al spaţiului, un erou al timpurilor noastre. A doua zi, i-a mărturisit mamei, că avîndu-ne pe noi două la bord, pentru prima oară în viaţă îi fusese frică să zboare. O lună mai tîrziu, s-a prăbuşit pilotînd un avion cu două sute şaptezeci de călători la bord — şi niciodată nu s-au lămurit cauzele catastrofei. Pe mine mă chinuia bănuiala că aceasta se datora cine ştie cărei greşeli a tatei, care nu cunoştea suficient de bine avioanele de tip nou: în ajun chiar, recunoscuse la masă că nu se simte cu totul sigur...

Deci, bănuiala mea nu era neîntemeiată. Aveam pe-atunci zece ani. Bine-nţeles că nu puteam să-mpărtăşesc presupunerile mele cu altcineva, nu-l puteam învinovăţi pe tatăl meu, dar umbra acelei catastrofe îi întunecase amintirea.

Fotografia ascunsă-n sertar datá cu puţin înainte de căsătoria lui cu mama, efectuată la Paris, în prezenţa a doi martori găsiţi la-ntîmplare. N-au fost invitaţi la nuntă nici prieteni şi nici rude. După versiunea circulînd prin familie, tata trebuise să petreacă o singură zi la Paris, unde un coleg meloman i-a cedat un bilet pentru nu ştiu ce concert la sala Pleyel. Mama a cîntat splendid, arăta răpitor de frumoasă, tatăl meu a aşteptat-o la ieşire, a invitat-o la cină. Într-un cuvînt, dragoste subită, de la prima vedere. Am impresia că realitatea fusese mai prozaică. Sigur că mama era o violonistă renumită, femeie frumoasă, dar trecuse de treizeci de ani şi voia să se mărite, fără a-şi pierde libertatea. Tata se prezenta ca o partidă ideală. Moştenise de la părinţi o casă frumoasă la Londra, de care n-avea să se- ngrijească, fiindcă gospodăria cădea în sarcina surorii sale Julia. Altminteri, acasă venea rar, deoarece între două curse prefera să petreacă noaptea la aeroport. În primii ani de căsnicie, întîlnirile mamei şi tatei semănau mai curînd ale unor amanţi decît ale unor soţi. Aceeaşi versiune familială pretinde că ei tare-ar fi vrut să aibă un copil, însă după opinia mea, tata şi-ar fi dorit mai mult copilul, ca să-şi reţină soţia pe-acasă. Sarcina şi naşterea s-au dovedit fatale pentru mama, care mult timp nu şi-a putut reveni. A fost nevoită să rezilieze contracte, să renunţe la concerte peste graniţă, cîţiva ani a trebuit să-şi întrerupă activitatea profesională, ceea ce e periculos chiar pentru o violonistă celebră. Mai tîrziu a trebuit să-nnoade firele rupte, să-şi redobîndească popularitatea, să-şi recapete forma. Exersa zile-ntregi. Din fericire, casa era destul de mare. Mă duceam să cos cît mai departe, ca să nu mai aud cum se repetă mereu şi mereu aceleaşi bucăţi. O admiram pe mama şi uram muzica, deoarece muzica mi-o răpea. Pe deasupra, eram nevoită să-nvăţ a cînta la vioară, fiindcă mama nu-şi imagina c-aş putea face altceva în viaţă: vroia să dau cît mai curînd concerte, ca să se poată lăuda c-un copil minune. Din păcate şi spre marea mea suferinţă, cu toate silinţele şi străduinţele mele, nu cîntam într-un chip minunat. Îmi însuşisem o tehnică destul de bună, dar în modul meu de-a interpreta nu exista acel ceva ce-i face pe oameni să cadă jos de entuziasm. Profesorul o consola pe mama, spunîndu-i c-o să vină şi asta mai tîrziu, cînd voi mai creşte. Mama clătina din cap, conştientă că-mi lipseşte scînteia divină.

Tata nu-şi bătea capul cu-aşa ceva. Să fiu eu sănătoasă — repeta el — să fiu o fată obişnuită şi drăguţă. Mă lua pe genunchi, mă strîngea la piept — dar ce furioasă eram eu pe el! Nu vroiam să fiu o fetiţă obişnuită, ci s-apar ca şi mama la televiziune, într-o rochie superbă, să fiu răsplătită cu ovaţii. Lunecam iute de pe genunchii tatei, alergam ca să exersez la disperare. Ades mătuşa Julia, foarte reticentă din fire şi păstrîndu-şi

opiniile pentru sine, îi atrăgea mamei atenţia că nu-i sănătos a-l împovăra pe-un copil cu-asemenea efort.

Pînă la sfîrşit, mama însăşi a renunţat la visele ei şi din acel moment am început să merg la şcoală. Gîndul la vioară a trecut pe planul secund. I-a spus mătuşii că trebuie să exersez în continuare, ca să nu-mi pierd mîna pentru orice eventualitate, la nevoie să pot deveni profesoară de muzică. În final, o atare perspectivă degradantă mi-a slăbit zelul pentru studiu, profesorul a-ncetat să se mai preocupe de progresele mele, deşi eu urmam să-mi fac lecţiile cu conştiinciozitate, în care scop am şi dat un examen în faţa unei comisii. M-am ales din partea mamei c-un surîs şi cu afirmaţia, nu prea convingătoare, c-aş fi cîntat bine. De-atunci, ea a prins a călători şi mai mult prin lume, preocupîndu-se doar de propria ei carieră. Profesorul a venit să-i vorbească tatei despre viitorul meu şi-am auzit cum mă lăuda. Însă tata era de părere că pentru mine cel mai bine era să consider cîntatul la vioară drept o simplă distracţie.

Faptul că mama era o artistă renumită era, în ce mă privea pe mine, mai degrabă jenant. Aş fi preferat ca ea să nu difere de alte mame, despre care nimeni nu vorbea la şcoală. Mai rău: mama era franţuzoaică şi catolică, ceea ce mă situa dincolo de existenţa colegilor, deşi nici unul nu-mi făcea vreun neajuns. Pur şi simplu evitau să se joace cu mine, nu mă invitau la zilele de naştere, nu-mi trimiteau ilustrate din vacanţă.

Unica excepţie o constituia Tony, care-mi arătase din prima zi o simpatie deosebită. C-un an mai vîrstnic decît mine, mă-ntrecea la statură, era puternic şi ager. În curînd, mătuşa Julia, care pîn-atunci mă ducea la şcoală, a socotit că mă pot întoarce cu Tony, deşi el nu locuia ca noi în Wimbledon Hill, ci făcea un ocol ca să ajungă la el acasă, mai jos, într-un cartier comercial, unde părinţii lui posedau un mic magazin alimentar. Tony mă ocrotea întocmai ca un frate mai mare şi mai priceput, drept care nimeni din clasă nu-mi pricinuia vreun necaz.

Deci, ne-ntorceam de la şcoală alene, căci de pe-atunci începusem să obosesc urcînd colina unde se afla casa noastră. Toamna, adunam castane, răscoleam frunzele uscate de pe jos. Tony, destul de băţos în raporturile cu colegii, faţă de mine se purta mai blînd, ţinînd seama probabil că sînt bolnăvicioasă, că trebuie să mă apere; dar eu luam asta drept dovada unei duioase afecţiuni.

Tony era un băiat încîntător: păr roşcat asemenea castanei descojite, un ten alb, ochi albaştri în care veşnic licăreau scîntei.

Avea un frate mai mare, Fred, care lucra deja ca meseriaş, în curînd avea să devină independent. Cînd a-nceput să lucreze pe cont propriu, părinţii i-au cumpărat o mică locuinţă cu toate cele necesare. De două ori am fost la Tony acasă, invitată la aniversările din familie. Casa lor se deosebea de-a noastră în aşa măsură, încît nici nu putea fi vorba de comparaţie, ceea ce mi s-a părut foarte firesc. Părinţii lui Tony abia ce-şi încropiseră ceva bani, prăvălia nu le-aducea venituri prea faimoase. De altfel, nici părinţii mei n-ar fi putut să-şi permită a cumpăra o locuinţă

ca aceasta moştenită de la înaintaşi — o casă zidită din cărămidă roşie, veche, datînd probabil de cel puţin o sută de ani, înconjurată de copaci desigur seculari. Unele esenţe de arbori veneau din India, fuseseră perfect aclimatizate şi constituiau mîndria grădinarului nostru, Jonas. Solid, pleşuv, cu capul ghemuit între umeri, avea o forţă neobişnuită şi nu era deloc vorbăreţ. Mătuşa Julia pretindea că se puteau număra acele rarisime dăţi cînd el adresa cuvîntul cuiva — neîntrebat. Era un singuratec, zile-ntregi stătea numai în grădină, duminica doar pleca la biserică şi Domnul mai ştie pe unde, fiindcă revenea doar seara tîrziu. Locuia în căsuţa lui, chiar lîngă poartă. Adesea, mătuşă-mea îi propusese ca să se mute la noi în casă, dar el o refuzase politicos. Cred că se simţea mai comod printre propriile lui boarfe, în mica lui magazie unde-şi grămădise răsaduri, seminţe, unelte de grădinărit. Cînd mă duceam la el, respiram cu mare plăcere mirosul pătrunzător al substanţelor chimice. În partea opusă magaziei, îşi plasase odăiţa, bucătărioara, o baie. Cel mai mult mă atrăgea acolo căminul grozav de mare, împodobit pe toate părţile cu reproduceri colorate de plante, decupate din cataloage de horticultură. În cămin ardeau găteje uscate din parc şi o altă grămadă de vreascuri zăcea în stiva din spatele căsuţei, ascunsă după un gard viu. În văpaia jarului, crengile ardeau preschimbîndu-se în toate chipurile şi culorile, ţîşnituri albastre lunecînd de pe jos, flăcări portocalii zbucnind în sus, din care săreau scînteile pe horn, aşa încît mătuşă-mea nu o dată se temea de vreun incendiu.

Jonas avea o căţeluşă, Jessie, de rasă bull-dog, cu ochii de nuanţa bronzului şi cu botişorul boţit. Mînca numai din mîna stăpînului, care-i alcătuise un culcuş lîngă patul său, ca să poată s-o mîngîie şi noaptea. Jessie era mare amatoare de mîngîierile lui şi nu-ngăduia nimănui s-o atingă: dac-o atingea cineva, mîrîia şi îşi arăta colţii. Stăpîn şi cîine formau o pereche urîtă, posacă, dar — socoteam eu — se simţeau tare bine împreună.

Nu ştiu dacă lui Jonas îi plăceau vizitele mele. Cînd eram foarte mică, îmi arăta seminţele diverselor plante, puse pe străchinuţe şi-mi zicea să le spun numele. Dacă răspundeam suficient de bine, îmi oferea turtă dulce cu ienibahar. Era o minune! Incomparabil mai bună decît toate prăjiturile cumpărate de mătuşa Julia.

Sugînd alene acea turtă dulce, mă uitam la jar, aspirînd cu delicii plăcutul miros al lemnelor arzînde. Altfel miroseau crengile de pin, de ulm sau de araucaria exotică, pe care le cultiva Jonas în grădina noastră. Jessie sta culcată pe-un covoraş uzat la picioarele stăpînului. Stăteam tăcuţi, pe-ntuneric. Cînd se făcea tîrziu, Jonas îmi făcea semn şi mă conducea pîn-acasă. În parc era beznă şi bezna aceasta părea s-ascundă ceva straniu, căci arborii şi tufişurile căpătau înfăţişări bizare. Mi-era un pic de teamă, de-aceea ţineam strîns mîna lui Jonas — şi asta-mi dădea curaj. Mîna aceea era vînjoasă, aspră, lesne-ar fi putut să-mi frîngă oasele, dar eu ştiam că n-o să-mi facă una ca asta, ci totdeauna

mă va feri de rău.

În faţa noastră, la capătul aleii principale, se zărea lumina micului living-room, unde mătuşa se uita la televizor, împletind cine ştie al cîtelea sveter pentru mine sau pentru tata. Acele svetere — cel mai adesea nepurtate — nimereau la vreun bazar de binefacere. În living-room, se afla un mic cămin electric, avînd aspectul unei poieni de mesteceni.

Nu-mi pot imagina casa noastră fără mătuşa Julia. Chiar cînd lipsea de-acasă pentru cîteva ore, pentru cumpărături ori cine ştie pentru ce treburi de rezolvat în centru, o părticică a sufletului ei sălăşluia în interiorul sumbru, de unde se răspîndea o vagă lumină străbătînd prin geamul de sticlă cu carouri mici, colorate. În acea porţiune a casei totul era vechi: mobile, covoare, lămpi, tablouri. Numai camera mea de lîngă dormitorul mătuşii, la etajul întîi, se deosebea prin fereastra mare, orientată spre răsărit, prin mobilele mărunte şi albe. Odăile părinţilor se aflau într-o aripă laterală, adăugată de vreo douăzeci de ani pentru tatăl meu. Acolo mi-am petrecut prima copilărie. Mă puteam duce dimineaţa în odaia mamei, mă strecuram sub pledul ei, mă jucam acolo cît îmi poftea inima. Mai apoi, cînd mama a reînceput să dea concerte, iar tata redeveni oaspete rar la noi acasă, am fost mutată lîngă mătuşa, pentru ca "du-te-vino" al părinţilor să nu-mi tulbure mie existenţa normală. Am acceptat bucuroasă mutarea, fiindcă îmi era frică să dorm singură în acea parte goală a casei.

Cu timpul, Tony nu numai că mă-nsoţea pîn-acasă, dar rămînea şi la ceai, cu aprobarea mătuşii Julia şi-a părinţilor lui. Ne construiam diverse minunăţii cu piese Lego, ascultam discuri, mai ales din acelea înregistrate la concertele mamei. Uneori Tony m-asculta şi pe mine cînd exersam la vioară. Zicea că sună frumos, într-un fel anume. Bunicul lui fusese fabricant de piane, de unde oarecare simţ muzical moştenit de Tony. Mătuşă-mea îl iubea foarte, zicea că mai aduce un pic de veselie în casa noastră mîhnită. Deşi el rîdea foarte rar, aducea totuşi cu el o bună dispoziţie senină, nimic nu putea să-i zdruncine echilibrul, iar prezenţa lui ne dădea o senzaţie de siguranţă.

De cîte ori venea mama, Tony îşi întrerupea vizitele, ca să nu ne deranjeze. De fapt, mama era atît de ocupată, cu-atîtea treburi — iar absenţa lui Tony mă-ntrista mult. Deşi eram veşnic în aşteptarea mamei, deşi-l întîmpinam pe tata cu mare bucurie şi eram aproape fericită cînd se găseau amîndoi sub acoperişul nostru, atunci cînd ei plecau, mă simţeam mult mai bine, cu mătuşa, cu Tony şi cu Jonas.

Pe măsură ce creşteam, Jonas îmi vorbea tot mai mult despre plantele din parc, din grădina de iarnă, din sectorul aşa-zis experimental. Îmi dădea informaţii foarte sobre, prilejuite de sădirea ori de-ngrijirea plantelor, operaţii la care-l întovărăşeam dimpreună cu Jessie. Raporturile dintre mine şi Jessie deveniseră mai tandre, ea îmi dedica o porţie din afecţiunea rezervată stăpînului său. De cîte ori şedeam în parc pe

bancă, îşi punea capul pe genunchii mei şi mă privea cu ochii plini de-nţeles. Îi mîngîiam uşor fruntea şi-i şopteam: bună, bună, drăguţă... Aş fi jurat că pricepea.

Curios — îi vorbeam franţuzeşte. Poate fiindcă mama îmi spusese numai în franţuzeşte atîtea cuvinte drăgăstoase, pe cînd eram mică. Iar fiindcă tata vorbea numai englezeşte, devenisem un copil bilingv, ceea ce — se pretindea — avea să-mi fie de mare folos în viitor. Şi cu toate că mama pierduse nădejdea c-am să cînt vreodată la vioară, era convinsă că voi îndrăgi Franţa. În mica mea bibliotecă, erau mai multe cărţi franţuzeşti decît englezeşti, mai multe albume cu reproduceri de pictori francezi, mai multe reviste, jocuri şi lexicoane aduse din Paris; deci, mergînd pentru prima dată cu ea la Paris, mă bucuram c-o să-mi cunosc rudele.

Dezamăgire pe toată linia. Bunicii mei locuiau într-un imobil din secolul trecut, apartamentul era foarte sumbru şi cu toate că odăile erau spaţioase, nimic nu putea înlocui pentru mine lipsa unei grădini, fie cît de mici. Membrii familiei se purtau cu mine aşa încît mă răneau la fiecare pas. Verişoarele mele mă deranjau cumplit. Mîncărurile nu-mi plăceau. Iar vizitele pe la muzee le consideram drept pedeapsa lui Dumnezeu.

Numai plimbările pe străzi cu mama îmi produceau o adevărată plăcere. Colindam pe străduţele din Cartierul Latin, pe cheiurile Senei, în jurul Luvrului, în grădina Tuileries. Mama îmi arăta statuia Dianei, sub care îşi dăduse odinioară întîlnire cu tata şi din pricina asta numele meu era Daiana.

Într-o seară m-a dus în podul casei părinteşti. Zăceau acolo toate vechiturile, canapele scîlciate, scaune deşelate cu speteze strîmbe, "daguererre"-otipuri caraghioase în rame de palisandru, dulapuri cu geam pentru cărţi şi fotolii nemaipomenit de ciudate. Spre mirarea mea, mama a declarat că vrea să ia cu noi o bună parte din gioarsele acelea, să le ducă la Londra. Tata glumea, zicea că nici la Londra nu duceau lipsă de vechituri, dar mama insista: "Acelea sînt ale tale, vreau să-mi iau şi eu amintirile de familie — de asta sînt aici, ca să mi le-aleg".

Toată familia a spus într-un glas că transportul acestor obiecte, precum şi repararea lor, vor costa mai mult decît cumpăratul altora noi-nouţe la Londra. Însă mama n-a cedat şi ultimele zile ale şedereii la Paris s-au scurs în discuţii cu antreprenorul ales pentru împachetarea şi transportul acelor mobile, aşa cum prescrisese mama. Eram atît de obosită şi plictisită de toate astea, înct am respirat cînd m-am revăzut acasă.

Abia după cîţiva ani, şederea la Paris mi s-a părut frumoasă — în amintire. Rememorîndu-mi anumite colţuri pariziene, tablouri din muzee, mici cafenele, surprinzătoare privelişti ivindu-se prin perspectiva unor ulicioare din Montmartre, regretam că nu le privisem mai atent, că nu mă bucurasem îndeajuns de vederea lor. În comparaţie cu-acel

Paris al amintirii, Londra cea reală îşi pierdea ceva din farmec, deşi tot o iubeam. De fapt, nici acum nu ştiu bine dacă mă simt mai mult franţuzoaică decît englezoaică; citesc cu plăcere romane franţuzeşti, dar apreciez mai mult manualele engleze. Mă bucur că Tony e englez, căci de băieţii francezi am o părere tare proastă.

Adevărata mea copilărie s-a terminat — gîndesc eu — atunci cînd a murit tata. Aveam zece ani. Curînd după asta, m-am îmbolnăvit — o boală grea, o infecţie rebelă, care m-a ţintuit cîteva luni în pat. Bineînţeles, Tony nu putea să mă vadă. Vorbeam la telefon, dar asta era altceva, ne-mpiedicau şi distanţa şi prezenţa persoanelor ce se perindau prin cameră în clipele cele mai nepotrivite, cînd izbuteam cu greu să ne exprimăm gîndurile, cînd ne-aşteptam cu respiraţia tăiată răspunsurile unuia şi celuilalt. Astfel, convorbirile noastre deveneau tot mai rare, mai convenţionale. Tony îşi petrecea mai tot timpul liber la bazin, se-ntorcea obosit, trebuia să-şi facă lecţiile. Mă gîndeam la el ore-ntregi, aşteptînd să mă sune. Convorbirile noastre se purtau în cele mai diverse împrejurări, nu nimeream tonul potrivit, ne chinuiam, ne pierea pofta de-a reveni la vechea noastră prietenie şi-nţelegere. Succesele sportive ale lui Tony, lecturile mele intense ne-ndepărtau unul de altul. El se lăuda cu agerimea lui fizică, pe mine mă deprima o oboseală mai rea decît boala. Mă simţeam atît de doborîtă, că nu mai aveam poftă să-nvăţ, să privesc la televizor, s-ascult muzică. Însuşi faptul că zăceam culcată era istovitor. Mi-era silă de mine însămi, aveam impresia că mă descompuneam, că mă dădusem cu totul lenii de cînd boleam şi boleam.

Mă examinau diverşi medici, mă duceam la diverse controale. De cîte ori întrebam ce boală am, mi se răspundea în mod echivoc, cîte-un doctor mă bătea pe umăr consolator, zicînd că-n curînd mă voi simţi bine, că la toamnă voi merge la şcoală.

Cu totul întîmplător am aflat adevărul. Într-o după-amiază însorită, am intrat în cabinetul mătuşii, m-am aşezat lîngă o fereastră deschisă spre terasa unde şedea mama, bînd ceai cu mătuşa, sub o umbrelă albastră de grădină. La început n-am dat nici o atenţie conversaţiei lor, însă deodată o auzii pe mama spunînd:

— Ţii minte ce spunea el că vroia ca fata noastră să fie sănătoasă, o fată drăguţă, obişnuită? Din nefericire, n-are să fie nici una, nici alta ...

Am sărit ca opărită şi-am fugit în camera mea. Deci, mama era din nou dezamăgită din pricina mea. Lucrul ăsta m-a turburat încă mai mult decît vestea că n-o să-mi recapăt sănătatea. Nu mai puteam să-mi închipui cum avea să mi se-nchege de-acum înainte existenţa. Mi-am ascuns faţa-n pernă şi-am plîns îndelung.

Deodată mă sună Tony. I-am spus ce verdict mi se aplicase.

— Nu-ţi face griji — zise el tandru — se mai înşeală şi medicii. Oricum, eu am să te iubesc mereu.

Într-adevăr, aceste cuvinte aveau altă semnificaţie decît ar avea astăzi, însă atunci mi-au adus o imensă uşurare. După un moment de

gîndire, am ajuns la concluzia că afirmaţia mamei nu-nsemna că mă respinge, ci doar că-i tare îngrijorată pentru mine. Apoi, îi aveam alături pe mătuşă-mea şi pe Jonas. Deşi cu mătuşa se mai punea problema unui fel de antipatie faţă de mama... În reticenţele ei, în frazele incomplete, ghiceam, intuiam o suită de circumstanţe despre care nu mi se vorbise niciodată. Poate că presupunerile mele nu corespundeau întru totul realităţii. Deşi... Auzisem de la tata că mătuşa avusese de gînd să se mărite curînd după căsătoria părinţilor mei. Cînd s-a îmbolnăvit mama, nunta fu amînată. Mai tîrziu, mătuşa a fost nevoită să se ocupe şi de cumnată şi de nepoată. Oare mătuşa Julia o fi rupt logodna, ori logodnicul s-o fi răzgîndit? Poate interveniseră alte circumstanţe necunoscute mie? Mai auzisem cîndva că tata trebuia să-i plătească niște bani — valoarea a jumătate din casă, însă lui mereu îi lipseau banii. Asta să fi fost motivul rupturii? Propriu-zis, cui îi aparţinea de drept casa noastră?

Mătuşa, în materie de obligaţii, avea niște opinii exagerate. Era, de altfel, o fiinţă mîndră şi ascunsă. Cred că mă iubea ca pe fiica ei, însă nu mi-o arăta din consideraţie pentru mama, ca să n-aibă aerul c-ar goni-o din inima mea. În tot ce se referea la mine, se străduia să procedeze conform dorinţelor mamei, chiar dacă ea nu era de-aceeaşi părere. E foarte loială şi principială, pe semne asta provine din etica religiei anglicane, fiindcă religia din totdeauna a jucat un însemnat rol în viaţa ei. Suferă că nu mă poate îndruma pe calea credinţei, dar şi-n această privinţă dă dovadă de discreţie. Altminteri, la noi în casă nu se discută despre probleme personale. Independenţa de gusturi şi de opinii e respectată pînă la exagerarea supremă. Nimeni nu s-amestecă indiscret în treburile altuia. Şi nu sînt bine văzute nici lamentările motivate de griji ori suferinţe. E obligatoriu să-ntîmpinăm necazurile c-un zîmbet, c-un spirit senin, chiar dacă în noi urlă sufletul de durere.

Mama putea flecări ceasuri întregi despre turneele ei, ceea ce-i displăcea desigur mătuşii, însă ea socotea toată această vorbărie drept o ţesătură de anecdote amuzante ce n-aveau nimic comun cu persoanele de faţă. Dădea replica mamei cu bunăvoinţă, c-un pic de ironie, fără să-şi manifeste printr-un singur cuvîntel propriile păreri ori sentimente.

Desigur, mama trăise în chip foarte dur moartea tatei. Însă nu pot înlătura impresia că necesitatea de a-şi continua cariera şi a-şi cîştiga mai departe existenţa i-au înlesnit pe deplin redobîndirea desăvîrşitei libertăţi de spirit şi de reluare a unor cît mai dese evadări din casa familială. Se dedicase iarăşi carierei muzicale, contînd tot mai mult pe activitatea ei artistică. Reînviase, reîntinerise; în ciuda oboselii, din fiece călătorie se-ntorcea radioasă. De cîte ori mătuşa Julia o atenţiona cu delicateţe că mie personal îmi consacră prea puţin timp, mama repeta că datorită onorariilor sale, ea este unica susţinătoare a familiei.

— Dar, scumpa mea — riposta mătuşa, puţintel jignită — eu trăiesc doar din propriul meu capital.

— Natural! Dar întreţinerea unei asemenea reşedinţe (mama subli-

nia acest termen într-un mod cu totul special) costă o groază de bani. Era mult mai bine să fi avut un apartament comod într-un bloc ...

— Parcul constituie o adevărată binefacere pentru copilă — afirma mătuşa. — Poate mai tîrziu să fie chiar indispensabil ...

Conform făgăduinţelor medicilor, toamna m-am întors la şcoală, ascunzînd faptul că lecţiile mă oboseau cumplit. Pierdusem un an. Tony era într-o clasă superioară. Crescuse, parcă se maturizase, dar îşi păstrase frumoasa lui epidermă, făr-un fir de păr. Mereu se ocupa cu natalia şi atletismul. Mi-a urat bun venit din toată inima, convins probabil că sînt restabilită. Nu mă mai conducea acasă, dar de două sau trei ori pe săptămînă venea la noi, la ora ceaiului. N-am revenit asupra acelei convorbiri telefonice, cînd afirmase că mă va iubi mereu.

Acum eram mai puţin ocupată, lecţiile de vioară încetaseră odată cu boala mea, apoi mama renunţă la ele definitiv, temîndu-se de efectele posibile ale unui efort suplimentar. La şcoală mă scutiseră de gimnastică, de jocurile sportive. Cu-atît mai mult mă simţeam înstrăinată printre noile colege, care se grupaseră pe prietenii din clasa precedentă, iar eu eram c-un an mai vîrstnică; în timpul bolii citisem enorm, drept care noile colege mi se păreau infantile şi superficiale. Sufeream şi din cauză că eram fată. La cei doisprezece ani ai mei, n-aveam cu cine sta de vorbă despre chestiunile mele personale. De la higienista şcolii, aflasem că fenomenele fiziologice care mă nelinişteau erau cu totul fireşti vîrstei mele, dar eu nu mă puteam împăca cu ele. În fiece lună, îmi deplîngeam soarta cu amar. Aş fi preferat să nu mă fi născut deloc, decît să-ndur asemenea suferinţe, ba încă să trec în ochii bărbaţilor drept o făptură slabă şi de nimic.

Aş fi vrut să-i vorbesc mamei, care venise pentru cîteva săptămîni acasă. Ea a luat lucrurile foarte uşor, m-a sfătuit să merg la o doctoriţă care să-mi explice totul, ori să mă informez din cărţi de specialitate. Îmi păsa mai puţin de procesele fiziologice cît despre faptul că feminitatea făcea din noi, fetele, o cantitate neglijabilă. Mare ispravă că unele femei sînt şefi de guverne, că altele au obţinut premiul Nobel, dacă tot bărbaţii au cuvîntul decisiv! La televiziune tot pe dînşii îi vezi în fruntea consfătuirilor şi conferinţelor celor mai importante. Abia în artă mai au şi femeile o şansă: o actriţă, o cîntăreaţă, o violonistă, o pianistă izbuteşte să dobîndească reputaţie şi renume. Însă aceste cariere îmi rămîneau închise. Şi oricît mi-aş fi îmbogăţit mintea, nu eram capabilă să ţin pasul cu colegii.

Nu mi-era dat nici să mă conving de misiunea femeii, de fericirea ei familială şi de bucuriile maternităţii. Astea mi se păreau nişte jucării cu "hopa-Mitică", destinate să le prostească pe fete, ca să nu evadeze din cuşca în care le ferecase natura. Sigur că existau şi excepţii, (confirmînd regula). Decupam din presa feminină informaţii despre femei, care izbutiseră să depăşească bariera feminităţii: cutare a fost prima studentă la Politehnica militară, pe care a absolvit-o ca şef de promoţie, cutare

se ocupă de tehnica zborurilor cosmice, alta e mare expertă în materie de economie mondială, alta în materie de finanţe şi politică monetară, alta — în materie de embriologie, expertă pe plan mondial. Şi aşa mai departe ...

Însă toate aceste tăieturi din presă încap simplu de tot într-o cutie pentru bomboane de ciocolată.

Mi se părea impunătoare octogenara, care de cîteva decenii dirija revista "Die Welt" din Hamburg, prezida colocvii politice general-europene şi care n-avea nimic comun cu femeia ideală în calitate de "preoteasă a altarului familiei". Straşnică femeie! Însă...

Mătuşă-mea se mira că urmăresc la televizor ştirile politice, dar nu protesta, fie din respect faţă de independenţa individuală, fie să nu mă amărască, deoarece eram bolnavă; drept care, îmi permitea orice, bineînţeles în limitele raţionale. Doctorul Reid, care mă consulta o dată pe săptămînă, o prevenise că boala mea de inimă se poate înrăutăţi din pricina turburărilor hormonale şi a stresurilor cauzate de schimbarea subită a dispoziţiei ori de excitabilitate, dar toate acestea pot fi prevenite printr-o existenţă tihnită, raţională şi higienică.

Aşadar, mă culcam devreme, stăteam mult timp la aer curat, evitam ceaiul tare, condimentele, sarea, grăsimile şi dulciurile. Beam sucuri şi mîncam fructe, alungam gîndurile triste. Nu mă uitam la filme, care îmi puteau produce emoţii. Din ce în ce mai rar mă vedeam cu Tony. Şi cu toate acestea, într-o bună zi m-au dus la spital din pricina unei deficienţe circulatorii. M-am speriat — boala se-ntrecuse cu gluma!

Mama şi-a întrerupt o călătorie în străinătate, a venit la Londra, stătea ore-ntregi în rezerva mea. Îmi făcură o mulţime de analize, dar n-aveam idee despre rezultatele lor. Cine-ar fi informat pe-o fetişcană de treisprezece ani despre starea sănătăţii ei? Mă priveau surîzînd, manifestările bolii erau minimalizate oricît m-aş fi plîns de ele, se-ncercau diverse medicamente şi se decise — în fine! — că mă pot întoarce acasă, cu restricţia ca din toamnă să mă rezum la lecţii particulare. Despre mersul la şcoală nu mai putea fi vorba.

Abia astăzi, cînd scriu aceste note, îmi dau seama de pericol. Atunci mă bucuram că mă-ntorc acasă la noi, la viitor nici nu mă gîndeam. De altfel toţi se străduiau ca să mă determine să nu-mi pierd nădejdea şi să-mi facă viaţa plăcută. Cînd am scăpat de sufocări şi-am putut umbla cîte puţin prin odaie, genul de trai ce-mi era hărăzit de-acum înainte mi se păru chiar agreabil.

Acasă m-aştepta o surpriză. Mi se aranjase camera în living-room, alături de dormitorul mătuşii mele.

— De-acum eşti domnişoară, nu mai poţi sta între mobilele acelea de copil, nepotrivite cu vîrsta ta — mă lămuri mama, examinîndu-mă ca să vadă dacă sînt mulţumită.

M-am prefăcut că sînt. Ce-i drept, mobiluţele mele albe erau cam joase, însă noul aranjament al camerei îmi producea un obscur senti-

ment de nedumerire. Aveam posibilitatea s-ascult muzică, aveam propriul meu televizor, discuri noi — şi-ar fi trebuit să-nnebunesc de fericire la vederea noilor rochii, sandale şi lenjuri. Dar simţeam că toate-acestea reprezentau un succedaneu înlocuind viaţa normală a unei fiinţe de-acum lipsită de un statut complet, ci necesitînd o grijă specială. Iar camera se găsea la parter, ca să nu mă ostenesc pe scară, dacă uneori voiam să ies în grădină.

Mai era ceva care mă deranja: mama aici, în odaie, pusese toate mobilele ei franţuzeşti, ce-i drept foarte frumos reparate, însă amintind epoca lui Ludovic-Filip; pe pereţi "daguerre"-otipuri înfăţişînd poeţi romantici şi frumoase doamne din secolul trecut, iar în biblioteca cu geamuri găsii vechi ediţii de poezie, precum şi "Dictionnaire de la conversation et de la lecture", ediţia 1833, legat în piele.

— M-am gîndit c-are să te distreze — spunea mama. — La vîrsta ta, citeam cu nesaţ micile bîrfeli şi anecdote referitoare la oameni celebri şi redactate într-un stil elegant.

A doua zi, Tony veni să-mi aducă flori. Cînd a dat cu ochii de mine, simţii că s-a speriat. Pesemne arătam oribil — şi mă răscolise deopotrivă schimbarea produsă de întoarcerea de la spital. Oare totuşi mă schimbasem într-atîta?

Primul sărut în viaţă.

Ştiu că nu-i încă acel aşteptat. Cel puţin pentru el. Dar în ce mă privea pe mine...

20 iulie

Scrisul jurnalului mă chinuie, dar o nevoie lăuntrică mă sileşte să-mi recreez în modul ăsta scurta mea viaţă, care-acum atîrnă doar de-un fir de păr. Poate din cauză că nu pot sporovăi cu nimeni şi-mi găsesc uşurarea în confidenţe revărsate pe hîrtie. Din totdeauna m-am gîndit să mă spovedesc mamei şi cînd am revenit de la spital, credeam că lucrul e posibil. Mama revocase toate concertele, reziliase chiar un contract de înregistrare a unor discuri. Stătea cu mine zile-ntregi, se străduia să pară senină, vorbea c-un glas duios şi zîmbea la fiece clipă. Treaba începea să devină nesuferită şi pentru ea şi pentru mine. Uneori, îşi pierdea răbdarea, i se-năsprea glasul, îşi muşca buzele din cauza mea şi pleca, trîntind uşa. Muzica o scotea din sărite. De cîte ori puneam vreun disc, îşi găsea ceva mai urgent de făcut în cea mai îndepărtată încăpere din casă. Nu mai punea mîna pe vioară, se măcina în sine şi nu reuşea să s-ascundă. Îi lipseau contactele cu lumea, cu publicul, cu-atîtea şi-atîtea lucruri ce depăşeau cercul mult prea îngust al familiei.

Mai întîi debranşase telefonul, întrerupea convorbirile, sub cuvînt că trebuie să stea de vorbă cu mine. Nimeni nu ne vizita, rar ne mai suna cineva. Însă ea nu putea trăi fără conversaţie, bîrfeală, participare la viaţa celorlalţi. Cînd — în fine! — a ieşit în oraş într-o bună dimineaţă, a revenit parcă renăscută. Avea totuşi remuşcări că mă lasese singură,

în pofida faptului că pentru prima oară simţeam că de mult timp nu mai petrecusem câteva ore aşa de plăcute. Ar fi trebuit să i-o spun sincer, dar n-am vrut s-o supăr. Era atît de convinsă că prezenţa ei mă face fericită! Sacrifica pentru mine atîta vreme, atîtea plăceri personale în speranţa că-mi uşurează suferinţele! Da'de unde — în tovărăşia ei mă simţeam stînjenită, mă prefăceam mai sănătoasă decît eram ca să n-o amărăsc. Intuiam faptul că, stînd lîngă mine, ea fuge cu gîndul aiurea. Căci îşi avea şi ea viaţa ei, despre care eu nu ştiam nimic. Mă asculta distrată, treburile mele i se păreau desigur prea puţin importante, iar eu căutam să aflu ceva despre legăturile ei cu oamenii, aşteptam să rostească măcar un nume. Bănuiam că trebuie să aibă vreun iubit, că e gata să se recăsătorească şi n-o face numai din cauza mea. N-aveam fireşte nici o dovadă, nici un semn, însă imaginaţia mea broda tot felul de născociri.

Chiar atunci cînd vorbeam despre lucruri indiferente, despre cărţi sau filme televizate, ajungeam la un fel de tensionare, atît de diferite eram în opinii şi predilecţii. Ce folos că mama era mult mai instruită, poseda mult mai mult gust, dacă eu îmi aveam cu totul alte păreri! Poate opera la mine un spirit de contradicţie, însă de cîte ori mama spunea că un lucru e alb, eu afirmam numaidecît că-i negru. Mai rău: eu nu-mi puteam stăpîni un soi de antipatie surdă, aproape de ură, pe cîtă vreme ea îşi stăpînea sentimentele, fie chiar c-un mare efort. În definitiv, sub cuvînt că ni se termină banii, reîncepu să se-nregistreze pe discuri şi la urma urmei plecă într-un turneu.

După plecarea ei, în casa noastră se aşternu o tihnă binecuvîntată. Înţelesei acum că toate ciocnirile proveneau din efortul ce şi-l impunea mama ei însăşi, pe cîtă vreme eu aveam nevoie de linişte şi pace. Tensiunea nervoasă îmi înrăutăţea starea sănătăţii, ceea ce mă făcea prea susceptibilă. Nu o dată mă munciše gîndul sinuciderii, dar acesta se risipea după o noapte cu somn bun sau la priveliştea unei zile senine. Ce-i mai curios, e că descopeream o mare delectare în cărţile vechi, în obiectele de modă veche, în acelea prin care mama ţinuse să-mi înfrumuseţeze camera, deşi cîndva îi spusesem cu toată convingerea că nu-mi plac vechiturile, c-aş vrea să am mobile numai din sticlă şi din metal, că mă supără toate amintirile de familie, deoarece mă sileau să-mi amintesc de Franţa, care nu-mi place, fiindcă eu sînt englezoaică pînă-n măduva oaselor, iar tot ce-i franţuzesc îmi face silă. Simţeam că-i pricinuiesc un rău adînc, totuşi îi spuneam toate acestea dinadins, poate că eram chiar sinceră, deşi astăzi mi-e ruşine de ce-am spus atunci. Cred că mi-era ciudă pe mama din alte motive, poate eram geloasă pe sănătatea ei, pe libertatea şi talentul ei, dar asta nu vroiam s-o recunosc faţă de mine însămi şi toate izbucnirile mele de răutate constituiau mijlocul prin care mă defulam. Nu ştiu dacă ea pricepea sau dacă meditase vreodată asupra unor atari situaţii. După cele cîteva săptămîni petrecute cu mine, părea atît de epuizată, iar eu îmi dădeam perfect

seama că o dezamăgisem din toate punctele de vedere, iar pe deasupra mai şi boleam! Culmea ghinionului, nici Tony nu mai venea să ne viziteze, cu toate că pe mama o adora c-un fel de pietate evlavioasă, o devoţiune inspirată de tehnica ei, de farmecul, de veşmintele ei, de stilul ei de viaţă, vorbea despre dînsa doar la modul superlativ, ceea ce mă ducea la disperare şi o dată ne certasem şi-i spusesem că rup cu el "pentru totdeauna". I-am reproşat că-i face mamei ochi dulci; el şi-a rîs de mine, însă a recunoscut cel puţin că se-ntîmplă uneori şi-aşa ceva.

Pe scurt, plecarea mamei mi-a adus o certă uşurare. Însă după vreo săptămînă am început să-i simt lipsa, uitasem de toate supărările şi tînjeam după ea în chip absurd. Oare se poate vorbi despre absurditate cînd ţi-e dor de cineva? Nu ştiam nici eu ce se-ntîmplă cu mine, eram un ghem de contradicţii.

În vremea asta m-am îndrăgostit de-a binelea de Tony. Gîndurile ce se-ndreptau spre el mă-nsoţeau necontenit, chiar cînd citeam sau învăţam, deşi atunci ele coborau la un nivel mai adînc al conştiinţei. De cîte ori mă trezeam noaptea — şi asta se-ntîmpla foarte des — ştiam că-l visasem pe Tony, chiar dacă n-aş fi putut spune cum. Stăteam culcată în bezna nopţii, gîndindu-mă la ce-i voi spune la proxima noastră întîlnire, însă despre sentimentele mele nu-i vorbeam niciodată. Uneori surveneau clipe cînd mărturisirea parcă-mi ţîşnea de pe buze, izbuteam totuşi să mă reţin, năzuind la o mărturisire a lui Tony. Vroiam să ghicesc dragostea lui din duioşia pe care mi-o arăta, din atingerile sfioase, din privirile gînditoare, care-i trădau sentimentele. Atunci întorcea capul, schimba conversaţia pe alt făgaş, pe subiecte banale. Eram ca-n stare de febră, aşteptam cîteva cuvinte, un sărut, dar timpul se scurgea iute, mătuşa ne chema la ceai, noi ne aşezam cu mutre de condamnaţi la măsuţa de mahon. Conversaţia nu se lega, eu priveam la cesornicul de pe cămin, ale cărui ace înaintau fără milă. Încă o zi pierdută...

Nu ştiu de ce mă temeam să definesc ceea ce ne reunea. La urma urmei, îl puteam încuraja eu pe Tony, ca să se mărturisească el primul. Sufeream, găsind totuşi o anumită plăcere în acea suferinţă. Îmi spuneam că poate el mă iubeşte şi-ar trebui să mă-ncumet a iniţia eu însămi discuţia pe-această temă. Simţeam că sînt iubită, măcar atunci cînd Tony mă vizita, chiar dacă iubirea slăbea în lungile întreruperi necesitate de antrenamentele lui şi de eforturile de-a ţine pasul la-nvăţătură. Mă prevenea că n-o să ne putem vedea vreo două-trei săptămîni şi de altfel la-nceput credeam în realitatea acestor justificări, însă după cîteva zile, începeam să mă-ndoiesc. Poate-i sătul de mine, poate se interesează de vreo altă fată? Nu-mi dădea nici măcar un semn la telefon. De ce nu vroia să-l sun la el acasă, de ce nu găsea măcar o clipă ca să mă sune? Era de neconceput! Şi cel puţin dacă m-aş fi putut destăinui vreunei prietene! Dar n-aveam nici una; chiar dacă mă vizitară într-o zi nişte foste colege, se cunoştea c-o făcuseră din obligaţie, nu din afecţiune. Conform obiceiului şcolii noastre, eram considerată mereu drept eleva

şcolii, domnişoara Craig îmi dădea lecţii de matematică, fizică, chimie, biologie, domnul Higgins — de engleză, geografie, istorie. Scriam teme, citeam cărţile cerute de program, iar vizitele colegelor erau destinate să-mi păstreze contactul cu colectivitatea şcolară. Totul fusese bine gîndit şi realizat sistematic în virtutea principiului că tineretul neîncadrat direct în procesul de şcolarizare posedă totuşi dreptul să se instruiască şi să convieţuiască în societate. Despre asta se vorbea la televiziune atît de mult încît mă prindea plictiseala. Uneori mă-ndoiam dacă mai trebuie să-nvăţ, dat fiind că niciodată n-aş fi putut duce o viaţă normală, nici n-aş putea munci. Cînd le spuneam asta profesorilor mei, îmi replicau foarte convinşi că mă voi însănătoşi fără dubiu şi-n orice caz mă voi simţi mai sănătoasă cînd mă voi simţi utilă (oare — în ce mod?) că pentru propria mea mulţumire şi pentru o bună conştiinţă de sine trebuie să-mi lărgesc orizontul cunoaşterii. Atare afirmaţii erau o pură ficţiune, totuşi îmi produceau o anumită satisfacţie şi mă prefăceam convinsă. Deşi nu acceptam să fiu amăgită, mă-mpăcam cu blîndele cuvinte de-ncurajare şi-i reproşam în sinea mea mătuşii mele că nu-mi ascundea situaţia reală. Deşi nu întreprindea niciodată ea, prima, discuţia despre viitorul meu, cînd era întrebată nu-şi ascundea sentimentul unor triste perspective. Aşa încît, evitam s-o mai întreb. În schimb, Tony încerca să-mi creeze nişte iluzii, să nu mă rănească prin dezvăluirea adevărului, chiar dacă nu ştia să mintă... Deci, nu mă puteam dezbăra de impresia unei stări de suspensie, în cadrul căreia întîlnirile noastre căpătau o alură de taină deghizată, mascată de lămuriri mincinoase.

Dintre fetele care mă vizitau, două mi se păreau interesante, Jane şi Maggie. Jane era totdeauna senină, nu într-atît de inteligentă ca să vadă că viaţa n-are numai părţi bune. Puteam, ce-i drept, să vorbesc cu ea despre orice, dar nu-mi convenea optimismul ei programatic, îl consideram drept o formă de iluzionare destinată să-i atragă toate simpatiile. Majoritatea oamenilor vor să comunice cu inşi care iau doar părţile bune ale lucrurilor, se joacă de-a automulţumirea şi găsesc justificare pînă şi la deficienţe. Jane primea toate c-un surîs permanent, aşa încît ajungea să pară cu totul nesinceră. Bună din fire, nu jignea şi nu nedreptăţea pe nimeni, se purta egal de graţios, dar la modul negativ, cu toată lumea. Maggie ştia şi dînsa să se poarte cu dulceaţă, dar nu posedă nici urmă de bunătate. Minţea la perfecţie, se lăuda cu părinţii ei, cu averea ei, cu succesele la băieţi, cea mai mare plăcere a sa era să inspire altora ideile cele mai trăsnite şi opera cu-atîta dibăcie şi forţă de sugestie, încît nimeni nu i se putea opune. Ţin minte că o dată, pe cînd mergeam la şcoală, Maggie le-a făcut "bucata" părinţilor lui Tony în chipul cel mai crud. Murise bunicul lui şi toată familia se dusese la cimitir. Dat fiind că-n ziua aceea prăvălia era închisă, Maggie a lipit pe uşă un anunţ cum că proprietarii au dat faliment. "Ce mutră vor face cînd s-or întoarce de la cimitir!" — se bucura dînsa, susţinînd că o asemenea răutate e cel mai bun leac pentru a te consola de-o moarte-n

asemenea răutate e cel mai bun leac pentru a te consola de-o moarte-n familie.

Unul din colegii de şcoală o văzuse lipind faimosul anunţ pe uşă; mama lui Tony s-a dus cu plîngere la cancelarie. Toată clasa noastră a fost nevoită să dea ascultare moralei rostite de domnişoara Craig, să recunoască fapta rea ce constituia în esenţă acea glumă proastă. Însă nimeni din clasă n-a rostit numele lui Maggie, al iniţiatoarei sinistrei glume; ea reuşea totdeauna să s-ascundă îndărătul altcuiva. Apoi mai era şi diabolic de capabilă, deşteaptă, în fruntea clasei, triumfătoare la toate concursurile interşcolare, îndeosebi cînd acestea erau televizate: rezultatul acestor concursuri era garantat de Maggie. Avea o memorie formidabilă şi-o siguranţă de sine care-i permitea să răspundă "fulger" la orice întrebare. Chiar dacă nu cunoştea ceva foarte precis, izbutea să-şi mascheze neştiinţa printr-un spirit îndeajuns de nimerit, pentru ca juriul să-i acorde un număr onorabil de puncte. În plus, era frumoasă: păr lung, luminos, ochi de nuanţă violacee, un pic de culoare rozalie pe umerii obrajilor, într-un cuvînt arăta ca un îngeraş; în faţa persoanelor adulte, îşi lua nişte mutrişoare inocente, zîmbea cu dulceaţă nemaipomenită, iar în faţa băieţilor vorbea în chipul cel mai trivial şi înjura de mama focului, ca să-i dea gata. Asemenea talent mă impresiona şi pe mine, căci nu puteam înţelege cum o fată crescută într-o familie bună, avută, ajunsese să cunoască pe cei mai de jos derbedei. De cîte ori se supăra, gura ei prindea să capete o expresie dură, respingătoare; prin asta se vedea firea ei adevărată, esenţa făpturii ei — adică răul însuşi.

22 iulie

De-o lună am intrat şi eu în vacanţă: s-au terminat lecţiile cu domnul Higgins şi cu domnişoara Craig. Tony s-a dus la mare, mama dă concerte în Australia. Ieri am primit o ilustrată de la Maggie, care se află cu părinţii în Italia. Salutări din voiaj, dragă-doamne, sub care s-ascunde o fărîmă de răutate, ceea ce nu-mi displace. Maggie e singura care nu mă consideră drept o victimă a soartei, nu mă cruţă şi nu mă-ndeamnă să mă resemnez. Adulţii — fiecare-n genul său — se silesc să mă înarmeze contra a ceea ce m-aşteaptă pe viitor. Răspund neîntrebaţi, filosofează, cu toate că eu nici nu mă gîndesc la sensul existenţei, la viitorul meu, la posibilitatea de-a muri curînd. De cîte ori survine o înrăutăţire a bolii, nu mă preocupă decît efortul de-a respira, teama de chinul produs de fiecare mişcare, de durerea crîncenă pe care-o resimt în regiunea inimii. Întind mîna după medicamente, chem doctorul, cred în eficienţa ajutorului său, aştept o ameliorare — şi nu-mi pot imagina propria moarte: e imposibil, sînt prea tînără ca să mor.

Cel mai mult mă doare lipsa lui Tony. Ar putea să-mi scrie din cînd în cînd, scrisorile lui mi-ar aduce o mare mîngîiere. Dar n-am primit de la el nici un cuvinţel. Ca şi Cicero, care-şi scria lui însuşi scrisori de consolare după moartea iubitei fiice Tullia, eu îmi scriu acest jurnal.

resc: mic de statură, svelt, timid şi nesigur în aparenţă; cunoscut mai de-aproape, se vede că-i un om de-o remarcabilă inteligenţă şi de caracter ferm. În anturajul meu, nimeni nu se exteriorizează, dar profesorul duce discreţia pînă la exagerări morbide. Nu ştiu de ce nu s-a căsătorit, de ce avere dispune, ce fel de trai duce. De cîţiva ani predă la şcoala noastră, unde se bucură de-o stimă generală. Elevii, chiar dacă nu învaţă la engleză sau la istorie, la lecţiile lui stau cuminţi şi nu-şi permit nici o năzbîtie. La-nceput, el mă prepara, conform programului şcolar, însă pe urmă, sub cuvînt că eu mă simt cînd mai bine cînd mai rău, iar uneori învăţătura mi se părea totuşi dificilă, profesorul îmi preda lecţii mai uşoare, cel mai adesea limitate la propriile lui expuneri ori chiar la digresiuni foarte depărtate de tema respectivă. Renunţase la verificarea cunoştinţelor mele, gîndind pe bună dreptate că dacă mă interesează ceva dintr-o lecţie, am să consult din proprie iniţiativă manualul ori lectura recomandată. După cîteva luni lecţiile se transformaseră în simple conversaţii. Din program, Higgins alegea numai ceea ce ne convenea în egală măsură amîndurora şi de fapt, ceea ce expune dînsul, e părerea lui personală, adesea complet diferită de opinia generală.

El e cel care mi-a demonstrat cu cîtă artă e alcătuit interiorul camerei mele, "autentic romantism", nu numai în ce privea mobilele şi tablourile, dar şi cărţile, bibelourile aparţinînd epocii romantice. Cînd vorbeam despre Walter Scott sau lord Byron, îmi semnala în "Dictionnaire de la conversation et de la lecture" amănunte despre viaţa lor, culese din memoriile contemporane, amănunte pe care domnul Higgins le comenta, subliniindu-le semnificaţia etică şi educativă. Dacă Byron fusese-n copilărie şi-n adolescenţă desconsiderat de către Miss Chaworth din pricina infirmităţii lui, mai tîrziu — spunea profesorul — zvonul despre succesele lui feminine făcură înconjurul Europei. Iar dacă Walter Scott s-a îmbolnăvit atît de grav din primul an de studii la universitatea din Edinburgh, încît medicii l-au ţintuit pentru vreme-ndelungată în pat, interzicîndu-i pînă să şi vorbească, el a folosit această nemişcare forţată pentru a parcurge toate legendele, baladele şi cîntecele vechi din bogata bibliotecă a familiei, ceea ce i-a deşteptat şi stimulat imaginaţia poetică. Şi astfel a devenit un scriitor celebru.

În acest chip delicat, domnul Higgins îmi dădea să-nţeleg că dacă voi fi nevoită să rămîn veşnic în casă, mi s-ar putea deschide perspectiva unei creaţii literare. Căuta deci să-mi stimuleze sensibilitatea artistică, pomenindu-mi de poeticele întîlniri ale lui Dante cu mica, pe urmă cu tînăra Beatrice, două întîlniri memorabile, care l-au îndrumat pe calea poeziei...

Discutam despre iubirea romantică drept izvor al inspiraţiei poetice. Domnul Higgins îmi relata nu numai biografia poeţilor, ci deopotrivă crîmpeie interesante despre concepţia lor, despre meditaţiile lor în ce privea sensul adînc al existenţei umane. Se oprea îndelung asupra

privea sensul adînc al existenţei umane. Se oprea îndelung asupra influenţei orientale exercitată în sfera gîndirii europenilor, de pildă în gîndirea lui Schopenhauer şi-a lui Nietzsche. Chiar dacă acea influenţă nu se manifesta totdeauna în viaţa intelectuală a Europei considerate la modul superficial, nu poate fi trecută cu vederea aceea exercitată asupra unor noţiuni teosofice, a unei propensiuni europene, englezeşti chiar, către hinduism, către budism, către teoria veşnicei treceri a tot ce există şi-a permanenţei eternelor legi ale naturii, ale spaţiului, ale nirvanei. Cum să te ridici la cunoaşterea unor asemenea legi? Prin îndepărtarea de orice rău, prin înlăturarea unei supremaţii egoiste a "eului", prin renunţarea la orice dorinţă, fiindcă dorinţa e sorgintea tuturor suferinţelor.

O fi adevărat — gîndeam eu: dacă n-aş dori prezenţa lui Tony, n-aş suferi atîta şi m-aş bucura de frumuseţea verii...

23 iulie

Azi m-a vizitat domnişoara Craig şi mi-a adus cîteva piersici din grădina ei, mari, dulci, zemoase, de parc-ar fi fost cultivate în sudul Europei. Domnişoara nutreşte ambiţia de-a birui toate dificultăţile climatice — ceea ce-ar însemna triumful spiritului asupra materiei. Nu interesează cheltuiala şi efortul, ci numai biruinţa unei cugetări asupra a ceea ce părea imposibil de biruit. Deci — încă o lecţie de morală. Cînd i-am relatat mătuşii toate astea, ea a făcut un "hm!" semnificativ şi m-a sfătuit să nu caut gaură-n cer, ci să mă mulţumesc cu ce ne-aduce fiecare zi şi mai ales cu ce ne oferă bunăvoinţa omenească. Dar eu nu pot să contest acest adevăr: anume că domnişoara Craig îmi este — fără nici un dubiu — binevoitoare.

Nu pot contesta; ei, şi ce-i cu asta? Mi-a oferit ceva din toată inima şi pe deasupra mi-a dat o învăţătură. Din pură bunăvoinţă. Şi pentru binele meu.

Ce mi se pare neplăcut pentru cei bolnavi, slabi, handicapaţi, e veşnica morală pe care cei sănătoşi le-o servesc celorlalţi, sfătuindu-i cum să trăiască, ce trebuie să facă, socotind că o atare morală constituie un adevărat panaceu contra tuturor bolilor şi suferinţelor. Cei sănătoşi nu pricep că bunele sfaturi nu folosesc la nimic şi că bolnavul rămîne singur cu boala sa, cu spaimele sale, că sănătoşii n-au nici un acces în lumea bolnavilor, că aceştia rămîn pe dinafară, veşnic pe dinafară.

Domnişoara Craig putea fi preoteasa zeiţei Gaia prin devoţiunea ei faţă de pămîntul-mamă, de darurile lui şi de tot ce vieţuieşte pe el, fie chiar a buruienilor sălbatice, care nici ele nu trebuiesc nimicite. Nici măcar fluturii ale căror larve sînt dăunătoare. E adepta echilibrului biologic în natură, inamica chimicalelor şi ierbicidelor, nu admite decît îngrăşămintele organice, pe celelalte nu le-acceptă decît în caz de necesitate majoră. E o conservatoare pătrunsă de grija păstrării mediului natural şi-ar vrea ca orice grădină englezească să fie o mică rezervaţie

de plante, animale, insecte. "În tot anul dispar pentru totdeauna numeroase specii de animale şi vegetale — repetă dînsa — lumea devine mai săracă, omul pierde o sumă de bogăţii ale naturii. Să cruţăm deci, să ocrotim lumea..." Aceste ultime cuvinte, Miss Craig le rosteşte şoptit, de teamă ca să nu sune ca un slogan. Cît despre acele minuscule făpturi ţinute în borcane şi eprubete, ea recomandă, ca după ce-au fost observate şi analizate, să fie din nou aruncate-n iazuri şi crescătorii. Conform învăţăturilor horticole propovăduite de naturalista Alison Ross, ea cere ca elevii să se ocupe de grădinărit pentru a-şi dezvolta deopotrivă fantezia şi capacitatea de-a lucra independent, servindu-se doar de cărţile şi manualele de specialitate. Prin aceste munci, se vor deprinde chiar să deseneze, să descrie în cuvinte lipsite de banalitate culorile şi aspectul florilor, să-şi exprime gîndirea cu precizie, să-şi noteze impresiile, pentru ca impresionabilitatea nativă faţă de frumos să poată fi înregistrată în mod sensibil şi pentru ca trăirile în cadrul lumii înconjurătoare să-şi afle un fundament raţional.

Miss Craig e-o persoană solidă, s-ar zice: vînoasă, are un ten roz şi neted, un ciuf de păr scurt şi cărunt, poate urni fără efort un sac de patruzeci de funţi, în fiece dimineaţă îşi face exerciţiul de alergare jur-împrejurul micului lac din parcul cartierului nostru. Am zărit-o cîndva în dress, înfierbîntată de sforţarea efectuată; o, da, domnişoara Craig e plină de bunăvoinţă pentru tot ce trăieşte pe lume!

Nu ştiu dacă mătuşă-mea a găsit un limbaj comun cu dînsa: pentru mătuşa, florile n-au altă însuşire decît decorativitatea, nici nu se gîndeşte să le ia drept fiinţe vii. Utilizează expresiile: "strat de flori", "covor vegetal", "compoziţie floral㔠şi lasă lui Jonas misiunea sortării lor după specii, fiindcă el cunoaşte perfect stadiile dezvoltării lor, de la sămînţă pînă la eflorescenţă şi fructificare. Deşi conţinutul vieţii sale îl constituie viaţa grădinii, niciodată nu vorbeşte despre acest subiect cu afectare, pe cîtă vreme în iubirea domnişoarei Craig pentru horticultură şi natură sălăşluieşte acea fărîmă de exagerare, similară cu dragostea fetelor bătrîne pentru cîini şi pisici.

Cu totul altfel stau lucrurile cu pastorul Brend, care-n fiecare săptămînă vine să ia ceaiul cu mătuşa pe terasă, însă desigur n-ar putea spune ce fel de arbori cresc în jurul său. El trăieşte cufundat în cărţi şi cred că şi-a ales cariera bisericească pentru a se putea dedica în liniştе deplină muncii intelectuale — probabil o lucrare masivă din domeniul lingvisticii structuraliste. De gospodărie şi de activitatea socială în parohie se ocupă Doamna Betty, soţia lui, energică, sănătoasă tun şi plină de idei. Ea organizează bazarele de binefacere, adună bani pentru diverse acţiuni caritabile, îi vizitează pe bătrîni şi pe bolnavi, dă pilde vrednice de-a fi imitate. — Din fericire, parohia noastră cuprinde-n genere familii avute, ceea ce-i înlesneşte munca pe tărîm social, ba chiar o face atrăgătoare, căci îi prilejuieşte Doamnei Betty accesul în multe case, unde altminteri n-ar putea pătrunde, fiindu-i inaccesibile din

Pastorul Brend conduce, prezidează şi instruieşte, avînd mereu o privire distrată, ceea ce se observă chiar şi pe fotografiile ocazionate de diverse festivităţi. Cucoanele afirmă că e "inspirat", dar eu cred că toate astea îl plictisesc, că-i sătul de foiala acestor peersoane, avînd posibilitatea de-a dispune de prea mult timp liber. Mătuşă-mea îl tratează cu o stimă exagerată, el permite să fie servit, binevoieşte să ronţăie prăjiturelele oferite şi discută despre teme savante. În curs de cîţiva ani, a ridicat în faţa mea nişte probleme de ordin religios, însă observîndu-mi indiferenţa, s-a dat bătut, aşteptînd ca odată şi-odată să pogoare asupră-mi harul credinţei. Drăguţ din partea lui.

Dacă totuşi ţin la el, este fiindcă se prezintă extraordinar de curat. Arată veşnic de parc-abia a ieşit din baie, exală mirosul celui mai bun săpun şi-al unei excelente ape de colonie. Pe veşmîntul lui, nici un firicel de praf, ghetele sînt lustruite, cămaşa de-un alb imaculat. Probabil merge zilnic la frizer, căci părul tăiat scurt are totdeauna aceleaşi dimensiuni.

Pe faţa albă, nici urmă de iritaţie după ras, ca şi cum îngerul Domnului printr-o simplă atingere a mîinii l-ar fi izbăvit pentru totdeauna de creşterea bărbii. De cîte ori îşi şterge cu batista fină lentilele ochelarilor, nu ştii ce să admiri mai mult: strălucirea ramelor aurite sau gestul elegant al mîinii îngrijite la superlativ. Şi ce să mai zic de unghiile sale tăiate şi pilite cu grijă în formă de migdală, degetele lungi şi albe care niciodată nu vor fi atins obiectele terestre, ci au întors doar cu delectare pagini de cărţi! Ah, pastorul Brend în genul său constituie o perfecţiune!

Dacă-n afară de mine are cineva curajul să-l considere c-un ochi critic, apoi acea persoană e doamna O'Sullivan, care ne dirijează gospodăria. Cînd aduce pe terasă tava cu ceaiul, sau mai tîrziu cînd ia ceştile, se uită la pastor în mod foarte ciudat. Însă niciCînd nu şi-a permis vreun comentariu, nici măcar cînd îmi aduce micul dejun în cameră. Ne cunoaştem de-atîţia ani şi totuşi unicul nostru subiect de conversaţie e numai despre vreme.

Mătuşă-mea afirmă că opiniile pastorului asupra temelor teologice sînt de nivel foarte ridicat, iar predicile lui îi dau ei personal multe subiecte de meditaţie.

Cît despre conversaţiile mele cu mătuşa Julia, ele sînt totdeauna convenţionale.

24 iulie

Vara aceasta în Anglia e neobişnuit de frumoasă, aproape lipsită de ploi, chiar fierbinte. Jonas nu poate prididi cu stropitul. Sănătatea mea s-a îmbunătăţit simţitor. Mă pot plimba încetişor prin parc şi legănatul în hamac la umbra ulmului îmi produce o adevărată plăcere. În faţa mea se-ntinde un gazon lat, mărginit de-un şir de copaci; acel gazon şer-

puieşte lin pînă cînd alunecă-n pîrîul turbure ce se varsă la rîndu-i în iazul parcului, la distanţă de vreo douăzeci de iarzi *) de casa noastră. De partea cealaltă a pîrîului, pajiştea se ridică din nou către Southfield. Seara ceaţa, care stăruie-n zori peste vîlcea, împîcleşte priveliştea căsuţelor, a căror lumină pîlpîie la ferestre; ca flăcăruile unor luminări. Între colina noastră şi sat se bolteşte uriaşul spaţiu al cerului ce-şi schimbă mereu coloritul: uneori e de nuanţa mărgăritarului cu reflexe trandafirii, alteori albastru-palid stropit cu petele alburii ale norilor, seara pe albastrul închis s-aprind reclame luminoase. Însă cel mai frumos arată el în după-amiezile de vară, cînd îl străbat fişiile de nori multiformi. Poţi să priveşti atunci bolta cerului la nesfîrşit.

Jonas lasă ca să crească în voie buruienile de pe malul pîrîului. Mai sînt şi copaci, ulmi, sălcii, liliac sălbatec, agrişe sălbatece şi urzici din belşug. În copilărie mă jucam uneori cu fiul vecinilor, care pătrundea la noi printr-o spărtură a gardului. Bunicul său, fost colonel în armata polonă, luptase în al doilea război mondial, iar în timpuri vechi locuise în Polesie, ţinut fabulos din estul Poloniei, despre care povestea nepotului istorii nemaipomenite. Din ele, aflam că acel ţinut e neasemuit de frumos şi sălbatec, aproape nepopulat. Nici pînă azi nu ştiu unde exact se găseşte acel Polesie, însă pe-atunci, cînd ne jucam "de-a indienii", ziceam că ne construim cabanele noastre "la Polesie". Odată am rămas peste noapte cu tata în acea colibă de crengi. Înainte de-a ne culca, am aprins focul şi-am prăjit cîrnaţi înfipţi în beţe. Tata cînta cîntece milităreşti cu acompaniament de ghitară. Îmbiat de muzică şi de lumina focului, a sosit şi bătrînul colonel, s-au apucat de vorbărie, el şi tata, în timp ce pe mine mă muiase somnul. A doua zi de dimineaţă, nu ştiam dacă visasem ori ba. Cîţiva ani mai tîrziu, vecinii vîndură casa; au plecat din Londra, colonelul a mai trecut de cîteva ori prin Wimbledon, dar mai apoi a murit. Fie de dorul nepotului, fie de dorul ţinuturilor din Polesie...

Nu mai ţin minte: oare mama o fi aflat despre aventura noastră nocturnă din adăpostul improvizat pe malul pîrîului? Sau o fi dat chiar atunci vreun concert în altă parte decît la Londra? În orice caz, amintirea acelei nopţi mi-a lăsat o impresie de vrajă.

Mult mai tîrziu, am colindat împreună cu Tony — fără să fi cerut voie nimănui — pînă dincolo de colina Wimbledon, către pîlcul de rododendroni din jurul vechii mori de vînt. Tufe înalte de trei metri se-nălţau de jur-împrejur, mereu înveşmîntate cu flori trandafirii şi albe, de-o nemaipomenită frumuseţe. Surîsul lui Tony părea să-mi dăruiască el însuşi acel colţ de rai. N-am pomenit nimănui de expediţia asta, nici măcar mamei, deoarece convorbirile cu dînsa erau totdeauna dificile: eu nu ştiam să-mi exprim sentimentele cum s-ar fi cuvenit, ei îi lipsea

*) 1 iard (engl. *yard*) unitate de măsură= 0,914 m.

răbdarea. Orice încercare de-nţelegere între noi ducea la o ciocnire dezagreabilă. Şi totuşi o iubeam grozav de mult şi mereu tînjesc după dînsa. De obicei, îşi aranja programul în aşa fel încît la ziua mea de naştere să fie la Londrra. Oare cum ar putea veni aici tocmai din Sydney?

25 iulie

Cea mai importantă zi din viaţa mea.

De dimineaţă m-a trezit o adiere proaspătă, răcoroasă. Am privit pe fereastra deschisă şi-am văzut cum se-nălţau sus de tot ţîşniturile de apă: Jonas grădinarul stropea gazonul cu-aceste jeturi, ca să pot respira eu mai uşor la orele de arşiţă.

Pe balustradă se aflau cîteva flori de "Morning Star", abia tăiate; culoarea lor era trandafirie cu reflexe de nuanţa portocalelor. Toamna trecută descoperisem acea specie în catalogul botanic şi Jonas răsădise pentru mine două tufe. Am luat cele două ramuri înflorite, umede, pline de mireasma, de roua, de prospeţimea dimineţii. Mă sileam să le-aşez într-o vază, cînd s-a deschis uşa încetişor: era mătuşa Julia, care venea să mă felicite.

Chipul ei îşi pierduse expresia mai degrabă aspră, pe care i-o imprimau de obicei grijile cotidiene şi azi aveam impresia că mătuşa era chiar frumoasă, cu obrazul ei neted sub părul cărunt, bine pieptănat.

— Ţi-am adus ceva, care poate că are să-ţi facă plăcere — zise cu o duioşie foarte rară în purtările ei. — Crucea asta neagră atîrna de peretele dormitorului nostru din copilărie. Cînd m-am făcut mare şi mi-am avut propria mea cameră, a rămas atîrnată deasupra patului tatălui tău... N-ai vrea s-o aşezi aici între ferestre?

Pesemne că mătuşa se gîndise mai de mult la treaba asta, fiindcă la locul cu pricina se afla un cuişor înfipt în perete — cuişor pe care abia acum îl observam. Fără să-mi aştepte răspunsul, suspendase crucea pe zidul alb. Cînd s-a întors către mine am văzut în ochii ei lacrimi. Am cuprins-o, şoptindu-i cîteva cuvinte de mulţumire. Fără să mă lase din braţe, şi-a lipit faţa de obrazul meu:

— Am vrut să ai crucea asta sub ochi de cîte ori te trezeşti dimineaţa. Nu-i numai o amintire de la tatăl tău: îţi poate fi un sprijin, în clipa cînd vei avea nevoie, ceea ce se-ntîmplă fiecăruia dintre noi...

Pe-amîndouă ne copleşise o puternică emoţie. Din fericire s-a ivit menajera cu micul dejun şi astfel ne-am revenit la normal.

— Happy birthday to you! — îmi ură veselă Mrs. O'Sullivan. — Vă doresc sănătate, domnişoară. Mi- am zis că — într-o zi ca asta — o să vreţi să dejunaţi împreună.

— Da, sigur, cum să nu, minunat! — am exclamat amîndouă, ca la o comandă, în timp ce menajera punea tacîmurile în ordine pe măsuţă, iar eu aşezam în mijlocul lor vaza cu trandafirii "Morning Star", adică steaua dimineţii, fiindcă se desboboceau odată cu zorile.

— Jonas ne-a luat-o înainte — zîmbi menajera — a fost primul care

să vă felicite.

Am dejunat cu mare poftă şi bună dispoziţie. Mătuşa Julia m-a rugat să deschid aparatul de radio.

— Într-o asemenea zi, nu strică un pic de muzică agreabilă, senină.

M-am mirat oarecum, fiindcă la ora respectivă nu era nici o emisiune de muzică distractivă. Am privit pe furiş la mîna ei şi-am observat că n-avea ceas. De obicei, asculta cu mare atenţie de cîte ori spicherul anunţa ora exactă. Putea să aibă vreo treabă urgentă astăzi, chiar de ziua mea? Oare la aeroport? De fapt, nu-mi venea să cred. Şi cu toate astea...

— Scuză-mă că te las pentru vreo două ore, zise mătuşă-mea, ştergîndu-şi buzele cu şervetul. — O să ai o surpriză...

Acum eram sigură c-o aşteaptă pe mama.

— Îmbracă-te frumos, o s-avem un prînz straşnic.

Văzusem că se scosese maşina din garaj şi-acuma mătuşa Julia se-ndrepta spre căsuţa grădinarului. Se urcă în maşină, Jonas deschise şi-apoi închise poarta. Scoase din cutia de scrisori corespondenţa de dimineaţă; cu toate că nu m-aşteptam niciodată la veşti senzaţionale, îmi făcea plăcere cînd mi s-aduceau scrisori. Astăzi erau cîteva scrisori închise şi cîteva cărţi poştale ilustrate de la colege. Pe unul dintre plicuri văzui ştampila unei localităţi riverane din Ţara Galilor. Mi-am dat seama de-ndată cine mi-l trimitea.

În plic se afla un cartonaş cu felicitări: pe prima pagină — două inimioare trandafirii legate cu-o ghirlandă de "nu-mă-uita" — pe-a doua era tipărit un catren de modă veche, în versuri naive şi convenţionale.

Doar că n-am sărit în sus de fericire văzînd semnătura de sub acele versuri, de-un sentimentalism dulceag. Tony nu-mi trimisese acele felicitări în glumă, ca să se distreze. Versurile vroiau să exprime o adevărată declaraţie de dragoste. Încă nu-mi revenisem din plăcuta surprindere, cînd mama şi mătuşa Julia intrară-n camera plină de soare şi mă găsiră citind şi recitind acele versuri: mă simţeam ca o Julietă primind mărturisirea lui Romeo! Ce importanţă avea faptul că versurile banale erau imprimate pe-un cartonaş de gust dubios? Important era conţinutul, forma nu-nsemna mai nimic.

— Nu te bucuri? — întrebă mama. — Am venit direct de la Sydney ca să-ţi fac o surpriză.

Să-i spun că m-aşteptam la venirea ei? Mă bucuram, desigur, însă eram tot sub impresia cartonaşului de la Tony.

Deci, am îmbrăţişat-o doar şi-am sărutat-o fără nici un cuvînt. Avea obrazul cam umed, mirosind a transpiraţie, a pudră, a drum, adică a praf, a fum de tutun şi-a vapori de substanţă împrospătătoare, din aceea ce se foloseşte de obicei în avioane, ca să purifice aerul.

Pesemne că mama mi-a sesizat reţinerea, fiindcă a spus de-ndată cu veselie prefăcută:

— Mă duc în camera mea să-mi revin puţintel şi mă-ntorc imediat. Ţi-am adus un cadou pentru ziua ta. Ceva splendid!

Acel "imediat" a durat pînă la masa de prînz. Mrs. O'Sullivan aşternuse o faţă de masă din pînză olandeză, călcată ideal, fără nici o cută, scosese la iveală vechile porţelanuri, paharele de cristal, florile se răsfăţau într-o vază joasă, într-un cuvînt, totul era pregătit ca pentru oaspeţii cei mai aleşi.

— Ce-aţi zice dac-am bea o picătură de şampanie? — întrebă mama, de cum intră; era îmbrăcată într-o superbă rochie din mătase de culoarea caiselor, căzînd în falduri moi şi bogate.

— Dacă Daiana se simte bine, am putea să ne-nmuiem buzele...

Sticla de şampanie se şi ivi aburindă pe masă.

— Ne lipseşte doar un bărbat care să tragă dopul sticlei. Ei, n-avem ce face, o să ne descurcăm singure. Pe unde umblă Tony al tău?

— Mi-a trimis felicitări din Ţara Galilor — am rostit cu mîndrie, arătîndu-i mamei cartonaşul.

Ea şi-a strîns buzele într-o schimă dispreţuitoare.

— Nu-l dă bunul gust afară din casă. Dar n-are importanţă. Să bem în sănătatea ta!

Eu n-am ridicat paharul.

— O înghiţitură n-o să-ţi strice.

Ascultătoare, i-am făcut pe plac. Ea a golit de duşcă paharul cu şampanie.

— Minunat lucru la vreme de arşiţă şi la oboseală de după drum. Ah, uitam tocmai ce-i mai de seamă! Ia uită-te să vezi ce e-n cutiuţă.

Pe-o perniţă de catifea purpurie, strălucea un inel cu briliant înconjurat de mici smaragde.

— Pune-l în deget. Dacă-i prea larg, Julia o să-l dea la bijutier ca să ţi-l strîmteze.

— E tocmai cum trebuie. Superb! Mulţumesc mult.

— Ştiam c-o să-ţi facă plăcere.

— Da'ce plăcere! Sînt de-a dreptul copleşită şi nu ştiu cum să-mi arăt recunoştinţa.

— Nu-i vorba de recunoştinţă. Am vrut să-ţi fac o bucurie.

— Într-adevăr mă bucur...

— Nu s-ar zice, judecînd după figura ta.

— Să ne grăbim la mîncare — interveni mătuşa — că altminteri au să sleiască toate.

— Aveţi numai bunătăţi! — recunoscu mama, cu toate că-şi puse-n farfurie o porţie tare mică. — Încă mă simt depeizată din pricina schimbării orarului. Ce ţară miraculoasă e Australia! Ultimul colţişor de pe glob, care mai dovedeşte că pămîntul a fost cîndva un rai. Nişte fluturi, nişte flori! — şi arăta cu mîna cît erau de mari. — Şi cele mai dulci fructe de pe lume! Ceva de basm. Tare-aş vrea să mă mut acolo pentru totdeauna.

— Ce te-ar împiedica? — întrebă mătuşa, cam acră.

— Glumeşti! Locul meu e aici.

— Nu-l ocupi foarte des...

Mama şi-ntinse mîna spre sticlă să-şi umple paharul, prefăcîndu-se că n-a sesizat cuvintele mătuşii.

— Să-i oferim şampanie şi menajerei?

— Cred c-ar fi o lipsă de tact.

Mama şi-a strîns buzele. Curînd am terminat şi masa.

— Nu-mi luaţi în nume de rău dacă merg să trag un somn? Cad jos de oboseală.

Ce-i drept, mama arăta destul de rău. Machiajul, oricît de-ngrijit, nu putea s-ascundă ravagiile timpului. Cînd o văzusem cu jumătate de an în urmă, mi se păruse îndeajuns de tînără. Oare acum o priveam c-un ochi mai critic? Ori lumina prea stridentă îi evidenţia ridurile, pielea fanată de pe gîtul descoperit, culoarea nefirească a părului? Ştiam că şi-l vopsea de mult, dar niciodată nu-mi sărise chiar aşa de mult în ochi. Acum, negrul acela ca pana corbului o-mbătrînea. Cîţi ani o fi avînd mama mea? Patruzeci şi şase, ori şi şapte? Vîrstă critică pentru o femeie mai ales dacă e singură, umblă de colo pînă colo cu disperare ca să-şi păstreze situaţia, recurgînd uneori la mijloace cam exagerate, ca de pildă fardul şi toaletele, mult prea elegante pentru o masă familială.

Mi-era milă de ea, deşi-i păstram un fel de pică pentru ceea ce zisese despre Tony. Hotărîsem să mă culc şi să mă odihnesc şi eu, cînd — parc-ar fi fost un făcut!— apărură pastorul Brend şi soţia, purtînd un pachet învelit în hîrtie verde şi lucioasă.

— Iată darul pentru cei cincisprezece ani ai dumitale — rosti Mr. Brend cu precizia lui obişnuită. — Sper că şahul are să-ţi aducă mîngîiere în ceasurile solitare, cu-atît mai mult cu cît se poate juca şi fără partener. O plăcere egală, dacă nu mai mare, o produce studierea tehnicii jocurilor — şi ţi-am adus cîteva cărţi pe tema asta, ceea ce o să-ţi ajute la perfecţionarea propriului joc şi totodată la cunoaşterea secretelor marilor maeştri. Cînd ai să prinzi gustul şahului, am să vin să jucăm cîte-o mică partidă din timp în timp.

În cuvinte tot atît de distinse, i-am mulţumit pentru frumosul cadou, iar mătuşă-mea i-a poftit pe pastor şi pe soţie să ia loc în fotolii, la masa de ceai. Pastorul şi-a tras cu grijă pantalonii, cînd s-a aşezat, ca să nu facă vreo cută — Mrs. Betty stătu băţ pe muchia fotoliului, cu mica ei poşetă alături. Poziţia de picior peste picior o considera drept o necuviinţă, deci şedea cu genunchii strînşi, ţeapănă de parcă înghiţise un baston.

— Se-nşeală cei ce susţin că mintea femeii nu-i destul de ageră ca să stăpînească tainele acestui joc regesc — începu Mr. Brend cu solemnitate. — Îmi permit să menţionez că şi la curţile regale asiro-babiloniene micile prinţese jucau şah cu pretendenţii la mîna lor şi numai cei ce cîştigau puteau pretinde la favoarea prinţeselor. În Evul Mediu, adesea tinerele dame îi făceau "şah-mat" pe cavalerii ce se străduiau să le dobîndească atenţia ...

Mrs. Betty scoase din gentuţă un cartonaş albastru şi-l înmînă mătuşii Julia.

— Iată reţeta prăjiturii care v-a plăcut aşa mult la noi. Bucătăreasă Dvs. poate s-o realizeze foarte uşor. E tare lesne de preparat...

— Cred că mintea dumitale isteaţă... — continuă pastorul către mine.

— ... iese şi mai bine cînd e cuptorul bine încălzit...

— ... are să priceapă cu multă uşurinţă...

— ... şi e incomparabil mai bună decît altele...

Amîndoi vorbeau în acelaşi timp, el către mine, ea către mătuşa, iar noi două tăceam, ca şi cînd eram sortite muţeniei. Treaba asta a dăinuit foarte mult, fiindcă amîndoi soţii erau dăruiţi cu elocvenţă şi cu năzuinţa nobilă de-a-şi împărtăşi semenilor ştiinţa. De-aceea făceau vizite separat, ca să nu-şi împiedice unul altuia vorbirea, risipind zadarnic însuşirile cu care-i blagoslovise pronia. Doar în circumstanţe excepţionale veneau împreună, iar eu trebuiam să preţuiesc astăzi onoarea ce mi-o făceau.

Însă mi-era greu să-mi exprim oral gratitudinea, deci mă limitam la nimică şi la gesturi, pantomimă ce-ncepuse a mă obosi întrucîtva. Din fericire, multiplele lor obligaţii nu le permiseră oaspeţilor să ne fericească mai îndelung cu prezenţa lor şi după ce băură ceaiul, ronţăind fursecurile cu ciocolată şi cremă de portocale, îşi luară adio cu demnitate, aşa cum se cuvine unor persoane investite cu misiuni atît de nobile şi elevate.

Mătuşă-mea oftă adînc şi mai bău o ceaşcă de ceai. Aveam impresia că, pe cît îl apreciază pe Mr. Brend, în aceeaşi măsură nu se prăpădeşte de simpatie pentru Mrs. Brend. Observînd zîmbetul meu ironic, îşi reluă aerul grav şi rezumă evenimentul vizitei celor doi cu această frază, deopotrivă banală şi diplomatică:

— Drăguţ din partea lor c-au venit împreună, nu-i aşa? Păcat doar că n-a fost şi mama ta cu noi...

Mama şi-a făcut apariţia doar înainte de cină, îmbrăcată într-o lungă rochie neagră, ornamentată cu ţechini strălucitori şi zornăitori. Păru de-a dreptul uimită de faptul că la cină se mînca foarte modest şi că noi eram gata să mergem la culcare.

— Mă lăsaţi singură? — făcu ea jignită.

— Da'de unde! — protestă mătuşa resemnată. — Am să mînînc eu cu dumneata. Însă fata trebuie să se culce.

— Şi ce-are să fie dacă o dată se va culca mai tîrziu?

— A avut o zi grea.

— Aşaa? Credeam c-a petrecut-o în chip foarte plăcut. Tocmai voiam să stăm puţintel de vorbă cu dînsa.

Zicînd, conectă în priză televizorul, luă loc într-un fotoliu şi-ncepu să privească atentă actualităţile.

— N-aveţi idee ce agreabil e ca, după o jumătate de an de absenţă, să

te uiţi la onestele noastre "News" — şi vorbind aşa, întinse mîna după fursecurile cu ciocolată, rămase după servitul ceaiului. — Grozav e să mai fii şi pe-acasă!

— Noapte bună, mamă, somn uşor. Mai vorbim mîine.

— Noapte bună, dragoste.

26 iulie

A doua zi, mama şi-a petrecut toată după-amiaza la telefon. Pe semne că nu mergeau toate după gustul ei, căci la "lunch" era cam acră şi mie mi-a repezit o privire dezaprobatoare.

— Dragă Julia — îi zise cu ton de reproş mătuşii — ai putea să-i cumperi fetei vreo rochiţă mai ca lumea. Umblă mereu cu şemizetele astea, ce se vînd la preţ redus, de parcă ea însăşi ar fi o vînzătoare... Să vii, dragă, să-mi vezi rochiile (mi se adresă mie). Poate s-o nimeri vreuna care să-ţi vină. Avem mai mult sau mai puţin aceeaşi siluetă.

Asta mi-a tăiat respiraţia! Mama era cu mult mai solidă decît mine, iar stilul ei de-mbrăcăminte nu mi se potrivea de loc. Atît mai lipsea, ca să-mi paseze mie rochiile ei! De altfel, eu în şemizete mă simţeam tare bine, iar în blugi şi mai şi! Şi-apoi, pentru cine să mă gătesc, aici, acasă? Că doar nu ieşeam mai departe de marginea parcului; cît despre cei ce mă vizitau, ei ştiau că preferam să mă simt comod şi că aparenţa mea neglijentă în materie de toaletă se datoreşte cruţării efortului şi-a preocupării despre ce-ar fi trebuit să pun pe mine. Cineva, care niciodată n-a fost greu bolnav, poate socoti lucrul ăsta foarte ciudat: anume, că preocuparea faţă de cele mai obişnuite acţiuni poate părea obositoare şi plicticoasă. Trebuie să fii medic ori să fi trăit printre cei bolnavi grav, ca să-nţelegi ce povară e grija de-a arăta bine, de-a păstra aerul cuiva ce-şi duce o viaţă normală. Uneori, îmbrăcatul, venitul la masă, pînă şi cea mai convenţională frază, îmi cereau un efort egal cu-al acelora care se silesc a deveni campioni mondiali.

Mîncam deci fără să-mi ridic ochii de deasupra farfuriei. Mama continua să mă observe cu ochi critici.

— Dar, draga mea, nu băga în gură bucăţi aşa de mari! Şi nu mai clefăi, pentru numele lui Dumnezeu! Te comporţi ca o fată de la ţară! Julia dragă, ar fi trebuit să iei seama la modul cum se poartă, s-o mai dresezi puţin; în felul ăsta n-o să poată ieşi niciodată printre oameni!

Auzeam spunîndu-se despre un cîine că nu-i bine dresat — dar propria mea mamă să spună aşa ceva despre mine!

Ca un făcut, o fărîmiţă de carne mi se-nfipse printre dinţi. Am scos-o cu unghia.

— Julia — exclamă mama cu groază — se scobeşte cu unghia-n dinţi la masă! Vezi să nu mai facă una ca asta! O fi trebuind să i se plombeze vreun dinte?

Am vrut să fug la mine-n cameră, însă m-a reţinut căutătura mătuşii. Amîndouă eram ca pe jeratec: trebuia să facem faţă împreună. Mi-am

şters gura cu şervetul.

— O să mai stai mult aici? — am întrebat.

— Cum vine întrebarea asta? N-am venit să stau aici de distracţie. Stau pînă luni. Marţi cînt la München. Azi fac repetiţie cu Dl. Cavallier.

Cavallier era pianistul, care de ani de zile o acompania pe mama, dar niciodată nu-l poftise acasă. Repetiţiile se efectuau altundeva. Mi-am exprimat uimirea.

— Parcă ziceai că eşti în vacanţă. Salonul nostru de muzică e-ncuiat. Domnul ăsta a fost cu tine în Australia?

— Da, bine-nţeles. De ce mă-ntrebi?

— V-aţi împrietenit?

— Da'ţie ce-ţi pasă?

— S-a dovedit un bun tovarăţ de călătorie în acest lung turneu?

— Desigur. Însă nu văd de ce trebuie să-ntrebi despre asta.

Ne-am sculat de la masă furioase. Trecui în camera mea, dar nu puteam să mă ocup de nimic. Mă irita orice, chiar şi lectura. Toate astea precedau o înrăutăţire a stări sănătăţii. Luînd un calmant, am reuşit să dorm.

M-am trezit înainte de ora cinci, fără să-mi pot da seama dacă-i dimineaţă ori după-amiază. Simţeam o nesfîrşită oboseală, abia am putut să mă scol de pe divan şi să-mi pun o rochie cu nişte volane stupide, în care arătam ca moartea-n vacanţă. Culoarea deschisă a rochiei scotea mai mult în evidenţă paloarea obrazului şi cearcănele de sub ochi. Părul — deşi aranjat de dimineaţă — atîrna fără noimă, umed de transpiraţie. Mă uitai la termometrul de cameră: treizeci de grade. Oroare!

În living room, găsii pe-un omuleţ, a cărui chelie vizibilă era înconjurată de cîteva resturi de păr blond. Obrazul grăsuliu, cu bărbia teşită, avea ceva copilăreşte ridicol. Cînd s-a ridicat grabnic la salutul meu, am observat că era îngust în umeri şi lat în şolduri: semăna cu o paraşută pe două picioare. Sigur că nu face parte dintre bărbaţii care, deşi urîţi, sînt atrăgători. Mereu îşi usca fruntea cu batista, însă nu-şi scotea sacoul. Îmi era milă de el, că se simţea atît de stînjenit în societatea noastră, mai ales că nici eu, nici mătuşa nu-i dădeam prilejul să lege cît de cît o conversaţie. În cele din urmă, se scuză c-un oftat de uşurare şi porni spre cealaltă aripă a casei, unde exersa mama.

Mătuşa m-a îmbiat să mergem în parc, dar şi-acolo era cald.

— Bine-ar fi să plouă — spuse mătuşa către Jonas, care tăia trandafirii veştezi.

— O, sigur, doamnă. Au zis la radio că să se economisească apa, care-ncepe să lipsească în tot oraşul. Pămîntul e uscat cum e iasca.

Mie-mi venea rău de-atîta mireasmă din straturile cu flori ofilite. Jessie gîfîia, cu limba scoasă, de parcă-i lipsea aerul cu totul. Ne-am dus pînă departe, la chioşcul în formă de pagodă, de pe vremea bunicului. Muzica ajungea pîn-acolo, răzbătînd prin ferestrele larg deschise. Vioara părea să scîrţie răguşit, aspru — ori poate aşa mi se părea mie, la

distanţă.

— Să sperăm c-o să termine pînă la gustarea de ora zece — zise mătuşa, făcîndu-şi vînt cu o gazetă şi privindu-mă îngrijorată. Te simţi rău?

— Din pricina căldurii...

Mama n-a venit la gustare. Mrs. O'Sullivan le-a dus în salonul de muzică sandviciuri şi cafele.

M-am culcat de vreme, dar nu era chip s-adorm. Cu toată fereastra dată de perete, tot n-aveam aer, inima bătea dezordonat, mă-ntorceam cînd pe-o parte cînd pe cealaltă ... Am luat nişte medicamente cu apă încropită, mi-au făcut şi mai rău. M-am aşezat în faţa mesuţei de toaletă şi astfel parcă mă simţii mai bine. Muzica tot o auzeam. Cînd auzi o lucrare muzicală întreagă, audiţia asta îţi potoleşte nervii, dar aşa, pe fragmente repetate la infinit — ah, ce chin!

Am închis fereastra. Graţie somniferelor, m-a prins în fine şi somnul, dar aveam coşmar. Iar deschisei fereastra şi iar m-am aşezat în faţa ei. Jonas stropise uşor gazonul de cu seară şi picul ăsta de prospeţime mă ajuta să respir mai lesne. Din nefericire, crîmpeiele sonore din salon îmi sfîşiau nervii: în tăcerea grădinii deveneau stridente, de nesuportat. Mi-am îmbrăcat iute rochia de casă şi-am pornit către salonul de muzică s-o rog pe mama ... nu ştiu ce. Poate să termine cu repetiţia. Ziua, n-aş fi cutezat. Dar acum, nu-mi păsa de nimic. Nu mai vroiam decît s-adorm, să dorm un somn adînc, de piatră.

N-am aprins lumina, căci luna strălucea din plin, pe coridor se vedea perfect. Mergeam fără zgomot, ca o lunatecă, oprindu-mă doar în pragul salonului ce preceda salonul de muzică şi m-am aşezat într-un fotoliu, ca să răsuflu puţin. Inima-mi bătea nebuneşte; trebuia s-aştept o clipă, înainte de-a intra în salon.

Deodată muzica a-ncetat. O auzii pe mama:

— Nu mai pot. Sînt istovită.

— Ar mai trebui să mai repetăm o dată — integral.

— Mîine.

— Mîine vei fi ocupată. Trebuie să cîntăm acuma.

— N-am putere.

— Dacă azi nu te poţi domina, au să te domine nervii pe tine şi poimîine ai să fii făcută praf.

Un lung suspin.

— Numai jumătate de oră — zise pianistul, ca unui copil căruia i se dă o doctorie amară. — Peste cîteva zile, ai să fii din nou la hotel, ai să te odihneşti, să te destinzi ...

— Aceste ultime zile au fost atît de dificile... Nu sînt făcută pentru modul ăsta de viaţă... Hotărît, nu!

Mi-era mie ruşine, fiindcă le-auzeam convorbirea. Mă temeam să mă mişc, ca să nu-mi trădez prezenţa.

— Să nu te-nduioşezi asupra ta însăţi, că va fi mai rău. Ei, reîncepem?

— Încă două linguriţe de cafea.

Clinchet de linguriţă pe porţelan.

— Sînt gata, zise mama.

Nu cunoşteam bucata pe care-o executa. M-a surprins atît de mult, încît nici nu mi-a trecut prin gînd să plec, strecurîndu-mă pe tăcute, ci am rămas, gata să sorb fiece sunet ce se risipea în lumina aceleiaşi nopţi selenare.

Iritarea îmi trecuse. Recunoşteam totuşi cu jale că frumuseţile muzicii nu erau pentru mine; degeaba mă chema uneori maică-mea s-ascult muzică, degeaba mă-ntreba dacă-mi place. Nu-i era necesară nici ei nici altcuiva, pentru toţi eram o povară. Nu ştiam de ce mă tîrîsem pîn-aici, să stau cu picioarele strînse sub mine, ca să nu fac vreo mişcare, vreun zgomot care să turbure muzica.

Treptat s-a dus şi tristeţea, îmi rămase doar un fel de uluire — uluirea pe care-o resimţeam după ce luam un medicament ce nu-şi făcuse pe deplin efectul. Acum aş fi adormit cu plăcere în sunetele muzicii, dacă nu m-aş fi temut că mă prinde mama şi-are să se supere. În acea somnolenţă, auzii o a doua bucată, cîntată de mama fără cea mai mică pauză. Nu mă mai durea nimic, inima încetase să mă mai supere, mă cuprinse o senzaţie de euforie aşa cum nu mai simţisem de mult. Din nou o clipă de tăcere, apoi urmă altă bucată, ori poate vreun fragment dintr-un ansamblu mai mare? Ar fi fost momentul s-o şterg, să mă duc la mine, cîtă vreme sunetele violinei şi ale pianului îmi puteau face paşii neauziţi.

M-am ridicat de pe fotoliu în mod cît mai prevăzător cu putinţă, m-am îndreptat spre uşă. Mereu mă simţeam uluită şi tare somnoroasă. Păşeam rezemîndu-mă de pereţi de cîte ori mă apuca vreo ameţeală. Dar senzaţia n-avea nimic neplăcut. Nu-mi doream decît să mă aflu în patul meu.

N-aţipisem bine, cînd intră mama fără s-aprindă lumina.

— Pot să m-aşez un moment lîngă tine? — zise cu acea voce moale, caldă ce mă dezarma totdeauna şi care mă făcea să-mi dau seama cît de mult o iubeam.

— De cine-a fost bucata pe care-ai cîntat-o la urmă?

— "Izvorul Aretuzei" de Karol Szymanowski. Trebuie să cînt integrala ciclului de "Mituri antice" ale lui. Ţi-a plăcut?

— Foarte mult. Ţi-ai schimbat repertoriul?

— Îl amplific mereu. Nu-mi face nici o plăcere să cînt tot aceleaşi şi aceleaşi bucăţi. Necontenit caut ceva nou care să mi se potrivească. De fapt, numai pentru asta trăiesc. Nu mă risipesc în alte îndeletniciri. Ştiu ce trebuie să servesc la dejun, ce trebuie să cumpăr, ca să meargă menajul cum se cuvine. Dar atît ... Cînd am început să mă ocup de-o nouă lucrare, am încheiat-o cu celelalte. Caut mijloace de expresie, încerc să intuiesc în felul meu intenţiile compozitorului. Cele mai bune soluţii le găsesc noaptea, uneori cînd mă plimb, dar totdeauna cînd sînt

singură. Asta nu-nseamnă egocentrism, din contra, e dăruirea totală faţă de muzică. În viaţa mea nu există nimic altceva.

— Ştiu... nici măcar eu.

— Să ştii că te iubesc, însă arta, muzica îşi cere propria ei exclusivitate.

— Pe tatăl meu l-ai iubit?

— Un timp l-am iubit mai presus de orice. Aproape că-ncetasem a mai cînta. Mă străduiam să nu mă gîndesc la viitor. La Paris, se desprimăvăra... Ştii tu ce mireasmă au arţarii? Nemaipomenită; îndeosebi noaptea, pe malul Senei. Rătăceam prin oraş, pînă-n zori, avînd impresia că prin asta eram în stare să dominăm lumea. Am călătorit pe malurile Loarei. Poposeam nopţile prin mici hoteluri, unde gazdele pregăteau cina doar pentru noi. Beam vin laolaltă cu podgorenii din partea locului. O săptămînă de primăvară minunată, înaintea sezonului turistic, atunci cînd ghidul te conduce prin castele în aşa fel de parcă te-ar îmbia să le şi locuieşti; spune anecdote, detaliază orice frumuseţe a peisajului şi arhitecturii. Însă noi eram nişte auditori ingraţi, ce ne păsa nouă pentru care favorită se construise cutare superbă reşedinţă sau ce crimă se făptuise în curtea cutărui castel? Preferam să ne uităm mai curînd la livezile-nflorite decît la capodopere de artă. Ne iubeam în neştire. Fiece despărţire ni se părea o catastrofă, fiece reîntîlnire — o sărbătoare. Atunci doream grozav să am un copil, o fetiţă — pe tine. A trebuit să urmez un tratament, ca sarcina să fie posibilă...

— Iar pe urmă ai regretat ...

— Am vrut să-mpac maternitatea cu muzica. Pentru bărbaţi, e lesne să-mpace profesiunea cu viaţa de familie, soţiile-şi iau asupra lor majoritatea obligaţiilor, ale casei, ale copiilor, înlătură orice piedică din calea soţilor iubiţi, care le dăruiesc atît de puţin din ei înşişi. Femeile n-au asemenea talent...

— Mai ales cînd se călătoreşte des...

— Călătoriile sînt şi ele un refugiu faţă de obligaţii. Mie-mi plac odăile de hotel, impersonale, unde nimic nu-ţi distrage atenţia. Cu cît ambianţa e mai "standard", cu-atît eşti mai sigură că personalul de serviciu te cruţă de orice convorbire sau vizită oţioasă; pot să telefonez la cine vreau şi să mă-ntîlnesc cu oricine am poftă. Totul îmi e înlesnit, organizat de personalul hotelului...

— Care-ţi înlătură din cale orice piedici...

— Întocmai.

— Ades mă gîndesc — că n-ar fi trebuit să mă nasc.

— Orice dragoste este egoistă. Mai cu seamă cea maternă, oricît s-ar protesta. Prin fiinţa ta, năzuiam trăinicia, pe-aceea care mă lega de John, dar mai-nainte de toate, aceea de- a mă resimţi trăind în tine. Doream ca să cugeţi ca mine, să iubeşti ceea ce iubesc eu, să fii reîntruchiparea mea mai deplină, desăvîrşită ...

— Şi te-am dezamăgit.

— Asemenea năzuinţe nu se-mplinesc niciodată.

— Deci, m-ai dat la o parte.

— N-am făcut-o în mod conştient. Muzica însăşi a pus pe deplin stăpînire pe mine. Nu poţi să ţii doi pepeni într-o singură mînă.

— Poetică eschivare din parte-ţi, mămico.

— Pe nimeni nu iubesc în afară de tine.

— Mai cu seamă cînd nu eşti cu mine.

— Astea sînt legile dragostei.

—Trăieşti prin muzică, în jurul căreia se roteşte totul. Eu mă aflu pe-un plan mai depărtat.

— E inevitabil — recunoscu ea c-un suspin. — Chiar dac-aş avea o altă meserie, la fel de obsedantă, ar fi acelaşi lucru. Nefericirea e că sîntem amîndouă la fel de conştiente. Ne dăm seama clar de lucruri, care pentru alţii rămîn confuze. Oamenii mai puţin banali sînt mai totdeauna solitari. Orice pas mai departe ori mai sus către o conştientizare superioară îl distanţează pe om de plebea omenească, de cufundarea în neştiinţa obişnuită, comună. Majoritatea oamenilor civilizaţi nu diferă, sub raportul mentalităţii, de cei primitivi. Însă cei neobişnuiţi trăiesc la un nivel de cultură superioară, graţie dezvoltării conştiinţei. Dar aceasta e, într-un anume sens, un blestem al destinului.

— L-ai iubit pe tata mereu ca la-nceput?

— Nu, mereu altfel. Ceea ce la-nceput însemna ceva zdrobitor, — francezii zic "fort comme la mort" — nu poate dăinui mult. Bărbaţii pretind că un copil o leagă mai strîns pe femeie de soţ. Nu-i adevărat. Copilul o departajează, el limitează iubirea excesivă. Într-o vreme erai totul pentru mine.

— Din păcate, vremea asta a fost foarte scurtă.

— Mai bine pentru tine. Ţi-aş fi distrus personalitatea.

— Crezi că mă pot forma în mod independent?

— Sper.

— Mamă, iubeşte-mă! Am atîta nevoie de dragostea ta!

— Te iubesc, copila mea.

— Sînt bolnavă, slabă, dezarmată. Tînjesc după duioşia ta.

— Dar Tony?

— Cu el, e cu totul altceva.

— Ştiu, însă are să sosească momentul cînd el îţi va deveni făptura cea mai importantă. Aşa zice şi sfînta scriptură...

— Nu ştiam că eşti expertă în sfintele scripturi.

— Sînt expertă doar în muzică. Deşi sînt clipe cînd am senzaţia că sînt mai puţin expertă, că-mbătrînesc. Muzica se cere interpretată c-un imens efort fizic şi sufletesc.

— Cînd te vei simţi cu adevărat bătrînă, întoarce-te la mine. Eu am să te iubesc veşnic.

Cu-asemenea cuvinte obişnuia să mă consoleze Tony. Oare — rostite de mine — puteau avea aceeaşi forţă de convingere?

Mama se plecă asupra mea şi sărută lacrimile ce-mi udau obrajii.

Se lumina de ziuă. Am văzut de-aproape chipul ei obosit şi l-am alipit de-al meu. O clipă am fost iarăşi o singură făptură — una şi-aceeaşi.

28 iulie

Mătuşă-mea consulta permanent şi cu mare atenţie programul săptămînal TV şi-mi semnala emisunile ce mă puteau interesa.

— Ştii tu — îmi zise la masă (mîncam doar noi două, mama era plecată în centru) că azi se retransmite concertul de Béla Bartók pe care mama ta l-a cîntat primăvara trecută la Royal Festival Hall?

— Eşti extraordinară! Îl ascultăm?

— La ora aceea ar trebui să te culci — zise, cam fără convingere.

— Facem azi o excepţie.

Nu ştiu dacă mătuşă-mea iubea muzica, dar se pricepea la muzică — fără dubiu. Înainte de boala mea, mergea des la concerte, mai ales la acelea unde-şi întîlnea prietenii. Pe-atunci, ducea o viaţă mondenă, primea şi făcea vizite. Acum, rar ieşea serile, pe cunoscuţi îi vedea rar. Asculta discuri şi concertele televizate, dar aveam impresia că atare audiţii îl inspirau reflecţii întristătoare. Ştia să cînte la pian, avea multe cărţi despre muzică, în special biografii de compozitori, însă n-am auzit-o cîntînd decît de două ori, nu vroia să mă acompanieze pe cînd exersam la vioară; nu o dată recunoştea cîte-o bucată ce se executa la radio, însă eu una nu-mi dădeam seama dacă tot ceea ce ştia şi citea în materie de artă muzicală constituia dovada unor preocupări personale efective sau, pur şi simplu, făceau parte din educaţie, din formaţia ei intelectuală atît de îngrijită.

Discul cu cel de-al doilea concert pentru viară şi orchestră a lui Béla Bartók, executat de Henryk Szeryng, acompaniat de orchestra din Amsterdam îl avem de la mama, însă după ce-l ascultasem destul de neglijent, îl pusesem undeva, pe-un raft. Acum eram curioasă nu de bucata în sine, ci de interpretarea mamei şi — la drept vorbind — de felul cum se prezentase ea în faţa camerei de luat vederi.

Înfăţişarea ei m-a surprins într-un chip extraordinar. Era foarte frumoasă în rochia de mătase fluidă, a cărei nuanţă imprecisă oscila între violet şi culoarea safirului — o rochie mai degrabă simplă, fără podoabe, desvăluindu-i doar umerii. Figura mamei, gravă, reculeasă, părea mult mai tînără decît văzută de- aproape, părul ei negru avea o lucire firească şi se rula pe grumaz în deplină naturaleţe, ca şi cînd n-ar fi fost nici măcar atins de mîna coaforului. Naturaleţea aceasta, libertatea de mişcări se vedeau în fiecare gest, în priviri, în zîmbet. Cine-ar fi ghicit că "prelucrarea imaginii", că asemenea înfăţişare destinată scenei, o costaseră pe mama un efort considerabil! Aspectul ei dădea impresia că n-avea nici urmă de trac şi că muzica e cu adevărat elementul ei, că e

suficient să tragă cu arcuşul pentru ca melodia să răsară de la sine şi să plutească pe undele concertului.

Trăiam aceste clipe într-un mod foarte straniu. Din primul moment am fost subjugată de forţa muzicii, de acţiunea orchestrei şi-a replicii deocamdată sfielnică pe care i-o dădea violina. Nu mi-ar fi fost cîtuşi de puţin folositoare o pregătire teoretică pentru receptarea compoziţiei, căci nu eram în stare să urmăresc nici ţesătura compoziţională, nici acompaniamentul orchestrei, nici măcar partitura solistică. În senzaţiile mele, predomina emoţia şi nici măcar aceasta nu decurgea nemijlocit din substanţa muzicii concertului. Neîncetat mă gîndeam la mamă, la existenţa ei, la lupta ei cu destinul, la dragostea ei pentru mine şi la decepţia pe care i-o pricinuise maternitatea. Îmi reaminteam convorbirea noastră nocturnă, care mi se părea să consune cu interpretarea concertului ce-l auzeam acum. Nu opera din parte-mi o comprehensiune, o justă înţelegere, ci numai o intuiţie mai degrabă confuză, imposibil de exprimat. Acel staccato rapid, insistent al violinei semăna cu înlănţuirea unor întrebări exigente, la care niciodată nu se poate căpăta răspuns, drept care acele întrebări se răreau treptat, se topeau întru mîhnirea neputinţei, al cărei sentiment era menit să se piardă în ritmul energic al orchestrei; şi-acel ritm parcă te-ndemna să-ţi porţi mai departe povara, să goneşti tot mereu, să mergi înainte, tot înainte, urmărindu-ţi idealul visat.

Am fost de părere că mama interpretase acest sens al compoziţiei în mod genial, părere confirmată de aplauzele îndelungi ale publicului. Printre auditori, distingem chipuri extaziate, ochi în care strălucea entuziasmul. Toate regretele şi reproşurile pe care mi le căşuna mama îmi apăreau acuma stupide şi neserioase, în comparaţie cu faptul că ea fusese-n stare să-i facă pe oameni a trăi asemenea clipe înălţătoare şi că ea însăşi era capabilă de-asemenea trăiri. Imaginea ei se mai ivi încă o dată, mărită, pe micul ecran, s-ar fi zis că ochii săi mă privesc pe mine şi că mi-ar spune mie, simplu şi direct: "Aceasta sînt eu!"

Dar cum ajunsei în camera mea, m-au cuprins îndoielile. Oare sursa celor trăite, simţite de mine va fi fost muzica însăşi, ori interpretarea ei? Sigur că foarte mult îi revine executantului, însă marele merit e-al compozitorului. Am pus deci pe pick-up discul cu interpretarea lui Szeryng şi pe-ntuneric — m-am cufundat în ascultarea atentă a interpretării violonistului şi-a orchestrei din Amesterdam.

— E frumos din partea ta că mă compari cu Szeryng! — interveni glumeţ mama, care intrase pe nesimţite şi aprinsese veioza de pe noptieră. — Asta-nseamnă că n-ai renunţat la muzică. Ai pierdut, ce-i drept, cîţiva ani, dar cu siguranţă îi poţi recupera. Profesorul Halbert îşi punea în tine mari speranţe.

— Sînt prea bolnavă, mamă — am zis eu, ca să-i potolesc atare iluzii cuforice. Îmi dădeam seama că buna dispoziţie o face să-şi ia dorinţele drept realităţi. Căci în acele momente se afla efectiv într-o dispoziţie

excelentă. Încă nu-şi schimbase veşmintele de oraş, arăta foarte bine, avea un aspect elegant şi chiar juvenil.

— Să terminăm odată cu medicaţia asta convenţională — zise, aşezîndu-se în fotoliu. — Am vorbit c-un celebru chirurg, care-ar opina pentru un transplant de cord. Sigur că asemenea operaţii se efectuează la Londra în mod curent.

— Crezi că după aşa ceva voi putea trăi normal?

— Sigur, ba chiar poţi să-ţi faci o carieră artistică.

— Nu prea-mi vine să cred.

— Medicina a făcut progrese uriaşe în domeniul ăsta. Am şi vorbit cu Julia, să se informeze de posibilitatea internării tale într-o clinică de profil cardiochirurgical. Ei, acuma spune: ce interpretare şi-a plăcut mai mult; a lui Szeryng ori a mea?

— N-aş putea să judec obiectiv — am răspuns, mirată de-o asemenea schimbare a subiectului convorbirii. — În interpretarea ta, am căutat nişte trăiri personale.

— Prostie! Aceste trăiri n-au nici o influenţă directă asupra interpretării, în orice caz pentru mine sînt mai puţin importante decît un guturai ori a ciclului survenit chiar în seara concertului. Degeaba caută auditoriul subtexte psihologice în interpretarea unui artist. Prostie curată! Interpretarea ţine de găsirea unei concepţii proprii, a unei descoperiri originale de efecte muzicale ... aş spune mai mult, ţine şi de suprimarea oricărei emoţii personale. O să mai vorbim despre asta altădată.

— Cînd te mai văd? — am întrebat.

— Nu ştiu. Am să-ţi scriu în timp util. Pa, drăguţă — şi fii veselă!

30 iulie

Perspectiva recăpătării sănătăţii, deschisă în chip atît de uşuratec în faţa ochilor mei de către maică-mea, m-a turburat atît de cumplit, că n-am mai putut adormi. De ce pîn-acuma nimeni nu se gîndise la una ca asta? Sau or fi vorbit fără să-mi spună şi fără să ştiu eu. Îşi vor fi zis că o adolescentă ca mine nu e-n stare să-şi decidă singură soarta.

Imediat după micul dejun am chestionat-o pe mătuşă-mea.

— Un răspuns pozitiv ţi-l poate da numai un specialist, zise ea, oarecum nemulţumită că m-amestec în treburi ce sînt numai de competenţa, de resortul celor maturi. — Eu una, ca o profană ce mă aflu, cred că un asemenea transplant ar prezenta destule şanse de-nsănătoşire, dar asta nu-i totul. Există o sumă de dificultăţi în decursul pregătirii pentru operaţie. Şi-n primul rînd, operaţia nu e-n funcţie numai de chirurg, ci şi de vreo întîmplare, de hazardul depistării... hm... donatorului de cord... decedat nu de boală, ci în urma unei catastrofe şi care să fie de-aceeaşi grupă sangvină. Apoi — o atare operaţie ... e foarte costisitoare.

— Mama poate să plătească?

— Mă-ndoiesc. În ciuda onorariilor foarte ridicate, niciodată n-are bani, mereu face datorii şi-adesea trebuie s-o scot eu din încurcătură. Evident, la nevoie n-aş sta la gînduri şi-aş pune la bătaie tot ce posed eu ca s-acopăr cheltuielile... Chiar astăzi am să-ncerc să-ţi fixez o consultaţie la clinica de cardiochirurgie. Dar să ştii că trebuie să ai răbdare.

Dac-ar fi depins numai de mine, m-aş fi dus imediat la specialistul cu pricina: obiceiul de-a se stabili cu anticipaţie data unei vizite medicale mi se părea inuman. I-am spus mătuşii părerea mea.

— Totuşi e necesar pentru medici ca să-şi stabilească nişte date, ca să poată lucra organizat — zise mătuşa, mirată că eu nu pricep aşa ceva. — Ei îşi au ore dinainte fixate, un anumit număr de operaţii, conform unor condiţii specifice, obiective.

După două nopţi nedormite şi-o învălmăşeală de sentimente — toate acestea datorate mamei — mă aflam într-o stare groaznică. Am hotărît să-l chem eu însămi pe Dr. Reid, medicul nostru de casă, deşi mătuşămea era cea care-i telefona de obicei. Nu mă interesa problema tratamentului şi-a medicaţiei mele curente, cît o discuţie pe tema ce mă ardea.

Doctorul, care-şi practica meseria în mod privat, de colaborator al clinicii cartierului, se ocupa şi de familia noastră. A răspuns la telefon soţia lui, ce-i servea de asistentă şi telefonistă, ţinea evidenţa pacienţilor, fişierul, se ocupa de trimiterea surorilor medicale pe la bolnavi pentru analize şi alte asemenea.

— A survenit ceva neaşteptat? — mă întrebă amabilă. — Nu s-ar putea o amînare pînă vineri, la ora obişnuită?

— E ceva urgent — am răspuns pe un ton dramatic. — Aş vrea să-l văd pe doctor chiar azi.

Ca toţi medicii particulari, Dr. Reid îşi vizita regulat pacienţii, al căror număr era constant; de abonamentele acestea stabilite totdeauna cu anticipaţie, depindeau veniturile lui. Dacă bolnavii nu erau mulţumiţi, se puteau adresa, fireşte, altor esculapi, dar în cazul respectiv, medic şi pacienţi, erau mulţumiţi. Cartierul nostru era un cartier de oameni înstăriţi, numai în cazuri grave se făcea apel la specialişti. Dr. Reid avea de-a face doar cu afecţiuni banale, necesitînd o medicaţie facilă, ca pentru răceli şi indigestii. Singura dificultate o prezentau bătrînii mai totdeauna suferinzi, ori bolnavii ca mine, avînd nevoie de-un control şi de-o îngrijire permanente.

Vizitele la noi acasă erau reglementate după un fel de ritual. Mai întîi beam ceaiul în trei, doctorul ne povestea tot soiul de anecdote curioase din branşa lui (avea un repertoriu foarte bogat), nu părea niciodată grăbit şi venirea lui ne făcea chiar plăcere. Cărunt, însă viguros şi rumen, cam prea spătos, avea simţul umorului, un ton jovial, care pe mine mă irita oarecum. Către seară se urnea greoi din fotoliu şi rostea în mod invariabil:

— Ei, acum să vedem ce mai face mica noastră simulatoare.

În mod curent, mergeam în camera mea, unde doctorul îmi lua tensiunea, apoi mă ciocănea şi mă asculta, în timp ce el însuşi pufnea aşa de tare, încît habar n-am dacă mai auzea ceva din bătăile inimii mele. Astăzi, totul se desfăşura după acelaşi tipic. După ce mă examină, doctorul îşi puse stetoscopul la loc în trusă.

— În ordine. Nu văd nici o înrăutăţire, n-avem de ce să ne alarmăm. De vină e vremea asta, gata de furtună, la care inimile reacţionează negativ. Un pic de ploaie, de răcoare şi ne vom simţi mai bine ...

I-am curmat divagaţiile biometeorologice:

— Doctore, n-aţi fi de părere să mă supun unui transplant de cord?

— A cui e ideea? E pesemne rezultatul lecturilor săptămînalelor estivale, care n-au alte subiecte decît monstrul din Loch Ness ori grefele de organe...

— Vă rog să-mi răspundeţi serios.

— Dac-aş fi crezut că un asemenea transplant e absolut necesar, l-aş fi propus chiar eu. Dar se face atîta zarvă în jurul unor operaţii dubioase...

— Dumneavoastră vă pricepeţi în treaba asta mai de-aproape, aţi făcut vreo specializare în cardiochirurgie?

— Ce vorbeşti? Specializare la vîrsta mea? Ce mai glumă! Ar trebui să mă simt jignit că mica mea pacientă n-are deplină încredere în mine...

— Poate nu sînteţi orientat în privinţa noilor posibilităţi...

— Mătuşa ta poate oricînd să ceară sfatul specialiştilor. Dar ştii ce te-ar aştepta? Examinările preliminare sînt atît de penibile, încît mai degrabă îţi pot înrăutăţi starea sănătăţii.

Pentru prima dată l-am văzut pierzîndu-şi buna dispoziţie, jovialitatea şi cordialitatea. Se roşise la faţă, îmbufnat. Acum eram sigură că nu se pricepe, că toată bunăvoinţa lui ascunde lipsa cunoaşterii autentice, că puţin îi pasă de progresele ştiinţei şi că toată grija lui se rezumă la străduinţa de-a avea cît mai mulţi pacienţi.

— Te las — zise c-un ton uscat — şi te rog să nu mă mai chemi cînd nu-i nici o nevoie!

A ieşit, s-a înclinat fără nici un cuvînt către mătuşa, care stătea în salon — şi s-a dus.

— Ce-i asta? — Ce-i cu voi?

— Nimic. Găseşte-mi un alt medic. Moşulică ăsta e gata să mă bage-n mormînt.

— Dar, drăguţă...

— N-are idee de ce-nseamnă o adevărată îngrijire... Numai să mă ţină-n viaţă ca să mai smulgă nişte bani. Un şarlatan!

— Vino-ţi în fire, drăguţa mea!

— Păi tocmai că mi-am venit în fire. Voi ceilalţi mi-aţi pus cruce; nici nu v-aţi gîndit să mă salvaţi! Aveţi creiere de găină!

Am ieşit în grădină, lăsînd-o pe mătuşă-mea în culmea uimirii. Mă hotărîsem să lupt eu singură pentru propria mea viaţă.

31 iulie

Azi după amiază a venit Tony. De dimineaţă a plouat, era ceva mai răcoare şi realmente mă simţeam ceva mai bine. Am putut deci să merg cu Tony în pagoda din parc, unde nu ne putea vedea nimeni dintre ai casei. Ne-am sărutat în disperare, Tony mi-a descheiat rochia, ca să-mi desmierde sînii şi cine ştie ce-ar fi urmat, dacă n-o auzeam pe Jessie lătrînd în apropiere.

— Ai primit felicitarea mea?

— Da.

— Ştii că te iubesc?

— Hm!

— Ai încredere-n mine?

Am aprobat din cap.

— N-o să ne vedem timp de două săptămîni. Tata intră mîine la spital! Trebuie să-i ajut mamei, că la prăvălie totdeauna e nevoie de două persoane. Fred nu se poate deplasa de la serviciul său...

— Înţeleg. Dar ai putea să-mi telefonezi din cînd în cînd.

— Ziua, nu pot, că mama trage cu urechea. Poate seara, de la vreun telefon public, dar şi-aşa, mama o să se mire de ce plec.

— Poţi ieşi să te plimbi.

— În principiu, da... Dar mama totdeauna ghiceşte unde mă duc.

— Înainte, nu era chiar aşa...

— Păi, eram noi copii... Acum e altceva: totul contează. Ea nu vrea să mă angajez în nici un fel.

— Ce-ar fi rău în asta?

— Se teme că din pricina ta îmi stric viaţa. Îşi închipuie altfel viitorul meu: vrea să preiau magazinul în locul tatei, a cărui sănătate e şubredă şi el n-o s-o ducă mult. Iar eu vreau să-nvăţ mai departe şi ea zice că-i din îndemnul tău ...

— Doar nu vrei s-ajungi un simplu prăvăliaş.

— Pentru moment vreau s-ajung campion la înnot. Dar asta nu ţine mult, pînă la douăzeci, douăzeci şi trei de ani. La rigoare, pot combina prăvălia cu antrenamentul. Dar mai bine-ar fi să fim împreună. Am crezut că pot renunţa la tine, dar fără tine nu rezist, mă tîmpesc...

L-am privit cu atenţie. Crescuse, era svelt, mlădios, bronzat de soare. Pe obraz — o umbră de puf. Şi-l atinse cu degetul: "trebuie să mă rad".

— Arăţi grozav!

Zîmbi mulţumit, ştiind că place la fete. Mă sărută iarăşi.

Acum foarte aproape, Jonas o dojenea pe Jessie.

În scrisorile femeilor şi-ale tineretului se remarcă numeroase căutări şi aspiraţii în sensul stabilirii relaţiilor prin corespondenţă. Cred că-n majoritatea cazurilor, cel care se mărturiseşte prin scrisori o face pentru el însuşi, păsîndu-i prea puţin ca să primească vreun răspuns. E modul

cel mai lesnicios, care nu angajează cu nimic, ca să vorbeşti despre tine însuţi, să-ţi spovedeşti păcatele cele mai grele şi la urma urmelor, să te simţi aprobat cu mult interes de corespondentul tău, care nutreşte aceleaşi năzuinţe.

Acum vreo doi ani, am fost în corespondenţă cu-o fată de-aceeaşi vîrstă — era ca un dialog între surzi. Fiecare dintre noi se simţea satisfăcută că-şi etalează sentimentele şi-abia se ostenea s-arunce o privire fugară peste rîndurile celeilalte. După cîteva luni, am întrerupt corespondenţa — păcat de banii cheltuiţi pe timbre. Mai bine mi-aş fi vîrît scrisorile-n sertar, aşa cum mă sfătuia Mr.Higgins.

— Şezi! Încotro vrei să fugi?

— Trebuie să mă grăbesc! — şi Tony îşi netezi pantalonii cam şifonaţi.

— O clipă! Spune, pot să-ţi scriu?

— Să-mi scrii? Da de ce?

— Uite-aşa. E obiceiul meu. O să-mi fie mai uşor în cursul celor două săptămîni.

— Bine! Scrie-mi pe adresa lui Fred. O să-mi aducă el scrisorile.

A mîzgălit adresa pe-o foiţă ruptă dintr-un mic calendar. Eu am ascuns-o în buzunar.

— Dar să ştii că n-am să-ţi răspund. Mai întîi pentru că n-am timp, al doilea fiindcă scrisul e pentru mine un chin.

L-am condus pînă la poartă. În drum l-am întîlnit pe Jonas, care tăia rozele ofilite. S-a uitat fără chef la Tony şi-abia a mîrîit ceva în chip de răspuns la salut.

— Se uită la mine pieziş.

— Spui prostii, Tony.

— Şi mătuşă-ta ar prefera să nu mai vin.

— Ţi se pare. Totdeauna, ea a ţinut la tine.

— Da, cît am fost copii. S-au schimbat lucrurile de cînd avem curajul să-i judecăm critic pe bătrîni şi să ne vedem de-ale noastre. Ori poate ei se tem?

— De ce anume?

— Că putem să facem un lucru ... interzis.

Mi s-a tăiat respiraţia.

— La ce te gîndeşti?

— La ce te gîndeşti şi tu.

A privit în jur, ca să vadă dacă nu ne observă cineva şi m-a sărutat încă o dată — pentru rămas-bun.

4 august

Mătuşa Julia e supărată pe mine şi aproape că nu-mi adresează cuvîntul. Odinioară, aş fi aşteptat cu smerenie să-i treacă supărarea. Însă acum mă aflu într-o dispoziţie combativă şi nu vreau să suport mofturile

de fată bătrînă; deci am întrebat-o cu neobrăzare:

— Cît o să mai tăcem?

— Atîta timp cît n-o să te porţi cum se cuvine.

Am fluierat: "Atunci o să fim nevoite să ne înţelegem numai prin semne".

— L-ai jignit pe doctorul Reid, deşi e medicul cel mai onorabil din cartierul nostru. Se tratează la el toţi cei...

— Cu-atît mai rău pentru dînşii.

— Am telefonat la el, ca să cer scuze...

— Inutil. Găseşte-mi alt medic.

— Nu cunosc pe nimeni care-ar putea...

— Găseşti pe careva. Greu de găsit unul mai prost ca el.

— Mă pui într-o situaţie delicată.

— Ce-i mai important? Sănătatea mea ori convenienţele?

— Ai întrecut măsura. Nu-ţi pot trece cu vederea toate capriciile de copilă răsfăţată.

— Dacă nu faci tu ceea ce te rog, am să-mi găsesc singură un medic...

— Nimeni n-o să te ia în serios.

— O să convingem pe vreunul.

— Dar ştii că trebuie să fii sub îngrijirea cuiva care să-ţi cunoască boala şi să-ţi vină-n ajutor în orice clipă...

— Ţi-e teamă c-o să mor subit? Mare pagubă!

— Aşteaptă măcar pînă cînd te consultă specialistul... N-are sens ca să-ţi schimbi medicul aşa dintr-o toană.

Şigur că mătuşa mea avea dreptate. Dar eu o ţineam pe-a mea.

Îi uram pe adulţi. Faptul că ei trăiau într-o permanentă amăgire mă ducea la o adevărată furie. Fiecare dintre cunoscuţii noştri se supunea convenienţelor, făcea caz de minciună ca de-un emolient care să ungă şi să-ndulcească desfăşurarea traiului zilnic. Mă iritase, mă lovise pînă la carnea vie ceea ce spusese mama despre interpretare artistică. Ceea ce socoteam eu drept unicul adevăr, unic şi profund, drept dezgolirea celor mai intime sentimente, era doar o speculativă "concepţie". Oare omul nu se va putea niciodată exprima, exterioriza pe el însuşi?

În politică, în presă, la TV, descopeream numai înşelătorie şi minciună — ceea ce-mi producea o silă nemaipomenită faţă de-ntreaga lume. Astea i le scriam lui Tony în lungi misive redactate zile-ntregi şi aruncate la cutia poştală seara, cînd ieşeam în stradă.

— De ce se mai osteneşte domnişoara noastră ? — întreba Jonas. — Doar le pot arunca şi eu în cutia de scrisori şi nici nu mă uit la adresă — că doar ce mă priveşte pe mine?

— Acum mă simt mai bine şi ies cu plăcere.

— Cum credeţi. Numai să nu iasă vreun necaz...

— Tremuraţi cu toţii pentru mine, de parc-aş fi fragilă ca un balon de săpun. Ies şi revin într-o clipă.

— Ei, ce să mai bodogănim — copilărie curată! şi dădea din mînă.

Observase şi mătuşa chestia cu scrisorile.

— Cui îi scrii atîtea epistole?

— Doar nu sîntem la mînăstire. Nu pot să-ţi spun.

— la seama, nimic nu păteză mai mult decît cerneala.

— Asta-i o zicală din veacul trecut, cînd virtutea feciorelnică era la mare preţ. Dar e greu să păcătuieşti la distanţă.

— Nu te recunosc, draga mea. Ce te-a apucat?

— Nu mai sînt un copilaş, ce-i luat de mînuţă şi-i pus la colţ, dacă nu-i cuminte.

— Tocmai de-aceea îţi cer să fii rezonabilă şi amabilă, politicoasă.

Îi admiram stăpînirea de sine, răbdarea ei de nezdruncinat. Poate fiindcă mă ştia bolnavă şi — ascunzîndu-şi sentimentele duioase, îşi sacrificase pentru mine viaţa personală. Însă oare există ceva sau cineva care să merite sacrificiul propriilor dorinţe şi aspiraţii? Şi după un şir de ani, oare n-ajungi să-l urăşti pe omul pentru care te-ai jertfit? Dacă eşti capabil de asemenea uitare de sine, probabil că descoperi o justificare. Însă eu nu sînt acea "fetiţă dulce, obişnuită", am un caracter dificil, sînt pe deasupra iremediabil bolnavă de inimă, nu mă simt în stare să inspir sentimente mai calde, nu ştiu prin ce-aş răsplăti dragostea mătuşii — din contra, simt uneori faţă de ea dispreţ şi antipatie.

Eu una îi admir pe oamenii puternici, nu pe molatecii care, dintr-o excesivă bunătate, îi lasă pe ceilalţi să-i calce în picioare. Lumea noastră ne cere să fim cruzi, sau în orice caz fără scrupule. Or fi avînd dreptate adepţii eutanasiei, pretinzînd că bolnavii fără scăpare, fiind o povară pentru societate, trebuie să-şi găsească în chip firesc un mijloc de-a părăsi viaţa?!

Scriu aceste cuvinte fără multă convingere, fiindcă vreau să trăiesc şi nu pierd nădejdea însănătoşirii. Revenirea lui Tony m-a lăsat ca-n transă; clipele petrecute cu el în chioşc rămăseseră-n memoria trupului meu, trup care parcă dobîndea glas şi-mi poruncea imperativ ce am de făcut. Fiece fibră a fiinţei mele resimţea din nou atingerile mîngîietoare, provocîndu-mi un fel de nelinişte, ca şi-atunci cînd sub ploaia duşului, ţîşniturile de apă lovesc cele mai sensibile, cele mai excitabile porţiuni ale corpului meu. Ştiu ce-nseamnă plăcerile solitare, însă acum ele-mi făceau milă, căci — la urma urmei — plăcerile fizice sînt destinate a fi împărtăşite-n doi.

Naiv mai era Mr. Brend, crezînd că jocul de şah are să-mi învăpăieze imaginaţia, tocmai acum cînd eu eram preocupată de problemele sexuale. Mă-ntrebam dacă mătuşă-mea va fi avînd cîndva un iubit, dacă timp de cincisprezece ani, de cînd renunţase la măritiş, cunoscuse vreodată un contact erotic. Aşa ceva era imposibil, contra naturii. Însă tot comportamentul ei afirma că se abţinuse, că există numai cu o jumătate din fiinţa ei, din viaţa firească. Meditaţiile teologice, ale căror teme erau culese din predicile pastorului, aveau desigur rostul de-a goni dorinţele păcătoase, adică pe cele considerate ca un păcat. Oare ceea ce este

natural poate fi păcat? Şi înfrînarea pornirilor înnăscute poate fi numită virtute? Ce putea fi vinovat în unirea a doi oameni, dacă ziditorul poruncise oamenilor o unire prin căsătorie? Căsătoria fără iubire? Ori iubirea fără binecuvîntări pecetluite de religie, aşa cum fusese aceea a strămoşilor noştri, înainte să se nască *homo sapiens*?

Mă gîndeam la maică-mea, cînd se-ndrăgostise cîndva de superbul ei aviator. După moartea lui n-o fi căutat alţi bărbaţi? Ce rol avea lamentosul domn Cavallier? Aflasem că se cunoşteau încă de pe vremea studiilor, cînd el avusese mari succese ca pianist. De ce-o fi renunţat la propria carieră, devenind umbra mamei şi poate chiar colaboratorul indispensabil al succeselor ei? Oare interpretările ei nu erau rezultatul muncii lor, a amîndurora, în comun? În ce măsură splendidul acompaniament evidenţia măestria violonistei?

Se pare că Dl. Cavallier se-nsurase curînd după căsătoria mamei şi are doi copii mari. El i-a înlesnit contactele cu editorii de discuri, cînd mama îşi reluase profesiunea. Oare ce făceau după concerte, cînd osteniţi, în oraşe străine, trebuiau să-şi găsească o destindere? Oare, după o cină în doi, după o plimbare nocturnă, mama încuia uşa camerei în obrazul acelui om puţintel ridicol, nedespărţit şi unic prieten în munca profesională, în lungile călătorii, în singuratecele camere de hotel? Oare simţea faţă de dînsul doar milă, sau dorinţele cele mai fierbinţi, nestăpînite? Sau cu totul altceva?

Judecînd după alte perechi conjugale de pe strada noastră, îmi dădeam seama că ele nu fuseseră determinate de farmecul soţilor. Apoi şi Tony mă iubea, deşi nu eram frumoasă, ba încă şi bolnavă. Oare îl fermecase, îl atrăgea spre mine — şi cît putea să dureze asta? — cadrul meu, casa, parcul, modul de viaţă "retro", cunoscut din filme? Îl încînta maică-mea, de cîte ori o vedea la TV. Dar sînt şi băieţi care se-ndrăgostesc de fete mai puţin bine crescute, neinteligente, posedînd un pic de farmec şi de temperament. Sigur că şi după Tony umblă vreuna, care-aşteaptă doar un semn ca să i se urce în pat.

Cred că memoria multora, dintre cei ce-şi fac aşa-zisa educaţie artistică în faţa televizorului, a înregistrat destule scene erotice, pentru ca involuntar privitorii să se transpună în rolul vreunuia dintre partenerii numitelor scene, iar imaginaţia lor să le realizeze înainte ca ele să fie trăite efectiv şi concret.

La rîndul meu, gîndeam că redactarea cotidiană a jurnalului meu îmi va înlocui măcar parţial convorbirile cu Tony sau scrisorile pe care le puteam aştepta de la dînsul. Da' de unde! În primul rînd scrisorile pe care i le trimit nu sînt sincere, ci alcătuite după o anumită tactică, evit în ele problemele spinoase, caut să mă-nfăţişez în cea mai favorabilă lumină — şi sper că Tony are să-mi dea crezare. Sinceritatea totală n-o fi cumva imposibilă, exact ca şi libertatea deplină, egalitatea şi fraternitatea absolute? Un ideal, către care trebuie să năzuim, însă imposibil de realizat? Oare deplina apropiere a doi inşi nu se poate săvîrşi prin

cuvinte, ci numai prin actul dragostei fizice? Asta fusese impresia mea, cînd Tony mă sărutase nebuneşte în chioşc. Atuncea nu ne spusesem nimic lămurit, fiindcă şi-aşa avusesem senzaţia unei înţelegeri reciproce, desăvîrşite.

Nu-i scriam lui Tony aproape nimic despre aceste sentimente; amintindu-mi de cuvintele profesorului meu Higgins în legătură cu epistolele marchizei de Sévigné: dacă în scrisorile către fiică-sa, marchiza de Grignan, dînsa ar fi vorbit exclusiv despre dragostea ei maternă, azi nu le-ar mai citi nimeni. Însă cum în acele misive ea scrie despre oameni, întîmplări, anecdote de la curte şi comentează o sumă de cancanuri, paginile ei rămîn mereu atractive şi interesante.

Mă sileam deci să nu-l plictisesc pe Tony cu descrierea propriilor mele trăiri, ci să-l distrez, vorbindu-i despre ceea ce se petrecea în mărunta noastră lume — şi fiece relatare anecdotică era nuanţată de-o mică poantă hazlie. Nu falsificam întîmplările, ci numai le coloram puţintel, ca să aibă cît de cît o tentă de viaţă. S-ar putea ca ele să semene mai curînd a compoziţii pseudo-literare, pe cîtă vreme acest jurnal vrea să conţină propriile mele confesiuni — autentice.

În scrisorile femeilor şi-ale tinerilor am remarcat numeroase căutări şi aspiraţii în sensul stabilirii relaţiilor prin corespondenţă. Am mai menţionat şi-n altă parte a jurnalului meu că-n majoritatea cazurilor, cel care se destănuie prin scrisori o face pentru el însuşi, nici nu speră, nici n-aşteaptă ca să primească vreun răspuns. E mult mai comod şi nu angajează cu nimic, anume să vorbeşti despre tine însuţi, să-ţi spovedeşti cine ştie ce păcate şi-n cele din urmă să te simţi, cum am mai spus, aprobat cu mult interes de corespondentul tău, care îţi scrie exact în acelaşi scop.

Acum vreo doi ani cînd fusesem în corespondenţă cu acea fată de vîrsta mea, corespondenţa noastră era ca un dialog între surzi. Amîndouă ne simţeam satisfăcute, flatate că ne dăm la iveală sentimentele nobile şi nici nu ne băteam capul să ne aruncăm ochii peste rîndurile corespondenţei. Şi nu tîrzie vreme, mi-am adus aminte de sfatul profesorului meu, Mr. Higgins.

— Dacă te-a enervat cineva în aşa hal încît eşti gata să-i torni în cap o găleată de apă, apucă-te şi scrie-i o scrisoare, făcîndu-l cu ou şi cu oţet, apoi vîră scrisoarea-n sertar. După cîteva zile, scoate-o, reciteşte-o, ai să vezi că ţi-a trecut toată mînia — şi arunc-o la coş.

În cazul lui Tony, lucrurile stăteau puţintel altfel — şi eu rămîneam doar cu propria mea relatare: era clar că plăcerea numitei relatări îmi revenea în exclusivitate; căci amicul meu nu se prăpădea după literatură. Nu m-aş fi mirat dacă aflam că el nu-mi citea de loc scrisorile, ori se mărginea la citirea ultimelor rînduri, cu tandreţele finalului.

Nu-mi fac iluzii: dacă i-aş vorbi despre vreo poezie în loc să-i spun că mi-au plăcut cine ştie ce filme după care el se dădea în vînt, n-aş fi avut nici un succes. Dar, asta n-are nici o importanţă...

6 august

Azi ne-au vizitat Jane cu maică-sa, care lucrează ca soră de ocrotire la un centru sanitar şi vine des ca s-o atragă pe mătuşa la vreo acţiune de interes social. Biata mătuşă caută să se dezbare cum poate, făcînd parte dintre acele persoane care dau bucuros bani pentru săraci, îşi golesc dulapurile ca să procure veşminte pentru copii, însă pentru nimic în lume nu s-ar fi dus ca să-l moralizeze pe cîte-un tip ce şi-a părăsit familia ori cu alte asemenea treburi, ceea ce-nsemna că ea personal nu ocrotea pe nimeni. Însă mama Janei era într-atîta de perseverentă, atîta-i bătea pe oameni la cap, încît totdeauna îşi atingea scopul.

Nu ştiu de ce venise astăzi mama Janei, dar îşi prelungea o interminabilă convorbire cu mătuşă-mea, în grădină. Ca să ne distrăm în tot acest timp, Jane îmi propuse jocul cu întrebări şi răspunsuri, pe gajuri. Jocul mi se părea infantil, însă date fiind preocupările noastre — şi mai cu seamă ale mele, căci mă gîndeam mereu la dragoste — răspunsurile la-ntrebări implicau un soi de risc, în care rezida farmecul jocului.

Eu: Ai vreun băiat?

Ea: Am... dar tu?

Eu: Am... La tine e ceva serios, ori aşa — o toană?

Ea: Nu ştiu... O dată am fost împreună la discotecă şi-a fost o treabă faină ... Tu consideri că asta-i ceva serios?

Eu: V-aţi sărutat?

Ea: Da, cînd m-a condus acasă. Dar tu cu-al tău?

Eu: Am mers cît am putut mai departe. Tu-ţi doreşti altceva decît sărutul?

Ea: Nu... Fără numai dacă el insistă. N-aş vrea să-l pierd. De cînd tot vroiam să am şi eu pe cineva, cum au toate fetele. De ce să fiu mai prejos decît ele? Dacă al tău îţi zice să-i cedezi?

Eu: tac. Dau un gaj.

Ea: Al tău nu-i cumva Tony?

Eu: Da. Tu pe cine-ai ales?

Ea: El m-a ales pe mine la bazin. M-a invitat mai întîi la film, apoi la discotecă. Îl cheamă Willy.

Eu: Willy şi mai cum?

Ea: E rîndul meu să pun întrebări. Dar hai — fie. Îl cheamă Willy Harrison. Cel puţin aşa pretinde.

Eu: Şi de la început l-ai lăsat să te sărute?

Ea: Ţi-am zis doar că ţineam să am şi eu un băiat. Să nu fiu arătată cu degetul că n-am pe nimeni. Ce făceai tu în locul meu?

Eu: Aş mai fi aşteptat puţin, pînă cînd mai aflam ceva despre el.

Ea: De la cine? Nu-i în şcoala noastră. N-avem cunoştinţe comune.

Eu: Cu ce se ocupă?

Ea: Termină şcoala anul ăsta. Vrea să lucreze ca ucenic într-un atelier de reparat automobile. Crezi că nu sînt destul de pretenţioasă?

Eu: Ei aş! O să aibă o meserie foarte bună. Cînd te-ntîlneşti cu el?
Ea: Mă plimbă mîine cu motocicleta, afară din oraş.
Tu ai merge?
Eu: Mai degrabă nu.
Ea: De ce?
Eu: Vezi să n-o păţeşti cu el. Doar dacă vrei şi tu!
Ea: Ţi-am spus că vreau să am un băiat. La rigoare iau o pilulă.
Mătuşa ne-a chemat la ceai. Fiindcă nu răspunsesem la joc, eram datoare cu gajul. Dar colega mea n-a mai pomenit de gaj. Se gîndea la cu totul altceva.

7 august

Chiar nu mă aşteptam la vizita domnului Higgins, — îl credeam plecat în vacanţă. Mi-a spus că era neliniştit din pricina sănătăţii mele şi mă găsea foarte schimbată. De altfel, zicea că de-acum sînt o domnişoară mare şi mă examină foarte stăruitor, fără gînd rău, desigur, doar cu o atentă seriozitate. Observă pe masă cutia de şah.
— E noua ta pasiune? — întrebă.
— Da' de unde! N-am jucat nici măcar o singură dată. Mr.Brend mi l-a dat cadou de ziua mea, dimpreună cu vreo două cărţi despre tehnica şahului.
Mr. Higgins cercetă pe rînd cărţile şi piesele.
— Poate că nu-i rău să te ocupi de jocul ăsta, mai ales în clipele de solitudine. E cel mai bun mijloc de-a fugi de realitate.
— Dumneavoastră jucaţi şah? întrebă mătuşa, oferindu-i ceaşca cu ceai.
Stăteam pe terasă. Lumina blîndă de-apropiat asfinţit făurea o atmosferă de pace şi lipsă de griji.
— Jucam pe vremea studiilor, cînd locuiam la cămin. Puţin a lipsit să nu pierd anul, fiindcă şahul mă domina cu desăvîrşire. Eram acolo un grup de şahişti şi jucam zi de zi pînă la miezul nopţii. Unul dintre noi a rupt-o cu logodnica, altul a renunţat la facultate, din pricina jocului...
— Chiar aşa?
— Poate şi din alte cauze. Oricum, ştiu că-ţi poţi pierde minţile cu jocul de şah.
— Şi dumneavoastră aprobaţi aşa ceva? întrebă mătuşa cu groază.
— Nu aprob nimic din ceea ce poate să-l domine pe om pînă la pierzanie — zîmbi Mr. Higgins, luîndu-şi seama că venise aici ca profesor şi educator. — Dintotdeauna eu am fost adeptul autodisciplinei şi al spiritului sistematic. Dar ştiţi, în adîncul sufletului, simt o comprehensiune pentru orice fel de patimă. Dacă n-ar fi existat un grup de oameni gata să sacrifice totul pentru o idee ce constituia substanţa existenţei lor, lumea ar fi mult mai plicticoasă.
— Veţi fi aprobînd narcomania şi alte excese?
— Dar de unde, scumpă doamnă, nu m-am referit la pasiunile ce ţin

de patologie, ci doar la ale oamenilor ce se-depărtează de mediocritate, la cei cu o bogată viaţă interioară.

— Nu cred că jocul de şah îl poate îmbogăţi sufleteşte pe careva — zise mătuşa. — Vă rog, scuzaţi-mă, sună telefonul.

Cînd rămaserăm singuri, Mr. Higgins îmi întinse o carte legată în safian roşu.

— Am cam întîrziat cu urările pentru ziua ta, ţi le-ad.c astăzi, cu toată prietenia mea şi cu sentinţele lui Seneca. De-aproape două milenii, maximele lui despre viaţă şi moarte, despre dragoste şi afecţiune, dar mai cu seamă despre calităţile şi defectele oamenilor, nu şi-au pierdut valabilitatea. Poate-ţi vor folosi acum cînd îţi închei adolescenţa. Ce-i drept, autoritatea lui de genul profesoral, pedagogic, ţi se va părea cam neroadă, că doar a fost mentorul lui Neron. Dar e greu să-l judeci pe magistru după greşelile discipolilor. Omul superior îşi dă singur seama de calea ce trebuie s-o urmeze, deosebind răul de bine. Numai cei slabi de minte se lamentează că sînt cum sînt, că părinţii şi profesorii nu i-au învăţat ce trebuia şi că le-au neglijat educaţia.

8 august

Profitînd de vremea frumoasă, de cîteva zile luam micul dejun afară pe terasă. La ceasul acela, aici era umbră, deşi pajiştea ce cobora lin către pîrîu se scălda sub razele soarelui.

— Ştii tu oare că tocmai astăzi se-mplinesc cinci ani de cînd a murit tatăl tău? — întrebă mătuşa. — N-ai vrea să pui pe biroul tău vreo fotografie de-a lui? Am adus aici cîteva poze de amatori, care poate sînt mai grăitoare decît altele, de la fotograf. Cred că nu le-ai văzut niciodată.

Aşezîndu-se lîngă mine, prinse a-mi da lămuriri:

— Asta-i din august '39, în faţa casei: tata — în uniformă de aviator, mama se sprijină de umărul lui, noi doi pe genunchii lor. John era de cinci ani, eu de şase.

— Bunicul a murit în lupta pentru apărarea Angliei?

— Efectuase multe zboruri de luptă şi primise cele mai înalte distincţii. Mama i-a supravieţuit treizeci de ani. N-a vrut niciodată să se recăsătorească. Deşi ne pierdusem tatăl, copilăria noastră a fost senină, am căpătat o educaţie-ngrijită. Uite-aici, John şi cu mine jucăm tenis. Aici sîntem pe-o plajă italiană. Şi-aici, uite întreaga serie a fotografiilor făcute cu prilejul excursiei în Grecia.

— Semănaţi aşa de mult unul cu altul!

— Eram buni prieteni. N-aveam nimic ascuns unul faţă de celălalt.

— Cînd s-a căsătorit tata?

— Ce şoc a fost pentru mine! Cu jumătate de an în urmă, o pierdusem pe mama, care voise să-şi revadă locurile copilăriei în India. În afară de John, eu nu mai aveam pe nimeni apropiat. Vrei să-ţi dau fotografia asta? Am făcut-o eu la ultima noastră excursie în Spania.

Greu l-am recunoscut pe tata în figura băietanului rîzător, cu părul

ciufulit, ca zbîrlit de vînt. Ce băiat vesel trebuie să fi fost! Mi se strîngea inima la gîndul că n-am să-l văd niciodată. Dacă el nu murea, poate că viaţa mea s-ar fi desfăşurat mai altfel. Ţin minte cît mă iubea, cum se hîrjonea cu mine, cînd eram mică de tot. Ce n-aş da să-i mai simt încă duioşia!

— John te iubea grozav — zise mătuşa încet.— Dorea să aibă o familie normală, curat englezească, în care toţi ai casei să se simtă bine între dînşii. Din păcate... Oo! de unde-a răsărit aici fotografia mamei tale?

Era o mică fotografie, veche, pălită de vreme, înfăţişînd-o pe mama în compania unui băiat tînăr, blond şi foarte prezentabil. Mergeau pe-o stradă oarecare, ţinînd în mîini pungi de hîrtie, probabil pline cu castane coapte.

— Cine-i domnul ăsta?

— Dar e Dl. Cavallier! Te prinde spaima cînd vezi cum s-a schimbat. Timpul acţionează asupra noastră în mod cumplit. Cei iubiţi de zei mor tineri — zise c-un zîmbet trist, privind fotografiile de tinereţe ale fratelui...

— Te pot ruga să mi le dai?

— Sigur. Aş vrea ca el să trăiască mereu în amintirea ta. Cel mai bun om din cîţi am cunoscut... Atîta nobleţe sufletească...

— De ce părinţii mamei nu ne scriu niciodată?

— Fiindcă nimic nu ne leagă şi multe ne despart. De altfel, nici nu i-am văzut vreodată. La moartea lui John n-au venit. Au fost contra acestei căsătorii.

— Şi niciodată ei n-au întrebat de mine?

— Nu.

— Doar le sînt nepoată.

— Eşti englezoaică.

— Ce-nseamnă asta cînd e vorba de legături între rude?

— Nu sînt cu toţii de-aceeaşi părere. Priveşte pozele astea din timpul primului război ... Uite cum arăta casa noastră şi străbunicii tăi ... Tot ce-i aici îmi aminteşte trecutul. Am ciudata impresie că atîta vreme cît voi trăi eu, vor dăinui şi vestigiile trecutului. De-aceea mă străduiesc să păstrez casa asta, unde-au locuit părinţii, parcul pe care l-au străbătut ei, unde ne jucam noi, John şi cu mine, unde-ai crescut şi tu...

M-a strîns la piept, mi-a sărutat obrajii. Suspinînd uşor, a-nchis cutia cu fotografii... o cutie veche, din lemn încrustat cu sidef, de pe vremurile trecute ale bătrînului imperiu britanic...

14 august

— Adineauri mi-a telefonat mama lui Tony — mă anunţă mătuşa, pătrunzînd în camera mea. — Vine la noi mîine după masă.

— Pentru ce?

— Nu ştiu, însă după tonul ei, nu cred că vine pentru ceva plăcut.

Poate că ghiceşti tu despre ce-ar fi vorba...

Cu presimţirile cele mai penibile, mă uitam a doua zi la nedoritul musafir, observîndu-i mersul pe aleea ce venea de la poartă. Prin fereastra holului, îi examinam statura zdravănă, îmbrăcată-n impermeabilul cu glugă — ploua de patru zile — şi-n lumina aceea sură, turbure, femeia ce se-apropia lent, producea o impresie penibilă.

În hol, scoase impermeabilul, îşi potrivi părul, apoi intră în living-room, unde masa cu cele trebuitoare pentru ceai era deja pregătită. Mătuşă-mea făcu onorurile casei, oferindu-i c-un zîmbet laptele, zahărul şi prăjiturelele.

— Vă spun pe şleau ce m-a adus încoace — spuse mama lui Tony. — Nu mai pot să tolerez comportarea nepoatei dumneavoastră faţă de băiatul meu.

— După cîte ştiu nu s-a petrecut nimic rău.

— Oare ştiţi că ea îl inundă cu scrisori? Poftiţi aici recolta ultimei săptămîni. Uitaţi-vă şi Dvs. la ele — şi mama lui Tony puse pe masă un vraf de scrisori în plicuri albastre, deschise.

— N-am obiceiul să citesc scrisorile altora.

— Frumos principiu, însă cînd e vorba de soarta copiilor, trebuie lăsat la o parte.

Mătuşa sorbi lin din ceaşca de ceai, aşteptînd alte reproşuri.

— Pîn-acum am fost tare bucuroasă de cunoştinţa dintre copiii noştri. Asta era bine şi frumos... Însă de cînd au crescut... Îmi vine greu să spun... Acum e altceva. În scrisori e vorba de dragoste. Iar cînd l-am luat pe Tony la- ntrebări, mi-a spus că e-ndrăgostit de dînsa.

— E normal, la vîrsta lor — zise mătuşa fără să-şi piardă calmul olimpic.

— O fi normal, dar nu-i potrivit — se-mbufnă negustoreasa şi continuă:

— N-aş fi vrut să vorbesc despre asta de faţă cu Daiana, dar hai, fie... Aşa i-a sucit capul băiatului, că el nu mai vede nimic pe lume în afară de ea. Planurile lui de viitor nu mai sînt realiste. Gîndeam că, după ce termină şcoala, îmi ajută la prăvălie, îl înlocuieşte pe taică-său, că-i bolnav şi nu poate sta toată ziua la tejghea, mi-a zis şi doctorul, i se umflă picioarele uite-aşa! Geme noaptea, că nu mai ştiu cum să-l ajut. Iar Tony, în vremea asta, nici nu se gîndeşte la comerţ, are ambiţii, vrea să-nveţe mai departe. Eu singură la prăvălie nu pot face faţă şi n-am trudit o viaţa-ntreagă, eu şi bărbatul meu, ca să punem acum lacătul pe uşa magazinului. Şi din ce să trăim noi trei? Asta-i singura noastră posibilitate de cîştig. Şi tocmai acum cînd a-nceput să nu ne meargă prea rău, să ne plătim datoriile, să prindem puţintel cheag la clientelă! Aşa delicatese cum sînt la noi nu se mai află în tot cartierul, că doar noi vindem nişte bunătăţi de pe continent. Locul lui Tony e-n prăvălie, nu la cine ştie ce şcoală, din acelea care dau drumul la şomeri. Parcă sînt puţini băieţii cu diplome, care umblă zadarnic după vreo slujbă, ori

emigrează în Australia sau Canada? O asemenea prăvălie, chiar dacă nu-i mare, asigură totuşi un venit. Dacă te ţii de treabă, poţi trăi cum se cade din venitul ăsta. Ţinem deschis de la şapte la opt seara, iar sîmbăta şi duminica pîn-la cinci: atunci facem vînzarea cea mai bună, că alte magazine sînt închise.

— Despre toate astea trebuie să vorbiţi numai cu Tony.

— Pe dracu'! El se minunează doar de casa dumneavoastră, de stilul dumneavoastră de viaţă, l-a zăpăcit Daiana, nici nu se mai uită la fetele dintre cunoştinţele noastre, că unde-ar găsi o asemenea păpuşică răsfăţată, sclivisită, la care vin profesori particulari, care-i predau ce-i place ei, stă toată ziulica tolănită, citeşte cărţi, ascultă discuri, nu face nici o trebuşoară? Nici nu mătură, nici nu şterge praful, nu găteşte, parc-ar fi prinţesă.

— Ştiţi şi dumneavoastră cît e de bolnavă.

— Tocmai că ştiu! Dacă-i bolnavă, nu văd ce viitor pot avea ei împreună, oricît ar învăţa, tot n-are să poată fi soţie şi mamă, cum scrie la carte. Rău îmi pare de fată, dar trebuie să-mi apăr băiatul. Vă rog din toată inima, faceţi-o să-i dea pace lui Tony, să nu-i mai scrie scrisori şi s-o rupă cu el. Fiecare să meargă pe drumul ce-i este hărăzit...

— Ce zici despre asta, draga mea? — mă-ntrebă mătuşa.

— Numai noi doi putem decide care ne va fi soarta.

— Sînteţi prea tineri pentru-aşa ceva. Nu vezi că dragostea voastră n-are nici o şansă? Terminaţi cu ea, pînă nu păţiţi vreun necaz şi nu-i nenorociţi pe cei din jurul vostru.

— Vă rog — întrerupse mătuşa. — Îmi pare bine că ne-aţi spus punctul dumneavoastră de vedere, însă nu văd necesitatea prelungirii acestei convorbiri. Vom medita serios la chestiunea asta şi vom găsi o soluţie rezonabilă.

— Dumneavoastră vă e uşor să vorbiţi aşa — sări mama lui Tony. — Staţi într-o casă frumoasă, aveţi maşină, servitori, sigur că şi bani depuşi la bancă — iar eu îl am doar pe Tony şi prăvălioara mea — situaţiile nu-s egale.

— Regret — zise mătuşă-mea, sculîndu-se în semn de concediere a vizitatoarei.

— Ţin la tine, dragă, şi n-am nimic împotriva ta — zise negustoreasa sculîndu-se şi dînsa. — Dar nu-i strica viaţa băiatului, nu fii egoistă! Nu te juca cu Tony!

După plecarea ei, mătuşa mă-ntrebă cu mîhnire: — Ei, şi-acum, draga mea?

Ce răspuns puteam da? Am aprins lampa, fiindcă se făcuse întuneric. Am deschis televizorul. Ne-am aşezat în fotolii, ascultînd muzică. Menajera noastră, în rochia ei neagră ca norul de grindină, veni să strîngă ceştile de ceai.

Îi eram recunoscătoare mătuşii mele că nu-mi făcea morală. Trebuie să se fi simţit foarte prost, deşi n-avea de loc aerul. Sigur că nicicînd nu

fusese astfel atinsă în mîndria ei, ea, fiică şi nepoată de ofiţeri britanici, dintr-o familie cu cele mai bune tradiţii, ajunsese a fi jignită în propria ei casă. Oare va găsi vreo consolare în credinţa ei, se va putea justifica de-acele grave învinuiri rostite de mama lui Tony? Oare între principii şi aplicarea lor practică există o atît de mare discrepanţă şi mîndria rănită poate să îngereze atît de crunt?

17 august

Ploaia necontenită cu mici întreruperi ne obliga să stăm încuiate-n casă. După-mesele, stăteam oarecum de vorbă, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Ce-i mai rău e că nu mă pot înţelege cu Tony. Trebuie s-aştept pînă se-ntoarce. Şi dacă nu se-ntoarce?

Oare sînt cu-adevărat o egoistă răsfăţată? Avusesem pîn-acum o părere mai bună despre mine: n-am nedreptăţit pe nimeni, pe nimeni n-am jignit. Dar sînt eu bună? Şi-n fond ce-nseamnă a fi bun?

Stau comod în fotoliu, privind la imaginea copacilor, împîclită, turbure, abia profilată prin geamurile pe care se scurg şiroaiele de ploaie. N-am deschis televizorul. peisajul ireal din grădină, tăcerea vătuită din casă mă izolează de lume. Ce ştiu eu de lume, dacă trăiesc însingurată, iar contactele mele exterioare se mărginesc la unele vizite convenţionale? Nu particip la nimic, nu mă străduiesc pentru nimic, n-am conflicte cu nimeni. Cît aş dori să fiu în mijlocul unei colectivităţi, la şcoală, pe stradă sau în tunelul metroului! Cînd ies pe poartă ca s-arunc o scrisoare la cutia poştală, timp de-o clipă mă simt liberă, printre oameni, aud alte conversaţii, care mă conving de faptul că acasă vorbim o cu totul altă limbă, iar contactele mele cu semenii se realizează doar prin literatură şi televiziune. Desigur, mulţi oameni folosesc limbajul literaturizat în anumite circumstanţe, dar nu chiar aşa, ca la noi acasă, în fiece zi, pe cîtă vreme majoritatea se exprimă slobod la şcoală, la serviciu, ca să nu mai pomenim de argoul milităresc ori cel din închisori, acel jargon "slang" mai bogat, mai viguros, mai expresiv — şi care fără-ndoială, mie îmi este cu desăvîrşire necunoscut.

Cît aş dori să revin la viaţa normală! Oare în atare condiţii aş fi bună? Cîţi dintre cunoscuţii mei ar merita epitetul de "om bun"? O viaţă fără pată n-ar fi posibilă — ce-ar însemna să trăieşti fără a-ntîmpina ispite şi fără-a fi silit să-ţi alegi între o alternativă şi alta. Dar ce ştiu eu despre toate acestea? Aproape că nu ies din casă, iar înainte de-a mă-mbolnăvi, aproape că n-am călătorit nicăieri (voiajul la Paris pentru mine nu contează). N-am avut ocazia să observ, să compar, să preţuiesc eu însămi oameni şi situaţii. Ştiu numai ceea ce văd în presă şi la televiziune. Îmi primesc zilnic porţia de ştiri, pregătite, confecţionate de cineva, despre războaie, schimbări şi catastrofe spectaculoase, atacuri teroriste ori întîlniri ale unor domni eleganţi, care discută despre cum s-ar face faţă unor asemenea nenorociri. Meseria lor e să le repare, deşi foarte adesea reparaţiile vin prea tîrziu, vădindu-se interesele lor meschine, abuzurile

lor, obţinerea de mită, pofta de putere, similară cu-a lui Macbeth ori Richard al III-lea, cu deosebirea că efectul acţiunilor acestor domni nu-l suportă doar cîţiva indivizi. Cine-mi garantează că liderul cutare din vreun stat al Americii latine, care azi ţine cele mai umanitare discursuri, nu devine peste-un an un sîngeros dictator, ce va fi răsturnat la rîndu-i de cine ştie ce juntă militară, în scopul — dragă doamne — fericiri concetăţenilor.

Zilnic ecranul îmi arată cadavrele celor ucişi în lupte, în cutremure, în lovituri de stat, puse la cale de cutare grupare a unor aşa-zişi iubitori ai păcii şi-ai libertăţii. Acele cadravre nu-mi fac nici o impresie, căci eu nu le pot asocia cu ideea morţii: mă uit la ele — exact ca şi cum aş vedea o paradă a modei. Ele fac parte dintr-un spectacol cotidian. Dacă văd pe ecran atacul vreunei bande pe vreo stradă londoneză, asta-mi pare la fel de ireal ca şi scenele din filme ştiinţifico-fantastice.

Ce să mai zic despre luptele religioase? Mă trec fiorii cînd aud despre sfinte războaie islamice, despre intoleranţa celor ce nu admit ca unii să gîndească altfel decît ei. Mai bine să meditezi în mijlocul verdeţii fragede şi să fii nepăsător faţă de cruzimile lumii, să te gîndeşti la propriul tău eu, să te perfecţionezi prin renunţare şi asceză? Mai aproape de sufletul meu ar fi doctrina creştină, cel puţin în ce priveşte principiile sale fundamentale: însă mai puţin cînd mă gîndesc la făgăduinţa fericirii într-o lume de-apoi, a răsplatei pentru cei săraci şi obidiţi în lumea aceasta...

Nu-i preferabilă oare casa mea, veche, liniştea ei, parcul bătrîn unde fiecare arbore, fiece tufiş, fiece floricică sînt o bucurie pentru văz şi-o mîngîiere pentru suflet? Nu-i mai cuminte să nu te-amesteci în nimic? Să eviţi a da sfaturi şi-nvăţăminte ca mătuşa Julia? Cînd m-am jucat cu colega mea Jane de-a "întrebări şi răspunsuri", am fost la un moment dat tentată să-i spun că dragostea e una şi ambiţia de-a "avea un băiat", ca să te lauzi în faţa colegelor de şcoală, e cu totul altceva. Actul dragostei care pentru mine e ceva serios, aproape sacru, e socotit de Jane ca un lucru foarte uşor, ca o plimbare pe Tamisa. I-o fi făcînd ei plăcere dacă asta-i dă prilejul să spună a doua zi: "Ştiţi, am fost ieri cu vaporaşul pînă la Richmond! A fost fain! "Fainâ e discoteca, faine cele două sticle de bere înainte de-a merge la film, unde nu priveşti ecranul, ci te săruţi şi te pipăi cu iubitul. Faine sînt bijuteriile false, fain e orice dă iluzia trăirii, chiar dacă iluzia ţi-o dă narcomania, iar falsa trăire te duce la moarte.

Poate c-aş face şi eu la fel, dac-aş fi sănătoasă şi n-aş avea succes la alţi băieţi. Mama lui Tony ar vrea să-l îndrăgesc şi să fiu soţia lui, aducîndu-i ca zestre tot ce posed. N-ar avea curajul unor asemenea pretenţii, dacă eu aş fi la fel cu celelalte fete, zdravănă, reuşită şi cu succes! Atunci, ea ne-ar compleşi de amabilităţi şi-ar cădea la picioarele mătuşii mele, ca să-l acceptăm pe Tony!

Unicul argument împotriva dragostei noastre e deci boala mea.

Totuşi, dac-aş fi solidă şi atrăgătoare, Tony ar fi la rîndu-i atent cu mine? Ce-i drept, o fi el băiat frumos, însă nu-l dă inteligenţa afară din casă şi nici talentele de societate. M-oi fi îndrăgostit eu de-un ins incapabil să participe la întîlnirile cu oaspeţii mătuşii, care aparţin altei zone sociale? Adevărul e că aceste întîlniri sau reuniuni la prietenii mătuşii Julia erau îndeobşte rare, însă eu îmi dădeam perfect seama de ceea ce-i lipseşte lui Tony — "cei şapte ani de-acasă" — căci dacă mătuşa se purta impecabil cu persoane ca Miss Craig sau mama Janei, totuşi le considera ca "din afară". În schimb, Mr. Higgins, deşi n-avea cine ştie ce avere, iar pe de asupra îşi exprima nişte concepţii mai curînd ciudate, se bucura de stima mătuşii, fiindcă aparţinea sferei noastre, care nu ţinea poate la bani, cît la tradiţii şi la nivelul de cultură şi educaţie, fără să mai vorbim de alte imponderabile.

În ce constă bunătatea lui Tony? În faptul că-i ajută pe cei slabi, care necesită ocrotire? Dacă aşa stau lucrurile, e-n stare să renunţe la dragostea noastră, ca s-o ajute pe mama lui. În numele căror cerinţe ar fi necesar un asemenea sacrificiu? Cine să ni-l ceară? E drept că educatorii noştri ne-au crescut în cultul eroilor, care-şi dădeau viaţa pentru patrie ori se expuneau pentru salvarea celor aflaţi în mijlocul flăcărilor sau mureau în locul altui semen, ca preotul Maximilian Kolbe la Oswiencim. Dar nu oricine are stofă de erou, nu oricine are motive majore ca să piară ca un martir — şi ca de-obicei cînd nu aflăm răspuns, cugetăm la Fiinţa Supremă, aceea ce-ar da un sens la ceea ce ne pare necuprins de mintea noastră. Pastorul nostru numeşte asemenea cugetare "căutarea divinităţii".

18 august

Şedeam sub copaci în locul de unde se zăresc casele din Southfield, proiectîndu-se pe fundalul asfinţitului de soare. Vremea se răcorise atît de simţitor, încît vroiam să merg în casă după vreun sveter, cînd din spate mă şi ajunse Tony, a cărui sosire neaşteptată m-a surprins într-atîta, încît i-am dat un "bună-ziua" îndeajuns de rece. A recunoscut că trebuie să mă simt jignită de intervenţia mamei lui şi-a prins a-mi cere scuze. Am făcut un gest de indiferenţă: — "Ei, şi-apoi?"

El s-a aşezat pe iarbă, cu genunchii la bărbie, zmulse nişte steble de buruieni uscate, sucindu-le între degete.

— Tata e cu-adevărat bolnav şi mama nu poate face faţă singură. Trebuie s-o ajut.

— Evident.

— O clipă! Asta nu-nseamnă că trebuie să renunţ la tine. Putem foarte bine să-mpăcăm şi munca şi dragostea. Ultima oară am împins-o cam departe ... Sîntem tineri şi putem aştepta... Ceea ce a-ngrozit-o mai cu seamă pe mama au fost scrisorile tale...

— De ce?

— Nu s-aştepta la una ca asta. Noi n-avem obiceiul să scriem, decît

dacă e cazul pentru afaceri sau despre nişte evenimente serioase. Iar cînd e vorba de urări la vreo aniversare, căsătorie sau ceva în genul ăsta, luăm cărţi poştale cu text tipărit, cu poze potrivite, semnăm şi basta. Iar tu scrii zilnic pagini întregi cu litere ca bobul de mac! Mama socoteşte că asta-i anormal! Că-i semn de boală psihică.

— Glumeşti!

— Da' de unde! Zice că trebuiesc nu ştiu cîte ceasuri zilnic, ca să scrii atîtea parascovenii. Ce pierdere de vreme! Zice că tu leneveşti zile întregi, în loc să te ocupi de ceva folositor. Pe deasupra îi mai bîrfeşti şi pe cunoscuţii tăi. Că trebuie să recunoşti, în scrisorile tale sînt o groază de răutăţi.

— Nu-ţi plăceau?

— Ba da, chiar mă făceau să rîd, însă fiindcă eu te cunosc şi le cunosc pe-acele persoane. Însă mama n-are cum să priceapă.

— Cum de-au ajuns scrisorile mele în mîinile ei?

— Erau aşa de lungi că n-aveam răgaz să le citesc dintr-o dată pe de-a-ntregul, le băgam în buzunar şi le continuam seara, înainte s-adorm. Într-o seară mama, luînd să-mi spele haina, a umblat prin buzunare ca să nu vîre cine ştie ce în maşina de spălat. Şi-aşa a dat peste scrisoarea ta.

— Am priceput.

— Iată ce-ţi propun...

— Ceva posibil?

— Ceva foarte serios. Ca s-o împac şi pe mama şi antrenamentul şi şcoala, n-am să mai vin la tine decît o dată pe săptămînă. Mama ar fi de acord...

— Slavă Domnului!

— Mama ne vrea binele. Regretă că ţi-a trîntit aşa brusc tot adevărul în obraz. Ăsta-i obiceiul ei, nu umblă pe ocolite...

— Mare calitate!

— Glumeşti ori vorbeşti serios?

— Cît se poate de serios.

— I-am spus că te gîndeşti la un transplant de cord. Ea, de colo: vedem noi ce se va-ntîmpla peste doi-trei ani. Pîn-atunci, prietenie, colegialitate, dar nimic altceva.

— Tu ce crezi?

— N-o să zic că n-are dreptate.

— Vreau să ştiu dacă eşti de acord.

— Păi da... Tu ai ceva împotrivă? Cred că mătuşă-ta ar fi tare mulţumită.

— Desigur.

— Ai o mutră, de parc-ai ţine-o de rău.

— Ţi se pare ţie.

— Vezi tu, mie-mi place să mă simt fără vină faţă de mama, cît şi faţă de tine. Nu-mi place să mint. Mă simt prost în situaţii neclare.

— Eşti băiat bun, Tony.
— Ştiam eu c-ai să mă-nţelegi. Pa! Ne vedem peste-o săptămînă.

19 august

I-am reprodus mătuşii mele convorbirea cu Tony, fără să-i ascund ce impresie i-au făcut mamei lui scrisorile mele. Pe mătuşă treaba asta a distrat-o, căci de fapt luase incidentul cam în rîs, distanţîndu-se.

— Deci, în concluzie, accepţi ca Tony să vină aici doar o dată pe săptămînă?

— Am de-ales ori acceptarea, ori ruptura definitivă, ceea ce mărturisesc, mi-ar fi penibilă. N-am prea multe distracţii în existenţa mea.

— Adevărat.

— Vizitele lui îmi sînt o foarte plăcută diversiune.

— Dacă iei lucrurile-n felul acesta, sper c-ai să fii cu judecată — oftă mătuşa.

Am petrecut o seară agreabilă, flecărind şi privind la televizor. Mi se luase o piatră de pe inimă şi pot pune mîna-n foc, că nici mie-însămi, nici mătuşii Julia n-o s-aduc nici un necaz. Ajung să cred că dragostea pentru Tony s-a micşorat cît un bob de piper şi-aşa mă voi putea dezbăra foarte uşor de el.

Pe la ora 9, telefonează Maggie, ca să-ntrebe dacă mă poate vizita mîine. O invit cu plăcere, căci tocmai sînt dispusă la o convorbire serioasă cu o colegă. Şi la vederea ei — trebuie să recunosc — am rămas uimită: şi-a schimbat stilul, arată ca o adolescentă frivolă din anii '30, subţire, tunsă scurt, cu ceafa rasă şi cu cîteva şuviţe neregulate pe frunte. Numai un ochi ager putea descoperi că tenul ei de piersică şi obrajii uşor rumeniţi se datorau îngrijirilor unor cosmetice savante, dintr-acelea ce se vînd la raioanele marilor magazine destinate adolescentelor. Păşind în pantofii cu tocuri excesiv de-nalte, se legăna ca tulpina unei flori. Şedea modestă, cu genunchii strînşi, însă rochia ei mini îi devăluia metodic pînă sus coapsele modelate de dressul elegant.

— Tare-i frumos la voi! — exclamă, plimbîndu-şi ochii pe deasupra grădinii. — Te invidiez că-ţi petreci vacanţa într-un asemenea colţişor tihnit, încîntător. Cît despre mine, am petrecut o vacanţă foarte obositoare. Mama a hotărît să-mi expună un adevărat curs de istoria artei, toată ziulica o pierdeam prin muzee, ba încă mai trebuia să-mi vîr în cap o sumedenie de nume şi de date, La două-trei zile, mă chestiona. Singura bucurie am avut-o în ultimile două săptămîni, cînd am putut respira pe ţărmul Adriaticei. Marea era divină.

Nu ştiu în ce măsură entuziasmul ei corespundea realităţii, însă chipul ei putea servi drept reclamă vreunei agenţii turistice. Eu însămi vedeam în imaginaţie un crîmpei de cer unindu-se cu spaţiul marin, simţeam adesea sarea ce-mi aducea mirosul algelor. Cît aş fi dat să fiu şi eu acolo!

Maggie povestea cu glas tihnit, cu fraze alese, neavînd nimic comun

cu vulgarităţile, ca ale "slang"-ului vagabonzilor, pe care-l utiliza de obicei. Respira numai linişte, era distinsă în toată puterea cuvîntului.

— Acum m-aşteaptă alte corvezi — continuă ea. — Lecţii peste lecţii, două limbi străine, manevrarea computerelor, tenis, nataţie!! À propos, te vezi mereu cu Tony?

— De ce nu?

— Ei, se mai întîmplă... Unora faima li se urcă la cap.

— Ce faimă?

— Nu te face că nu ştii. Dacă nu chiar faimă, cel puţin succes. E campion la sărituri în apă, scrie despre el în toate gazetele. Natural — sportive. Şi Maggie continuă:

— Vreau să vă invit la ziua mea — cinci septembrie. Am cumpărat o nouă casă cu grădină, deci organizăm un *garden party*. N-ai să refuzi. Uite cartea de vizită cu noua adresă şi numărul de telefon. Sper că vom avea vreme frumoasă.

Repetă acest "sper" ca o provocare la luptă, firească în situaţia ei; comparativ cu educaţia ei, a mea era ca pe vremea reginei Victoria. Noroc că n-apucasem să-i povestesc trista istorie a scrisorilor către Tony, arătîndu-i totodată că-l resping, fiindcă nu face parte din societatea noastră. Şi ea care tocmai a venit la mine ca să mă invite cu Tony, punct de atracţie al proiectatului *garden party*! M-ar fi luat drept o idioată.

Totuşi mă puse pe gînduri faptul că Tony îmi tăinuise succesele sale sportive. Sigur că sportul nu mă interesează, nu citesc ştirile din sport, însă vestea succeselor lui m-ar fi bucurat, l-ar fi ridicat în ochii mei. Poate e-o prostie, însă după convorbirea cu Meggie, am prins a mă gîndi la el din nou şi-a mă teme că s-o găsi vreo fată care să mi-l răpească.

Pentru prima dată-n viaţă, încep să fiu geloasă, comparînd viitorul lui Maggie cu ceea ce m-aşteaptă pe mine, dacă mi-o fi dat să trăiesc mai mult în ciuda bolii. La ora actuală socoteam că-n afară de problema bolii mele — toate merg destul de bine. Ce orbire! Brusc, îmi dau seama cît de prost îmi merge. La ce folos îmi recomandă profesorii mei ştiinţa literară, dacă aceasta e de modă veche şi plină de concepţii învechite! Chiar dacă mă-nsănătoşesc printr-o minune, nicicînd n-o voi ajunge din urmă pe Magiie, am să rămîn oricum în afara reuşitei. Tradiţiile familiei, obiectele de epocă din casă, albumele de fotografii de altădată — toate acestea reprezintă trecutul. În mrejele lui sînt prinsă fără putinţă de scăpare şi dacă cine ştie ce hazard nu mă smulge din Wimbledon, am să devin cu timpul copia fidelă a mătuşii. Grozăvie!

Există ceva just în ceea ce Mr. Higgins numeşte rotaţia elitelor. Sfera administraţiei coloniale britanice de pe vremuri, foarte stimate odinioară, aceea a ofiţerilor superiori aparţinînd cel mai ades aristocraţiei, nu mai posedă prioritatea primogeniturii, nu mai moşteneşte titluri şi averi, aristocraţia asta cu mentalitatea şi eticheta ei îşi pierduse poziţia. Urmaşii ei — nici înstăriţi, nici influenţi — îşi păstrează deprinderile în

ce fusese cîndva important în țară. Pe cîtă vreme tatăl lui Maggie își cîștigase averea construind case pe terenuri cumpărate pe mai nimic.

Numai apartamentul ocupat de Magiie, înzestrat conform tehnicii celei mai avansate, costase mai mult decît valora toată casa noastră cu grădină cu tot. Fratele ei făcuse o carieră fulgerătoare tot cu materialele de construcție și la mai puțin de treizeci de ani, poseda mai multe milioane, un splendid automobil și o soție foarte reprezentativă — o cunoscusem cînd venise o dată cu Maggie la noi... Ceea ce o face pe Maggie să mă viziteze, e situația mea socială mai degrabă distinsă, existența comodă și fără griji. Că această existență se datorește bolii de inimă, asta nu-ntreabă nimeni. E drept că Miss Craig atribuie vizitele lui Maggie dorinței de a-și ajuta aproapele și decretează că și-n viitor dînsa își va îndeplini obligațiile de ordin umanitar.

Presupunînd c-aș fi sănătoasă și-aș locui la Wimbledon Hill cu ambii părinți, cred că n-am întreține relații cu familia lui Maggie, socotind-o drept o familie de parveniți, nici ei n-ar avea de ce să vină la noi. Dar ceea ce li s-ar fi părut insolit tatei și mătușii, ba chiar și mie, i-ar fi apărut ca o prejudecată ridicolă mamei, pasăre slobodă neînlănțuită de tradițiile vechiului cuib.

Aflînd că Maggie mă invitase la ziua ei, mătușa s-a înviorat cumva:

— Le-am văzut și casa cea nouă — foarte modernă, bine organizată și gîndită. Numai cît, ferestrele sînt înalte de la podea pînă-n plafon. Nu știu zău, cît de cald le va fi la iarnă. Nu cred că te duci, ar fi prea obositor pentru tine.

— Maggie mă roagă să mă duc cu Tony. Zice că e campion la înnot.

— Așa? O să-l felicit la prima ocazie. Dar asta nu-i un motiv să ieșiți împreună.

Nici o clipă nu intenționasem să profit de invitația lui Maggie. Poate nu-i prea "fair" că nu i-am spus-o. Dar printre acele fete pline de viață m-aș fi simțit îngrozitor de prost, iar dacă mai mergeam cu Tony, riscam prea mult. S-ar fi convins cu proprii săi ochi că mica lui prințesă e-o biată cenușăreasă, de care nu se va milostivi nici o zînă-ursitoare.

Mă cuprinde o poftă nebună s-o rup cu toate încurcăturile astea. Visasem cîndva la călătorii depărtate, dîndu-mi totuși seama că-mi sînt inaccesibile. N-aș putea totuși să merg măcar pînă la mare? O văzusem o singură dată-n copilărie și nici nu țineam bine minte cum arăta.

Mi-a venit ideea s-o rog pe mătușa Julia ca să mă conducă pentru o singură zi măcar într-o mică localitate de pe țărm.

— Dar cum se poate, drăguță! Abia te-ai făcut mai binișor, slavă Domnului! Să nu desfizi soarta! O asemenea excursie poate avea efecte neprevăzute.

În sinea mea socot că asta-i o exagerare: prea multă prudență din partea ei! Totuși, n-am insistat, ca să nu intre la vreo bănuială. Și sînt hotărîtă să-mi aranjez singură o atare plăcută expediție. Căci ideea mării nu-mi dă pace. Tot ce-mi spusese Maggie despre mare îmi învăpăiase

imaginaţia. Vreau să umblu desculţă pe nisip şi să-mi satur ochii cu infinitul cerului şi apelor.

26 august

Aşteptînd vizita lui Tony îmi înjgheb un plan de acţiune.

Ştiu că la 31 august, mătuşa îşi petrece toată ziua la un bazar de binefacere organizat de Mrs. Brend. Dacă Fred ne-mprumută maşina, putem da o fugă pînă la mare, Tony şi cu mine.

L-am întîmpinat pe Tony aşa cum îşi dorise: cordial, însă fără familiarităţi. L-am dojenit că nu-mi spusese nimic despre succesul obţinut.

— N-ai aflat despre el? Chiar mi-a fost un pic ciudă că nu m-ai felicitat.

— N-am citit niciodată noutăţile sportive. Însă de-acum o să le citesc în fiecare zi.

— Întrecerile astea sînt mai rare.

— Aş fi vrut să te văd cum sari. Am văzut la TV astfel de concursuri. Ai putea să mă iei o dată cu tine la antrenament?

— Nu-i voie s-aduc persoane străine la bazin. Am să-l rog totuşi pe Fred să te-aducă o dată cu el, la viitoarele întreceri.

— Sînt mîndră de tine.

— Ei, sportul ăsta cere o disciplină aspră.

— Fetele sînt geloase pe mine din pricina ta.

— Care fete?

— De pildă Maggie.

— Aha, dînsa! Ştii, cînd omul e copleşit de-atîtea treburi, nu-şi mai bate capul cu fetele. Săriturile cer o concentrare maximă a voinţei, o mare stăpînire de sine. Ştiu că-ţi pare rău, că nu te pot vedea cînd sînt prins cu antrenamentul intensiv. Am evitat să mă gîndesc la tine chiar cînd nu eram la bazin. Nu-i voie să-ţi dispersezi atenţia. Cînd stai pe trambulină, trebuie să te gîndeşti doar la succesiunea mişcărilor ... Probabil de asta am învins, fiindcă acolo, la antrenament, trăiam într-o izolare şi-o concentrare totale. Îmi stăpîneam fiece muşchi al corpului.

— Te-am invidiat pentru şederea la mare.

— Da, marea e superbă. Dar eu mă antrenez numai la bazin. Poate ştii că efectuarea săriturilor cere nişte condiţii speciale.

— Bine-nţeles.

Stăteam pe terasă. Mătuşa era la etajul de unde ne putea observa, dar nu şi auzi, căci ferestrele erau închise.

Pentru orice eventualitate, am vorbit foarte şoptit:

— Tony, nu te-am rugat niciodată nimic. Măcar acum împlineşte-mi o dorinţă, un vis!

A făcut un gest de neliniştе, dar cînd i-am destăinuit despre ce-i vorba, a-nceput să-nşire o groază de piedici, care de care mai de nebiruit. L-am privit — probabil — c-un ochi de căprioară lovită de moarte.

— Măcar o dată, o unică dată. Pe urmă voi aştepta cu răbdare vizitele

tale, nici n-am să-ţi mai scriu...

Stînjenit, tot a mai încercat să scape.

— Dacă o asemenea excursie o să-ţi facă rău?

— De ce? Ies pe poartă, ceea ce fac în fiecare seară cînd pun scrisori la cutie. Apoi fac vreo cîţiva paşi pînă la maşina care mă duce la plajă. De altfel în ultima vreme mă simt excepţional de bine.

— O prevenim pe mătuşa Julia?

— Nu. Ar muri de groază. Cînd o să afle, are să fie post factum, o să se bucure şi ea, c-am putut vedea marea.

27 august

Am citit două cărţi aduse de Mr. Higgins, care pretinde că literatura japoneză deastăzi e mult mai interesantă decît cea europeană. Şi cred că are dreptate, căci atît Nishima Yukio, cît şi Yasunari Kawabata — premiul Nobel 1968 — posedă o gîndire atît de originală, o profunzime în materie de conturare a fizionomiilor morale, o forţă de sugestie în atmosferizarea ambianţelor specific japoneze, încît lectura acestor cărţi m-a fascinat efectiv. Şi-am rămas cu această formulare a doctrinei lui Nishima Yukio, sintetizată într-o unică frază lapidară: "Singurul lucru care contează în făptura unui om — e caracterul ".

Eram încă sub impresia acestor cărţi, cînd a venit la mine Jane, pe chipul căreia încerc să desluşesc semnele vizibile ale ultimelor ei trăiri, însă n-am observat nici o schimbare în afară de-un pic de oboseală — atîta tot.

A venit să-mi povestească întîmplările ei cu Willy, care-o dusese la campingul său în căsuţa cu apă curentă, electricitate, ba chiar şi cu frigider. Ocupaţia lui majoră era paza unei sere, unde la drept vorbind nu prea avea ce să păzească, proprietarul nu mai ştia ce să facă atît cu el cît şi cu grădinăria, de vreme ce cîştigurile erau neînsemnate. Jane văzuse acolo nişte bătrîni arbori fructiferi, nişte straturi de pelargonia înflorite, însă totul era aşa de pustiu, încît o prinse teama de felul cum se vor sfîrşi toate astea. Că doar nu odată se scrisese-n gazete despre violuri şi crime sadice... Însă Willy s-a purtat cu gingăşie. A prevenit-o că la-nceput are să fie cumva dezamăgită, dar pe urmă se va simţi foarte bine. Aşa a şi fost, peste două zile a fost foarte agreabil, că a rămas cu el peste noapte şi-atunci a recunoscut ce minunat e... Cînd a plecat din camping, mai lucea încă luna, era o pace desăvîrşită, un cotoi stătea pe zid şi se uita la dînsa cu ochi scînteietori. A trebuit să-i mărturisească mamei sale unde şi cu cine fusese. Mama nu s-a supărat, a plîns doar. "Prea devreme-ai început, prea devreme. Acum nimic n-o să iasă din învăţătura ta". Întocmai — Jane nu se mai putea gîndi la altceva. În fiece duminică stătea cu Willy. Cînd se gîndea că trebuie să meargă la şcoală, o apuca groaza. Maică-sa, femeie curajoasă, capabilă să dea sfaturi altora, în cazul de faţă, îşi frîngea mîinile şi nici nu ştia ce să spună, ştiind că de-o ruptură nu poate fi vorba: fiica ei n-are decît să stea cu Willy

pîn-la iarnă, iar după-aceea, ce-o da Dumnezeu. Că el n-are nici un ban, nici părinţii, lucrul la atelierul acela e-ndeajuns de nesigur, iar cînd o avea nevoie de locuinţă, la iarnă, pe semne c-o să-l aducă la mama, însă Jane încă nu sufla un cuvînt despre treaba asta. Şi deodată căzu nenorocirea pe capul lor...

Tocmai citeam în *Marie-Claire* de cazul unor fete, care tot la vîrsta Janei rămăseseră însărcinate. Şi fiecare-şi povestea soarta, mai mult sau mai puţin melodramatică: fete la mai puţin de cincisprezece ani cedînd unor prieteni ai familiei, cvadragenari, altele doar de paisprezece ani îndrăgostite de colegi abia cu doi ani mai vîrstnici, altele nici măcar îndrăgostite, realizînd actul dragostei fără nici o plăcere, aproape cu silă, neluînd nimic în seamă decît atunci cînd nu mai suportau fumatul şi nu mai puteau executa mişcările lecţiei de gimnastică...

Eu una citisem atîtea lucrări în privinţa educaţiei sexuale, încît cunosc foarte bine procedele prevenirii sarcinii şi consider asemenea treburi de sus, cu superioritate. Nu mă miră că sînt fete care debutează-n viaţa sexuală la paisprezece ani, ca Julieta măritată cu Romeo, după cum învăţam la lecţia de literatură engleză. Dar acolo e ceva grav, o iubire mai puternică decît moartea, despre care colegele mele n-aveau habar. O fi vorba de dragoste în cazul Janei? Şi da şi nu. Şi totuşi e de mirare că s-a expus la aşa ceva, după ce va fi citit în ziare despre sadism, violuri în masă, crime ce sînt la ordinea zilei. Scăpase ca prin urechile acului din asemenea năpaste şi mă-ntreb cum nu şi-a venit în fire mai tîrziu, cum de-i aşa lipsită de simţul responsabilităţii — de fapt aşa cum sînt o mulţime de tineri în preajma vîrstei adulte: necopţi pentru viaţa independentă, n-au nici bani, nici locuinţă şi s-aruncă orbeşte în vîltoarea pasiunii, sperînd că totul se va aranja "oarecum". Nu se gîndesc la ce va fi peste-un an sau doi, cînd dragostea se va stinge — şi-acuma, în cazul Janei — cînd mama ei o să-i arunce-n stradă, iar ei nu vor fi în stare să cîştige vreun ban!

Depănîndu-mi aceste gînduri, nu mă pot opri totuşi să n-o invidiez pe Jane, care-a trăit efectiv nişte sentimente, pe cîtă vreme eu beam ceaiuri de plante, deci ea şi-a însuşit totuşi o experienţă de care poate eu nu voi avea parte niciodată. Chiar de-aş fi sănătoasă, n-aş risca cine ştie ce imprudenţe, fie şi cu Tony, căci aş avea şi alte preocupări, anumite ţeluri de atins. Sînt convinsă că Maggie, în afară de diversele ei experienţe sexuale, trudeşte din răsputeri, ţine să fie prima în materie de concurenţă şi mai cu seamă ţine la preţul ei. Însă Jane totdeauna a fost aşa, nici carne nici peşte, fiindcă nu s-a preţuit pe ea însăşi, s-a plasat mai prejos chiar decît mediocritatea. Iată deci rezultatele neprevăzute ale modestiei şi pasivităţii.

Lucrurile stau altfel în ce mă privesc pe mine personal. Graţie programului de-nvăţătură individuală, în particular, sub multe raporturi le-am depăşit pe colegele mele, deşi nu le pot întrece sau egala pe alte planuri. Sînt mult mai citită, mai inteligentă, am o gîndire matură, mai

multă imaginaţie şi — pretinde Mr. Higgins — oarecare înclinaţie către literatură, sau măcar o uşurinţă la scris, datorită lecturilor serioase. Existenţa solitară mi-a dezvoltat obişnuinţa introspecţiei, gustul aprofundării gîndurilor şi sentimentelor, ca şi neîncrederea şi atitudinea critică faţă de cei din jur. Însă lipsa unei cunoaşteri directe a lumii, a fenomenelor concrete mă conduce uneori la judecăţi greşite, îmi dă o nesiguranţă similară aceleia a omului care nu vede şi n-aude bine, deci nu e niciodată convins c-a înţeles cum trebuie ce se-ntîmplă în jurul său, dacă va fi priceput cutare cuvînt ori dacă nu s-a înşelat, nerecunoscînd pe cutare prieten întîlnit pe stradă. Aşa încît, şovăi adesea, nu ştiu cum să procedez şi nici nu cer sfatul nimănui, căci sînt o fire ascunsă, nu-mi place să-mi dezvălui sentimentele prea intime, iar pe de altă parte nimeni n-are asupra mea suficientă autoritate, nimeni nu-mi inspiră încrederea de-a mă face să-mi dezvălui slăbiciunile şi defectele, nimeni care să mă-ndemne către o sinceră confesiune.

Întind mîna după cartea lui Seneca. Iată una dintre maximele lui: "Aşteptarea, amînarea pe mîine a ceea ce trebuie făcut azi, fac din astăzi o zi deşartă — şi constituie cea mai mare piedică-n viaţă. Părăseşti totul în mîinile Destinului, lăsînd să-ţi cadă ceea ce e-n mîinile tale. Ceaştepţi? La ce priveşti? Totul ce poate surveni, oscilează între nesiguranţe; deci, trăieşte intens clipa de faţă!"

30 august

Deci, mîine mergem pe ţărmul mării!

Acum, trebuie să mă hotărăsc: mă mulţumesc doar cu nevinovatele farmece ale excursiei, ori aşa cum se zice, "să dau frîu liber simţurilor"? Cea dintîi şi unica dată — căci nu-mi imaginam că s-ar mai nimeri vreodată asemenea ocazie — de altfel, convenisem cu Tony să ne limităm la raporturile inerente unei afectuoase prietenii. Unica oară cînd ne vom bucura — totuşi — din plin de dragostea noastră.

Îmi închipui că ne vom întîlni, eu cu Tony, pe vasta plajă nisipoasă de sub stîncăria năruită de furia turbată a furtunilor, printre frînturi de cabane dărîmate. Cît vezi cu ochii — nici ţipenie. Desfacem pledul, ne-aruncăm hainele, ei, ce-i dacă n-am costum de baie? Ne lungim unul lîngă altul, avînd deasupra capului cerului gigantic, fără nici un nor, abia străbătut uneori de cîte-un pescăruş. Intrăm în apă — cum au să murmure talazurile, ce ne vor învălui picioarele! Tony înnoată mai departe, eu mă-ntorc după o clipă la calmul nostru de mai-nainte şi cu ochii închişi am s-ascult freamătul valurilor, zbătîndu-se şi lovind în ţărmuri. Are să mă usuce, are să mă-ncălzească soarele. Am s-ascult paşii lui Tony făcînd să fîşîie nisipul. Respir aspra mireasmă a spumelor marine. Şi cu tot trupul Tony se-ntinde lîngă mine...

Pe marginea jurnalului imaginar al Daianei

Septembrie

După cîteva zile petrecute la reanimare, au dus-o într-o rezervă, unde-au eliberat-o de sumedenia tuburilor şi contactelor; fata s-a putut întinde comod sub pătura pufoasă. O senzaţie de uşurare, de căldură şi de binecuvîntată somnolenţă o cuprindea treptat ca o negură a neştiinţei, în care pătrundea un fel de azur.

Din acea negură se desprindeau vocile medicilor şi surorilor, apoi se desluşiră veşmintele acestora, unele albastre, altele cenuşii, cadrilate cu alb, iar sora-şefă, care nota recomandaţiile doctorilor, purta o rochie albastră-închis. Cele îmbrăcate în rochii cadrilate erau mai ales brune la piele, aveau mîini foarte agere şi cu mişcări uşoare, delicate îndeplineau serviciile cotidiene: aranjau aşternutul, o spălară şi o hrăniră pe pacientă, zîmbind adesea; de pe coridor s-auzeau rîsete, iar sora-şefă le potolea c-un "psst" prelungit.

Cînd Daiana prinse a-şi veni în fire şi putu să vorbească, Dr. Strandlage îi spuse cîteva fraze. Ea nu ştia despre ce e vorba, remarcă doar glasul calm al doctorului, tonul său cald şi prietenos cu care-şi împărtăşi constatările grupului de medici ce-l însoţeau — unul dintre ei era foarte înalt, nu scotea un cuvînt, parcă era surdo-mut şi doar prin gesturi îi dădea indicaţii sorei-şefe. Apoi, bolnava deosebi crîmpeie de fraze, pe care le prindea din zbor.

După alte cîteva zile, Dr. Strandlage o întrebă ce i-ar face plăcere. I-au dat un tranzistor, ale cărei emisiuni de prognoză şi scurte informaţii le-asculta bucuroasă, începînd să se orienteze asupra zilelor din săptămînă, orelor zilei, a ceea ce se-ntîmplă la spital şi-n afara spitalului. Adevărul e că fata se simţea foarte bine în această izolare neturburată, unde nu interveneau decît activităţile spitaliceşti şi unde-şi afla încetul cu-ncetul liniştea, chiar dacă stabilea mai greu coordonarea faptelor şi situarea lor în timp. Cînd una dintre surorile-n rochii cadrilate îi aduse într-o după-amiază un televizor în culori (pentru care fapt primise o aspră mustrare) tînăra bolnavă abia putu sesiza stupidele aventuri ale unui film idiot. S-a îngrozit — temîndu-se ca nu cumva boala să-i fi produs cine ştie ce neajuns la creier. L-a rugat pe doctor să-i dea un caiet şi un pix. Ce-i drept, fiece mişcare, fiece efort al scrierii îi producea sufocări şi dureri în coşul pieptului, însă din data trecută de cînd fusese internată, se deprinsese cu scrisul în poziţie aşezată şi rezemată de-o pernă-naltă, iar noptiera îi servea de pupitru. Spera că scrisul jurnalului său îi va permite să-şi adune gîndurile şi să-şi orînduiască judecata.

O zi mai tîrziu doctorul o lăudă pentru comportarea ei şi stătu cu ea de vorbă, în rezerva ei, spunîndu-i că-i doreşte să fie destinsă, calmă, că-i instalase un mic ecran suspendat de plafon, prin care puteau s-o privegheze chiar în timpul somnului şi graţie acelei mini-camere de luat vederi, ea putea să ceară oricînd ajutor. Important era ca ea să fie convinsă de-nsănătoşire, căci asta depindea în mare parte de starea ei psihică. O mai întrebă dacă persistă în decizia transplantului. Deoarece ea confirmă, o preveni că se vor întreprinde examinările specifice acestei operaţii şi că se va căuta un donator corespunzător, ceea ce putea să dureze. Deci, era mai cuminte ca fata să rămînă la clinică .... O mai întrebă dacă vrea să fie vizitată — Daiana ezită.

În realitate, ea se temea de înîlnirea, poate de reproşurile mătuşii. Iar ecranul care-o supraveghea parcă asemenea unui ochi de pază în uşa unei temniţe — monitorul — lumina pe care n-o putea stinge niciodată, îi dădeau o stare de permanentă nelinişte, îi curmau somnul. Ceru cu vehemenţă administrarea unor somnifere mai tari. Doctorul o sfătui să nu mai doarmă ziua, s-o vadă pe Miss Julia, deci să se lămurească o dată cu mătuşa, ceea ce i-ar fi făcut mult bine; o privi adînc cu ochii lui pătrunzători — bolnavei i se păru că vrea s-o hipnotizeze! — şi ea prinse a căpăta încredere deplină în acel om, pe care-l bănuia foarte inteligent, hotărît şi pe deasupra plin de umor. Astfel, Daiana consideră că trebuie să-i recunoască autoritatea.

— Tot răul e spre bine — avea să spună peste cîteva zile mătuşa Julia. Graţie acestui mic accident, ai ajuns mai curînd la policlinică, sub observaţia celor ce vor efectua transplantul.

Mătuşa era îmbrăcată-n culori deschise, era uşor fardată, avea o mină optimistă, juca rolul consolatoarei, aşa cum scrie la cartea convenienţelor sociale. O mai informă pe nepoată că mama ei telefonează mereu, întreabă cînd va fi operaţia şi dacă fiica-sa vrea s-o vadă.

— Cît mai tîrziu posibil — zise Daiana.

O mai convinse pe mătuşa Julia că se simte îndeajuns de bine, că nu există temeri în ce priveşte operaţia şi că — dacă nu se vor ivi complicaţii — zece zile după transplant, va putea părăsi spitalul. Încheie conversaţia, mulţumindu-i mătuşii pentru toate şi scuzîndu-se pentru a-i fi pricinuit îngrijorări.

— N-ai de ce să te scuzi. Tony te poate vizita?

— Numai dacă are timp...

—M-am convins că-i un băiat plin de caracter. Cînd a aflat de accidentul tău, s-a purtat ca un bărbat autentic. Însă a fost foarte emoţionat...

În timpul examenelor dificile, obositoare — o duceau la controale şi analize cu fotoliul pe rotile — o cunoscu pe Susan, o fată cu cîţiva ani mai vîrstinică, deopotrivă în aşteptarea transplantului. Se simţea în cea mai bună formă, se putea plimba prin tot sectorul de cardiochirurgie, cobora cu liftul la café-bar. Susan ştia că aparţine unei grupe sangvine

mai rare, deci era conştientă că şansele ei de reuşită a transplantului erau minime.

— Asta-i chestie de hazard.

— Şi de noroc.

— Tot una — zise Susan şi amîndouă fetele se puseră pe rîs.

Susan fusese de mai multe ori în spitale şi fiind extrem de curioasă din fire, îşi vîra năsucul peste tot, o informa pe Daiana de toate cîte se-ntîmplă în clinică. Îi spuse că Dr. Strandlage e cel mai tînăr dintre chirurgi — treizeci şi cinci de ani — însă e foarte capabil, participă la cele mai grele operaţii, stă nopţile de gardă, nu-i însurat şi nu se eschivează niciodată invocînd obligaţii de familie.

Susan e scoţiană, din Edinburgh şi pe ea n-o vizitează nimeni.

— Am patru fraţi mai mici, aşa de drăguţi! Şi mama nu-i poate lăsa singuri. De altfel, drumul Edinburgh-Londra costă foarte mult. Şi la urma urmei, de ce-ar veni? Îi telefonez duminica şi-i spun cum îmi merge. Şi-aşteptăm. Cred — şi trebuie — c-o să reuşească operaţia. Am atîtea de făcut în viaţă! S-o ajut pe masa să crească copiii, apoi trebuie s-nvăţ, să fiu profesoară, ca şi tata. Am să predau într-o şcoală modernă, unde copiii au să vină bucuroşi. N-ai idee ce plăcut e să-nveţi pe cineva să citească, să cunoască lumea. Am să predau la grupa cea mai mică. În clasa mea, copii au să se simtă fericiţi, că eu ştiu cum să procedez. Eu n-am avut vreme de păpuşi, de copilă m-am ocupat de fraţiorii mei — trei băieţi şi-o fetiţă... Dacă nu era boala mea, am fi fost familia cea mai fericită de pe lume.

Sora-şefă vine s-o scoată pe Susan din rezervă:

— De ce nu stai culcată? Ar crede cineva că nu eşti bolnavă şi-ai nimerit aici din greşeală. Odihneşte-te pînă la masă, că altfel te spun la medic.

— Cît pot sta culcată? Mă simt mai bine-aşa, fac mişcare şi mai stau de vorbă cu pacientele.

— Au şi ele nevoie de repaus, după toată vorbăria dumitale. Fugi la pat, Susan!

Tony stătea în prag, neştiind dacă trebuie sau nu să s-apropie şi numai cînd Daiana îi arătă scaunul de lîngă pat, veni şi-şi afundă obrazul în palma ei. Cu cealaltă mînă, ea prinse a-i mîngîia frumosul păr castaniu.

— Scumpa mea! — şopti el. — Ce spaimă am avut din cauza ta!

Ea se uita la ecranul de sus: — Totul are să fie bine. Ah, dacă nu ne-ar supraveghea spionul ăsta de sticlă ...

Îi lămuri lui Tony că aici se fac foarte multe transplante şi că după zece zile, dacă nu se ivesc complicaţii, pacienţii ies din spital — era sloganul repetat necontenit de medici şi repetat apoi de către bolnavi rudelor.

— Mă bucur că eşti pe mîini bune. Aici nu te-ameninţă nimic.

Nu era o amăgire. Susan spusese că aici, în secţia lor, nu se petrecuse

nimic grav, fiecare pacient își aștepta rîndul în liniște — o adevărată idilă. După ce-l duceau pe vreun bolnav în sala de operație, nu-l mai zorea nimic. Teoretic, era supus unei terapii foarte atente, mai rămînea puțin ca să se refacă, apoi — acasă.

— Unii ajung și la morga spitalului — afirmase Susan. — Despre asta bineînțeles nu se vorbește. O dată, în loc s-ajung la ca^fé-bar, am greșit liftul și-am ajuns la subsol. Au acolo un lift special, care coboară căruțul cu mortul, acoperit c-un cearceaf — era unul coborît chiar atunci. I-am văzut doar un picior. Dar nu m-a impresionat.

— Nu te temi de moarte?

— Ba mă tem grozav. Dar am convingerea că voi trăi mult. Noaptea cînd nu pot dormi, îmi imaginez cum am să-mi aranjez casa, ce fel de mobile, ce fel de perdele voi cumpăra, gîndind uneori c-am să-mi iau mobile de epocă, fotolii, canapele, ceas cu pendulă ... Știi, din acelea ce stau într-un soi de dulăpioare și bat orele. Așa visez eu să-mi mobilez casa.

Susan pare să fie sănătoasă, e solidă și are un păr splendid, pe care-l spală mereu. Surorile nu-i permit să se spele pe cap decît o dată la săptămînă, îi spun că spălatul ăsta e foarte obositor pentru ea. Deci, Susan se spală pe furiș, apoi vine la Daiana cu foehn-ul.

— Mă plictisesc — se plînge ea. — Nu-mi place să stau degeaba.

— Citește — zise Ann, una din surorile "albastre".

— Cînd iau o carte, mă năpădesc gîndurile negre. Prefer să mă ocup cu ceva.

— Ia un roman polițist, ăsta o să te pasioneze. Miss Bowers aduce dintr-astea în fiecare marți și vineri.

— Știu, dar nu pot citi. Nu pot asculta muzică. Îmi place doar să stau de vorbă. — Fapt e că Susan nu stă de vorbă, ci vorbește singură necontenit, despre viitorul ei, ca și cum ar vrea să-și înăbușe o spaimă. Uneori, Daiana e sătulă de-atîta flecăreală, se-ntrebă: oare s-o împiedice să mai flecărească, poate că asta-i face rău? O să-l întrebe pe doctor. Dar acesta e de părere că trebuie s-o suporte, cît va rezista; pentru Susan, vorbăria e un mijloc de ușurare.

Uneori, Susan își exprima curioasele ei observații asupra mediului clinicii, în care vedea o lume strict ierarhizată, începînd cu directorul, *Jupiter tonans et fulgurans*, cu doctorii în subordinea lui, zei mai mărunți în acest Olimp medical, cu surorile diferențiate după culorile rochiilor, imprimeul materialelor, calitatea șorțurilor: în fruntea surorilor medicale, pășeau cele "albastre-închis", fălindu-se cu șorțurile de-acelaș croi ca și-al celorlalte, fiind însă unicele șorțuri dintr-o pînză extrem de fină și singurele scrobite.

— Doar în Evul Mediu existau asemenea reglementări asupra materialelor și croielilor: veșminte și găteli determinate de categorii și diferențiate după rang. O fi existînd vreo semnificație specială în treaba asta? — se-ntreba Susan.

— O fi existînd oare o semnificaţie şi-n treaba asta? — repeta şi medita la rîndul ei Daiana. Şi Susan continua:

— Ce-ar urma dacă surorile s-ar familiariza cu medicii, iar stagiarii ar vorbi "à tu per tu" cu medicul-şef? Fiecare trebuie să stea la locul său — chiar şi noi. Dacă i-aş spune directorului pe nume? Aş înceta imediat să mă bucur de îngrijirea şi atenţia lui. Doar cu Strandlage poţi vorbi de lucruri mai intime şi numai după-amiaza, cînd vine singur, fiindcă pe dînsul îl preocupă şi bolnavul, pe cîtă vreme pe ceilalţi zei olimpici îi interesează doar boala.

— Nu fii rea — o dojenea Daiana. — Şi pe director îl interesează soarta noastră, însă n-are timp de pierdut.

— Pricep, da, e diviziunea raţională a muncii — şi celelalte. Însă uneori aş vrea să plîng pe umărul cuiva. Dr. Strandlage mi se pare cam prea uscat la suflet. N-o să-şi scoată el batista ca să-mi şteargă lacrimile.

ANEXA
Din jurnalul Daianei

Clinica de cardiologie — Septembrie, în nu ştiu cîte

La cîteva săptămîni după ce fusesem adusă de la reanimare şi cu mare greutate mi se permisese să scriu, primesc o vizită neaşteptată.

Tocmai visam că Jonas al nostru îşi ştergea încălţările pe preşul din faţa uşii, gata să intre ca s-aducă surcelele pentru cămin. Nu-l vedeam, însă frecatul bocancilor lui pe preşul din ţesătură aspră îl auzeam tot mai tare. Cînd deschisei ochii şi-l văzui pe grădinar, nu ştiam ce să cred, e aevea sau vis.

— Am trezit-o pe domnişoara? Ştiu că domnişoara nu trebuie să se oştenească vorbind, am venit doar pentru o clipă...

Îmbrăcat ca de duminică, taciturnul nostru grădinar se foia pe scaun, de parcă se temea că respectiva mobilă n-o să-i suporte greutatea trupului; se înclină către mine, cu mîinile înlănţuite printre genunchi — acele mîini bătătorite, cu venele umflate, cu resturi de ţărînă vîrîte-n pori.

— Vroiam să spun că eu şi cu Jessie ne gîndim mereu la domnişoara şi-i dorim să vină acasă cît mai repede. Aseară, Jessie a mers sub fereastra dumneavoastră şi-a hămăit încetişor, că-i o căţeluşă tare deşteaptă şi-a dat a-nţelege că şi ea vă doreşte tot aşa de mult ca şi mine... Apoi să ştiţi c-au răsărit bulbii de lalele de-o parte şi de cealaltă, pe lîngă aleea principală. Iar crizantemele — ştiţi, cele de lîngă chioşc — au crescut de-a mirare, cu toată seceta, le-am împrejurat cu o cunună de crini. Şi vroiam să mai spun că sub fagul cela, sădit de mine cu Mr. John în anul cînd v-aţi născut, acum cresc toporaşii de toamnă şi tare frumos au înflorit în toamna asta. V-aş fi adus cîţiva, dar Miss Julia a zis c-aici nu-i voie s-aduci flori. Deci, am adus numai un pacheţel de turtă dulce cu enibahar.

I-am strîns mîna cu toată căldura. Ne-am privit ochi în ochi.

Apoi bătrînul a fîrnîit din nas, stînjenit probabil de propriul său verbiaj, el care nu rostea cinci cuvinte pe săptămînă.

— Ei, de-acum să mă duc şi eu. Grozav de mult am sporovăit azi...

O parte din cunoştinţele mele cred că prin transplantul de cord am să-mi recapăt sănătatea. Alţii — c-am să mor în curînd. Primii mă îndeamnă să mă cramponez de viaţă din răsputeri, alţii vor cu tot dinadinsul să mă-mpace definitiv cu ideea morţii. De fapt, nici unii şi nici ceilalţi n-au vreun temei ca să adopte o atitudine sau alta. Care e factorul decisiv în treaba asta? Concepţia despre lume? Sau predispoziţia individuală a fiecăruia?

Miss Craig a venit — spre marea mea uimire — la recomandaţia direcţiei şcolii, ca să-mi spună că după operaţie trebuie să mă ţin straşnic de carte, ca să pot da examenul în primăvară şi să obţin certificatul de absolvire al şcolii elementare de 8 ani, pentru a putea învăţa mai departe şi-apoi să merg la studii superioare.

— Biologie sau medicină? întreabă ea în final, ca şi cum aceasta era problema cea mai arzătoare.

Mr. Higgins trăieşte, în schimb, în lumea cărţilor, vede totul printr-o prismă teoretică sau literară, adică soarbe vinul pritocit de alţii. Cel mai bine se simte în lumea abstracţiilor. Fiind însă şi pedagog din vocaţie, mă bate gîndul că fiecare convorbire cu mine şi-o pregăteşte dinainte, ca pe o lecţie experimentală.

Ieri mi-a adus versurile lui Tagore şi cugetările lui Krishnamurti. Iată o mostră din acele cugetări:

Moartea, ca şi naşterea,
De viaţă se leagă;
Ridică piciorul omul ca să meargă;
Ci să-i fie drumul cît mai lesnicios,
Talpa ridicată va s-o pună jos.

Mr. Higgins mă privi întrebător.

— Prea frumos, dar eu nu mă gîndesc la moarte.

— Cu-atît mai bine! Vroiam totuşi să-ţi sugerez că moartea nici nu există. Elementele spirituale şi materiale din care e alcătuit omul revin în circuitul naturii, fără să-şi înceteze funcţia conştiinţei, a cărei continuitate nu se întrerupe; după dispariţia fiecărui ins, rămîne o *summa* a esenţei conştientizate ce va trece la o nouă făptură; chiar dacă diferă de cea dispărută, cea nouă îi va continua desigur acţiunea.

— Asta într-adevăr nu mai depinde cîtuşi de puţin de mine...

— Rabindranath Tagore scrie —(şi-aici Mr. Higgins începu să caute în carte pasajul corespunzător, pe care prinse a-l reproduce cu oarecare patos) — scrie următoarele: "În cîntarea pîrîului curgător sună o afirmaţie radioasă: am să devin "mare". Nu-i o laudă deşartă, ci expresia unei evlavii, căci sună în ea glasul adevărului. Apa n-are nici un alt ţel, nici altă menire; n-are să devină nici cîmpie, nici pădure, atîta timp cît va curge neoprită printre cele două maluri... Însă ea poate deveni mare şi chiar ocean. Curgerea ei îşi atinge ţelul, ajungînd la oceanul suprem. Atunci n-o va mai cuprinde nici o altă apă mai vastă..."

— Mă simt foarte departe de-asemenea cugetări, — i-am răspuns eu cam jenată, — poate că sînt prea înrobită de lumea concretă, de ceea ce e palpabil şi nu năzuiesc să mă pierd în nefiinţă.

— Dar eu — (Mr. Higgins părea de-a binelea încurcat) — eu, cel puţin... am crezut că... asta, în legătură cu convorbirile noastre de altădată... cînd discutam despre gîndirea şi religiile Orientului... Poate

cu alt prilej...

Şi profesorul meu îşi strînse cărţile, apoi ieşi întrucîtva umilit.

Tare-mi pare rău că m-au purtat cu el aşa de nepoliticos. Ţin mult la dînsul şi nu mă îndoiesc de bunele sale intenţii. Adevărul e că nu mă mai orientez în discuţii precum acelea purtate odinioară în camera mea, împodobită cu bibelouri de stil romantic şi altfel văd lucrurile aici, între pereţii goi de spital. Elementul scenografic nu e necesar numai la teatru. Acolo subliniază caracterul situaţiilor în care se găsesc eroii piesei. Dar şi-n cadrul vieţii cotidiene... Mr. Higgins nu intuieşte drama pe care o jucăm noi.

Cu fiecare zi ce trece, sîntem mai neliniştite Susan şi cu mine, căci donatorii potriviţi nu apar. Evităm să vorbim de-această chestiune penibilă, cînd Susan, într-o bună zi, îmi spuse posomorîtă:

— Mi se termină gologanii.

Îmi închipui că-i vorba de banii de buzunar, de cheltuieli mărunte, vreo cumpărătură la chioşcul spitalului, o prăjitură la café-bar — deci, îi întind portofelul şi-i zic:

— la cît îţi trebuie.

— Ei aş, e vorba de suma necesară pentru plata spitalizării, nu-mi rămîn decît banii de operaţie. Părinţii şi-au epuizat toate economiile.

— Şi ce-ai de gînd să faci?

— Mă-ntorc acasă şi-aştept să mă cheme... Ceea ce îmi scade şansele.

— Să nu cumva să părăseşti spitalul! O rog pe mătuşă-mea să te-mprumute.

— Da'nici vorbă! Aici trebuie bani grei şi cine ştie cînd vor fi părinţii în stare să-i restituie. Şi-apoi, să-i oblig la o asemenea datorie? Ar trebui sacrificată suma necesară întreţinerii familiei noastre, a copiilor, care astă vară nici n-au avut vacanţă. În loc s-ajut mamei, să devin o povară... Nici nu ştii cît mă roade ideea asta!

— Vorbeşte cu Dr. Strandlage, să te scutească de achitarea spitalizării.

— Am epuizat toate mijloacele de-a obţine vreo scutire prin stăruinţa lui, află că se şi-nsoară.

— Cu cine?

— Nimeni n-o cunoaşte. Numai sora Ann a zărit-o într-o zi lîngă parking. Pare de vreo douăzeci şi ceva de ani, nici frumoasă, nici reuşită. Astăzi m-a şi anunţat într-un fel c-ar trebui să plec ... Însă de pe altă parte, m-am gîndit în sinea mea că dacă o făptură atît de categoric mediocră cum e logodnica doctorului şi-a găsit soţ, apoi trag şi eu nădejde c-am să mă căsătoresc şi-o să am copii. Cel puţin trei ...

Iar începe să-şi facă iluzii, ceea ce m-a iritat.

— Încetează cu fantasmagoriile, gîndeşte-te la bani.

— Păi mă gîndesc de trei nopţi întregi. Şi nu iese nimic dintr-asta...

I-am comunicat mătuşii treaba cu Susan, crezînd că pentru ea nu-i nici o problemă să-mprumute nişte bani. Dar m-am înşelat.

— Sigur c-aş vrea s-o ajut. Dar şi noi avem complicaţii şi greutăţi băneşti. Am să vorbesc la Comitetul de ajutorare al parohiei, poate-om aduna ceva...

Niciodată nu mă-ntrebasem: din ce bani mă-ntreţine mătuşa Julia? Habar n-aveam despre valoarea banilor. Auzeam uneori, dar numai cu o ureche frînturi de convorbire între mama şi mătuşă-mea, dar nu le dădusem atenţie. Îmi imaginasem că mama cîştigă foarte mult şi că mătuşa dispune de-un anumit capital. Acum încep să mă simt şi eu, ca şi Susan, o povară pentru familie şi oare n-ar fi mai bine... ? Nici nu cutez să mă gîndesc mai departe.

Imposibilitatea de-a o ajuta pe Susan mă făcea s-o suport mai puţin pe biata fată, să-i îndur prezenţa şi sporovăiala de cîte ori venea la mine şi mă-mpiedeca s-ascult emisiunile radiofonice. Adevărul e că eu ascult mai mult noaptea, fiindcă muzica prea gălăgioasă, prea strident ritmată mi se părea bună pentru şoferii TIR-ului, care conduc autocamioanele pe şosele interminabile. Caut posturi de unde se transmit concerte de vioară, pian sau violoncel, din compoziţiile lui Vivaldi sau Schubert sau Chopin. Îmi plac şi unele scurte prelegeri despre oamenii primitivi, care-au vieţuit în zorile istoriei. Am impresia că glasul potolit şi lin ce sună la microfon îmi vorbeşte mie, numai mie şi-mi ajută să birui insomnia. Îmi notez, în programele săptămînale, concertele şi audiţiile preferate, străduindu-mă să-mi organizez aşa-zisul meu program zilnic de pacientă spitalizată, conform transmisiunilor consemnate la ore precise. Aşa încît, sînt furioasă de cîte ori mă vizitează vreunul sau vreuna exact atunci cînd eu vreau s-ascult cutare concert radiodifuzat. Susan nu poate pricepe una ca asta. "Ştiu, ştiu, vrei s-asculţi muzică", zice ea şi stă în continuare, deşi spune: "Plec imediat".

— Dacă zici că pleci, pleacă odată! — am exclamat cu voce tare, tocmai în clipa intrării doctorului nostru în rezerva mea. Susan s-a furişat pe uşă ca o mîţă speriată. Dr. Strandlage îmi luă tensiunea şi cînd lăsă jos din mînă stetoscopul, îmi zice încet:

— Ar trebui să fii mai bună cu Susan.

Cuvintele astea m-au surprins: oare nu fusesem bună cu Susan? Nu mă silisem ca să-i fac rost de bani? Nu-i ascult eu ceasuri întregi flecăreala aceea deşartă? Poate că am şi eu dreptul la singurătate, s-ascult în linişte — mai ales concertul acela... de Béla Bartók...

Vreau să-i spun toate-acestea doctorului. Dar întîlnindu-i privirea, m-am simţit grozav de prost şi-am plecat în jos capul.

Pe Strandlage îl înlocuieşte Dr. Sheffield. Om serios, concentrat, cu simţul datoriei, mă-ntreabă zilnic de ce-aş avea nevoie. Cu toate astea, în prezenţa lui m-apucă teama şi am presimţirea că se-ntîmplă ceva rău. Medicii par îngrijoraţi, se sfătuiesc cum să capete mereu alte medicamente pentru mine, în aşteptarea donatorului de cord. Fără nici un rezultat...

Mătuşă-mea a făcut rost de banii necesari pentru menţinerea Susanei

în spital. Dacă-n acest răstimp se face transplantul, totul e O.K. Şi dacă nu?

Susan vine din ce în ce mai rar pe la mine, vorbeşte puţin, e abătută, mîhnită. Îmi fac reproşuri mie însămi de-a o fi jignit cu purtarea mea, încerc să-i arăt cît îi sînt de ataşată — fără folos. Mă tem că se simte din ce în ce mai rău. Tăcută şi mult prea liniştită — parcă-i cu toul altă fiinţă. Acum eu sînt aceea care-o îmbie la vorbă, o rog să-mi povestească despre familia ei.

— Ah, nu — îmi zice — eu n-am să-i mai văd...

Toamna înaintează, zilele sînt din ce în ce mai scurte, timpul parcă se lungeşte, între noi două creşte, sporeşte tăcerea.

Probabil că şi organismul omului dobîndeşte uneori rezistenţa fierului. Ce-i de făcut ca bunăvoinţa, cordialitatea umană să frîngă această rezistenţă ascunsă, ostilă?

Mă vizitează Tony. Mi se pare mie ori într-adevăr s-a mai virilizat, maturizat? E mereu senin şi stăpîn pe sine...

— Am fost ieri pe-acasă pe la voi. Am stat de vorbă cu Jonas şi cu Miss Julia, cu Mrs. O'Sullivan.

— Despre?

— Reparaţii la acoperiş, la streşini... Dar mai mult despre tine, dragă! Ştii ce mult te iubesc ei, cu toţii? Li s-ar sfîşia inima dacă nu te-ai ţine tu tare şi-abia aşteaptă să te-ntorci... sănătoasă.

— Exagerezi tu! De ce m-ar iubi ei atîta?

— S-au ataşat de tine.

— Dar tu? Tu de ce mă iubeşti?

— Nu ştiu. Aş putea enumera o sută de motive în afară de cel care-i mai important decît toate — şi n-are nume...

— Deci, acasă v-apucaţi de reparat?

— Şi schimbăm maşina de gătit electrică, punem una mai modernă, cu micro-unde, e mult mai economicoasă.

— La ce bun?

— Ca să ţi se prepare nişte mîncăruri mai uşoare cînd te-ntorci la ai tăi.

— Nu visez decît un biftec în sînge cu cartofi prăjiţi.

— În regulă. Au să ţi-l ofere la ospăţul de bun-venit.

— Vorbeşti de parcă venirea mea acasă ar depinde numai de-ai mei. Dar tu de ce mergi aşa des pe-acolo?

—Miss Julia are nevoie de cineva care s-o ajute la treburi practice.

— Eu cred că se descurcă foarte bine singură.

— O fi, dar nu la reparaţii de-ale casei.

— O consider drept o persoană foarte energică şi curajoasă.

— Fiindcă ţie nu ţi-a vorbit niciodată de grijile şi greutăţile ei. Cu mine vorbeşte.

— Pentru ce?

— Mai întîi, fiindcă eu o întreb despre toate astea. Apoi, fiindcă sînt

bărbat şi-anume, unul care se pricepe la chestii practice, imediate, gospodăreşti.

— Chiar te pricepi?

— De curînd am făcut reparaţii capitale în casă şi la magazin, deci am avut prilejul să-nvăţ ceva.

— Şi mereu te duci la bazin?

— Nu vreau să-ntrerup antrenamentul.

— Te-admir. Totdeauna te-am admirat.

— Ei, poate nu totdeauna. Dar să lăsăm astea. Spune-mi, ce te supără?

— Nimic...

— Parcă eu nu văd! Ai slăbit la faţă, ai cearcăne la ochi. Ce se-nîmplă?

— Asta se-ntîmplă, că nu se găseşte materialul pentru transplant.

— Pînă la sfîrşit, o să se găsească.

— Dacă nu? Şi mai la urma urmelor, tu nu crezi că-i monstruos, ca să doresc eu moartea cuiva? Ca să capăt eu o inimă sănătoasă?

— În fiece săptămînă se-ntîmplă cîteva sute de accidente pe toate drumurile şi asta independent de ce-ai dori tu. Măcar unul din asemenea accidente să fie cu folos!

— Eviţi să-mi răspunzi la ce-am întrebat eu.

— La o-ntrebare stupidă nu există răspuns. Fii pe pace, draga mea! Cu siguranţă se va găsi un donator!

Nici nu-mi vine să cred că tot ceea ce s-a întîmplat e o realitate! Aseară, Susan a vrut din nou să se spele pe cap, sora i-a interzis şi au început să se certe prosteşte. Cîteva ore mai tîrziu Susan şi-a făcut gustul şi-a venit la mine cu părul ud. Răsufla greu. Totuşi, a conectat foehnu-ul şi-a prins a-şi usca şuvitele ajutîndu-se cu peria de cap, ceea ce a obosit-o cumplit. Am rugat-o să se odihnească puţin, dar ea închise ochii, mormăind:

— Vreau s-arăt bine în coşciug.

Am rîs, ca de-o glumă absurdă. Susan a devenit palidă şi-a lăsat peria să-i cadă pe genunchi, rămînînd o clipă nemişcată. Probabil a fost observată pe ecranul monitorului şi-ndată s-a iscat o agitaţie, surorile au dat buzna la mine, au venit cu brancarda, au luat-o pe Susan, fără să mai închidă uşa, gonind pe coridoare. Dr. Sheffield alerga şi el... Abia mai tîrziu s-a închis uşa rezervei mele. Am chemat — şi n-a venit nimeni.

Cînd mi s-a adus prînzul, sora mi-a spus că Susen e la reanimare, că îi merge prost. Pe urmă n-a mai răspuns nimeni la întrebările mele: infirmierele parcă erau legate la gură, ziceau că nu ştiu nimic despre Susan, că ele n-au acces la camera de reanimare. Dr. Shefield deschise braţele:

— De, facem şi noi ce putem...

M-a cuprins o panică de nedescris. Am transpirat şi-acum mi-e tare frig. Sora Ann mi-a mai adus un pled, dar mie mereu îmi clănţănesc

dinţii, picioarele-mi sînt de gheaţă. Mi-au făcut o injecţie, ca s-adorm.

Acum îmi spun că medicina nu-i totdeauna victorioasă; a intrat spaima-n mine, mi-am pierdut încrederea pe care-o aveam în medicii de-aici şi-aproape nu mai trag nădejde c-am să mă fac bine...

Timp de cîteva zile, nu mi-au spus adevărul. Acum ştiu că Susan nu mai trăieşte. Nu ştiu exact cînd a murit şi-mi pare rău că toţi aceştia din jurul meu nu mi-au spus în timp util despre ceea ce-o ameninţa pe Susan. Cred c-aş fi ajutat-o, aş fi încurajat-o în clipele grele, atunci cînd i s-apropia trecerea de cealaltă parte... Adevărul e că şi-nainte mă gîndeam la ea necontenit, însă altfel te gîndeşti la cineva care e-n viaţă, altfel la cineva pe punctul de-a părăsi viaţa... Era singură aicea, fără mama ei, fără nimeni din familie, nimeni care să-i ţină mîna... De cîteva ori am visat, am revăzut în vis căruciorul cu care sînt duşi cei decedaţi, cearceaful din care apare un picior — şi-acel picior mi se pare că-i al Susanei. Nu ştiu cine a venit după ea, unde-au incinerat-o. M-aş simţi mai uşurată dac-aş fi ştiut, dacă mi-aş putea imagina un loc precis de care să-mi ancorez amintirea ei, aşa cum mamele celor căzuţi în război vor să cunoască unde li-s înmormîntaţi feciorii.

Cînd s-a-ntors Dr. Strandlage, i-am reproşat:

— Dacă nu plecaţi, Susan nu murea.

— Nu se ştie. Oricînd pot surveni asemenea cazuri nefericite. Nu numai în spitale. Dar nu înseamnă că fiecare trebuie să aibă ghinion.

— Mi-e teamă.

— Am să fiu lîngă dumneata.

— Un somnifer, vă rog. Noaptea sînt singură cu spaimele...

— La ce oră te trezeşti de obicei?

— La două.

— Vrei să vin să stăm împreună la taclale?

— Sînteţi de gardă?

— Nu, dar schimb c-un coleg. De altfel, n-are importanţă. De mult n-am mai avut prilejul să flecărim. Fă-mi semn cînd te trezeşti.

— Mă-nspăimîntă iminenţa morţii, uşurinţa cu care omul se supune, se predă ...

— E mai bine să zaci îndelung?

— Nu, nu să zaci în suferinţă. Dar să fii conştient că viaţa se stinge încetul cu-ncetul... Să-ţi concentrezi toate forţele ca să rezişti, dar mai cu seamă să ai lîngă tine pe cineva apropiat...

— Dacă ai conştiinţa perfect lucidă... În caz contrar...

— Dumneavoastră faceţi ceva, dacă omul în agonie nu-şi dă seama că... trece dincolo?

— Depinde şi de însuşi pacientul şi de starea lui psihică. Nu sînt doi oameni la fel.

— De ce nu vreţi să-mi daţi somnifere?

—Pentru moment, suprimă ceea ce te-ngrijorează. Cum încetează efectul, grijile te macină mai rău. Trebuie să ţi le biruieşti tu însăţi.

— E greu.

— Rudele dumitale se tem şi mai mult pentru situaţia în care te afli şi trebuie ca dumneata să-i încurajezi, să-i împaci cu ideea c-au să poată trăi şi fără de dumneata. Vorbele bolnavului, gesturile lui, toate sînt foarte elocvente, convingătoare, semnificative. O clipă de bunătate face mai mult decît o viaţă-ntreagă şi vom trăi veşnic în amintirea celor cărora le-am inspirat o idee durabilă, dăinuitoare, decît dacă cine lasă o impresie jalnică; prefer lupta, sau măcar dorinţa de-a cunoaşte lumea de la simpla unicelulară pînă la balenă.

— Şi dumneavoastră datoraţi cuiva năzuinţa cunoaşterii acesteia?

— Da, unui bătrîn bibliotecar, ce-mi împrumuta cărţi interesante, ca de pildă o monografie despre medicul vienez Sommelweiss, cartea era scrisă de Louis-Ferdinand Céline, mai tîrziu învinuit de colaboraţionism, însă care ne-a demonstrat în chip edificator cum a luptat acel medic împotriva prostiei, ignoranţei, invidiei, intrigilor, a pus în deplină lumină rîvna lui Sommelweiss pentru progresul medicinei. Iată ce m-a determinat să devin medic şi să experimentez cele mai noi procedee, chiar dacă n-au totdeauna recunoaşterea şi aprobarea medicilor practicanţi.

— Oare... Iertaţi-mă dacă vă-ntreb... Soţia dumneavoastră n-ar prefera să vă ocupaţi de chestiuni mai simple, să practicaţi în mod privat, fără nopţi de gardă şi fără stressuri?

— Dacă mi-ar fi cerut aşa ceva, n-aş fi luat-o.

— Are vreo profesiune?

— E bibliotecară, dar cu jumătate de normă, ca să se poată ocupa şi de gospodărie.

— Şi de-nlăturarea piedicilor din calea soţului.

— O căsnicie constituie o unitate. Trebuie să ne-ajutăm reciproc. Soţia îmi creează condiţiile necesare îndeplinirii obligaţiilor propriei mele profesiuni.

— Deci trebuie să renunţe la orice ambiţie personală.

— Şi le satisface pe cît posibil. Îşi preţuieşte foarte mult meseria.

— Dar dumneavoastră sînteţi vioara întîia.

— Dacă ambii soţi sînt mult prea absorbiţi de propria lor carieră, e greu să-i facă fericiţi pe-ai lor şi mai ales pe copiii lor.

— La ce v-aşteptaţi de pe urma căsătoriei dumneavoastră?

— La o armonie, la o încredere şi-o prietenie, care-s mai presus de dragoste — prietenia e totdeauna reciprocă.

— Şi vă puteţi lipsi de dragoste?

— Dar dumneata?

— O, nu! Zău, nu ştiu ce voi face dacă mă voi înzdrăveni, dar nu-mi închipui viaţa fără omul pe care-l iubesc.

— De unde concluzia că el e pentru dumneata mai important decît viaţa?

— Nu glumiţi, doctore! Poate nu reuşesc să exprim îndeajuns de

clar...

— Deci, visaţi şi unul şi celălalt cum are să vă fie viaţa-n doi!

Nu pot alunga ideea că dacă Dr. Strandlage nu pleca în concediu, Susan ar trăi şi azi. I-am spus sorei Ann, care mi-a răspuns c-un zîmbet ironic: nu crede nici în biotronică, nici în parapsihologie, aşa cum gîndesc medicii în marea lor majoritate, însă eu zic din proprie experienţă că mă simt mult mai bine cînd stau de vorbă cu doctorul meu. Fapt e că de cînd s-a căsătorit, parcă s-a destrămat cumva legătura şi făr-a fi geloasă — ce prostie din partea mea, nu? — pe soţia doctorului, n-aş nutri cele mai calde sentimente pentru dînsa. După opinia mea, doctorii nu trebuie să se-nsoare, ci să se dedice numai propriei vocaţii şi pacienţilor.

În timpul convorbirii de mai sus, avusesem impresia că doctorul se gîndeşte mai mult la soţie, ceea ce era firesc, de vreme ce discutam despre ea, însă-mi părea rău că el nu-şi concentrează cugetarea exclusiv asupră-mi, deci, dacă recunoaştem justeţea biotronicii, impresiile mele sînt justificate. Că nu poate fi vorba de gelozie, ar explica şi faptul că-l iubesc pe Tony mai presus de orice, deci în raporturile mele cu doctorul nu există nici un factor erotic, ci doar o forţă de sugestie, acţiunea unor biocurenţi, despre care-am citit cîte ceva... Sora Ann are o minte larvară.

Astăzi a venit la mine pastorul Brend, înfăţişîndu-se cu totul altfel decît atunci cînd vine la ceai. E mai grav, mai recules, dînd impresia că realmente lucrează pentru binele sufletesc al aproapelui — şi-o face cu mijloace efectiv neconvenţionale.

Mă previne că mi se adresează ca un adevărat păstor de suflete, îmi aminteşte de Pascal, de convertirea lui atunci cînd a simţit că ştiinţele exacte nu-l mulţumesc, nu-i umple întru totul mintea şi inima, că el a-ncercat necesitatea unei comuniuni mai profunde cu o esenţă supremă şi că, în final, omul devenit pios n-a înăbuşit pe omul de ştiinţă dinainte de convertire...

— Dar în starea mea de boală, cînd moartea e probabilă de la o zi la cealaltă, pot oare să mă concentrez asupra unor asemenea cugetări, ce tind către zonele infinitului?

— La unii ca tine s-a gîndit Pascal, la cei care au nevoie de-un sprijin moral. Şi tu ai nevoie de-asemenea sprijin.

— Însă eu trag nădejde c-am să trăiesc mult.

— Deie Domnul! Dar nu strică să te gîndeşti şi la cealaltă posibilitate. Iată şi sfînta scriptură, citeşte din ea, vei găsi o mîngîiere...

— Voi încerca.

— Caută mai ales să te convingi pe tine însăţi...

După plecarea lui Mr. Brend, m-am indeletnicit cu lectura capitolelor sacre, căutînd să coroborez cele citite cu reminiscenţele din vechea mea lectură a scrierilor lui Pascal. Rămîn doar cu convingerea că toată demnitatea umană constă în procesul de gîndire, care ne ajută să ne

formăm un principiu moral, un mijloc de-ntărire sufletească. Într-una din celebrele "Pensées" pascaliene, se exprimă aceeaşi convingere. Trebuie să vorbesc despre toate astea cu doctorul.

Nu ştiu de ce atît Mr. Brend cît şi Mr. Higgins, cînd vorbesc cu mine, parcă n-ar vorbi în propriul lor nume, ci mai degrabă în numele lui Pascal, Tagore, al Scripturilor, ce le slujesc drept scut şi tezaur de pilde pioase şi edificatoare... Şi eu nu mă pot împiedica să conjug toate aceste reflecţii cucernice şi savante cu dragostea mea pentru Tony: el mă acceptă pe mine, aşa cum sînt, cu slăbiciunile mele, cu boala mea, cu defectele naturii mele ciudate, eu îl accept pe Tony, mă identific cu el, amîndoi iubim aceleaşi lucruri, acelaşi mod de viaţă — am impresia că iubindu-l pe Tony, mă iubesc pe mine însămi. Şi de-aceea, lîngă el, mă simt mai puternică şi mai fericită.

L-am minţit — sau am rostit doar jumătate din adevăr — pe Mr. Brend, afirmînd că sper să trăiesc mult. În realitate, noaptea mă tem efectiv de moarte — şi singur doctorul meu poate înţelege teama asta. Dar cu Tony lucrurile stau altfel.

Amîndoi sîntem perfect conştienţi ce pericol mă paşte, acest pericol s-apropie mai tare pe zi ce trece — şi mijlocul nostru de autoapărare stă doar în deviza naivă: "ţine-te bine!". E ceea ce ne creează iluzia — neçesară — că dragostea noastră trebuie să biruiască.

Însă mai e şi mama... Ea trebuie consolată, e desnădăjduită şi eu n-am putere s-o mîngîi, prezenţa ei îmi e chinuitoare. Îşi reproşează ei însăşi că n-a ştiut să-mi transmită acea "joie de vivre", care-i este proprie, capacitatea de preocupare diversificată, de comprehensiune, de umor, chiar de mîhnire, adică tot ce e în ea viu sau palpitînd de vitalitate. Regretă că nu s-a apropiat suficient de mine. Poate că s-a temut să nu-mi desvăluie faptul că are şi ea clipe de slăbiciune, de sfîşiere lăuntrică? S-ar fi simţit inferioară faţă de mine, ar fi copleşit-o vreun complex de inferioritate, poate chiar de-njosire în raport cu mine şi cu lumea?

Dacă n-am fi necontenit observate de "spionul" de după ecran, am vorbi amîndouă mai slobod, ne-am convinge reciproc de inutilitatea "desgropării" trecutului, ne-am "reconstrui" într-un fel dragostea noastră, dragostea pe care ne-o doresc amîndurora şi care sălăşluieşte mereu în inima mea.

De două zile mă tot gîndesc la Susan... adică la mine, închipuindu-mă în situaţia ei. Cel mai cumplit dintre chinuri e aşteptarea... adică neliniştea crescîndă... Oare cît o să mai dureze...?

— Nu ştiu ce idee ţi-a venit, acum cînd fata e pe moarte, să te-apuci de reparat casa — zise Monique Juliei, la micul dejun.

— Dar e absolut necesar, acoperişul era găurit, curge apa-n odăi.

— Ai tot amînat reparaţia, puteai s-o mai mai amîi cîteva săptămîni.

— Dacă mai amînam şi de data asta, se năruia toată casa. Gîndeşte

să iarna bate la uşă.

— Au să trebuiască bani, nu glumă. Tocmai acum, cînd operaţia fetei are să-nghită o bună parte din capitalul dumitale. Din ce-ai să mai trăieşti?

— Poate-o să vindem casa. Însă vom obţine pe ea mai mult dacă-i în bună stare.

— Ai fi dispusă s-o vinzi?

— N-aş vinde-o cu inima uşoară. Însă la nevoie... Poate c-ai să contribui şi tu...

— Am să telefonez chiar acum domnului Cavallier, că el se ocupă cu treburile astea. Am să văd ce se poate face. Vrei să-l chem aici? Vei constata singură dacă şi pe ce poţi să contezi...

— Cum: pe ce pot conta eu? — ripostă Julia, cam îmbufnată. — Daiana va ieşi probabil din spital şi n-o văd instalîndu-se cu mine într-un apartament strîmb de bloc, îi trebuie spaţiu şi aer curat. Apoi, mai sînt doi oameni care mă slujesc de cîteva zeci bune de ani. Unde-au să se ducă, acum, la bătrîneţe, Mrs. O'Sullivan şi grădinarul nostru? Niciunul n-are locuinţă.

— Or fi strîns ei ceva economii.

— Desigur nu atîta cît să poată cumpăra şi mobila un mic apartament convenabil.

— Ai vrea să-i ţii la dumneata cît or trăi?

— Bine-nţeles.

— Pentru mine nu-i chiar aşa lesne de-nţeles. Îi concediezi, desfăcîndu-le contractul de muncă. Ai nişte concepţii de pe vremea reginei Victoria.

— Adică umanitare.

— În zilele noastre nimeni nu mai procedează aşa cu servitorii.

— Dacă-i aşa, cu-atît mai rău. Sper totuşi că-n bătrîna noastră Anglie se mai păstrează vechile obicee.

— Pastorul Brend te va ajuta, desigur, să-i instalezi pe cei doi în vreun azil de bătrîni.

— Să-ţi spun drept, îmi e necesară prezenţa lor. Îmi sînt mai apropiaţi decît...

— Nu te sfii, zi mai departe!

— Decît dumneata, scumpa mea. Am trăit dimpreună cu bătrînii ăştia o bună bucată din viaţă. Ştiu că mă pot bizui pe ei.

— Aşa ţi se pare. Cine ştie cum s-ar purta dacă n-ai mai avea din ce le plăti leafa.

— O să dea Domnul să n-ajung niciodată în situaţia asta.

— Pentru moment, am să-ncerc să te-ajut. Mă duc să-i telefonez numaidecît lui Cavallier.

Monique îşi împinse scaunul cu violenţă. Îi era ciudă că nu se abţinuse de la discuţia, îndeajuns de acidă, cu Julia. Cearta n-avusese nici un sens şi nu făcea decît să-nrăutăţească atmosfera casei — o casă pe care,

sincer, n-o iubise niciclnd, unde se simţise ca la-nchisoare. De cînd o adusese John aici pentru prima oară, înţelesese că n-o să prindă rădăcini la Wimbledon Hill. Sigur că fusese primită în chip foarte amabil, dar simţise că atît Julia, cît şi menajera şi grădinarul n-o priveau cu ochi buni. Ar fi preferat să-i spună ce au împotriva ei, iar pe urmă să se-mpace, s-o îndrăgească. De-aceea se simţise bine pîn-atunci, fiindcă fusese-nconjurată de toţi cu cordialitate, cu aere de aprobare. Acum, politeţea Juliei o îngheţa în aşa grad, încît ea, Monique, nu era capabilă să facă nici un gest amabil faţă de cumnată-sa. Din fiecare călătorie, aducea o sumedenie de cadouri pentru Julia şi pentru servitori — cadouri care dispăreau fără urmă, nimeni nu purta şalurile dăruite, nu făcea uz de parfumurile şi săpunurile fine pe care le oferea. Atunci Monique dădu bani lui Jonas, cît şi menajerei, aşa cum proceda cu cameristele de la hoteluri. Dar gestul îi jignise grozav pe bătrînii servitori, care abia primiră acele bacşişuri. Cu Julia era şi mai dificil: din cînd în cînd Monique îi oferea cîte-o mică bijuterie; Julia primea graţios, apoi micul obiect se făcea nevăzut.

Din toate aceste fleacuri se născuse o sumă uriaşă de jigniri reciproce. Fiecare vizită la Wimbledon Hill (nu-i venea cîtuşi de puţin să zică: "merg acasă") era pentru Monique o corvadă penibilă. De fiecare dată, Monique îşi propunea să evite orice neînţelegeri, însă după cîteva ore de la sosire, îşi dădea seama că însăşi prezenţa ei în acea casă se datora unei neînţelegeri, de ce oare nu se putea şterge cu guma o anumită epocă din viaţă, să reînceapă viaţa de la-nceput — o viaţă nouă! Şi- ncerca să priceapă de ce nu reuşise să se-mpace cu situaţia nici mai tîrziu, după naşterea copilei! Doar nu-şi recunoştea nici o vină, nutrea cele mai bune intenţii. Simplu de tot — nu putea să se adapteze acelei case, acelei mentalităţi. Şi nici la Paris, în propria-i familie, nu se simţea în largul său. Se-nstrăinase, rupsese vechile relaţii, devenise o "cetăţeană a lumii", pretinzînd că patria ei e muzica, iar căminul — sala de concerte.

Oare situaţia asta şi-o crease din propria-i voinţă sau se datora unui concurs de stranii împrejurări?

Singurul sprijin îl aflase-n afecţiunea lui Monsieur Cavallier, care-o iubea din tinereţe fără pretenţie la reciprocitate, suferise cumplit cînd ea se căsătorise cu John, dar se ţinuse tare, ca un adevărat bărbat, îşi închegase şi el o familie, avea doi copii. Timp de cîţiva ani nu se văzuseră deloc, nici măcar nu-şi scriseseră. Abia după moartea lui John, Cavallier o ajută să revină la muzică şi la cariera ei. Atunci, cînd reapăruse în calea ei, dînsul era un om cu totul diferit, se schimbase la chip, devenise de nerecunoscut. Nimic nu mai rămăsese din fizicul de-altădată, nu lipsit de oarecare farmec. Nu-ţi venea să crezi cum putuse deveni atît de urît, atît de scund şi spătos. Dacă nici în tinereţe bietul Cavallier nu izbutise să-i deştepte vechii prietene nişte sentimente mai puternice, acum nici atît nu mai putea spera ceva din partea ei. Însă fără să spere, dorea s-o ajute, să-i fie veşnic în preajmă. Monique avea nevoie de protecţie — şi

el o proteja: îi organiza concerte, audiţii, se ocupa de interesele ei. Monique îşi făcea scrupule, reproşuri din pricină că nu se putea revanşa, că-i dăruise atît de puţin din sufletul ei — şi cîndva i-o mărturisise. El îi respinsese mărturisirea c-un zîmbet şi c-un gust nepăsător. Îi răspunsese că se simte fericit, că nu-şi doreşte nimic mai mult decît are. Dacă o minţise, o făcuse cu dibăcie şi-o scutise de orice scrupule. Astfel, Monique îşi permitea să-l împovăreze cu afacerile ei; mai mult, foarte adesea îl bătea la cap, îl plictisea cu capriciile ei. În schimb, ea devenea tot mai mult dependentă de el, fie că era vorba de propriul ei repertoriu, fie de modul ei de interpretare, pe care nu o dată i-l sugera discret.

Şi toate acestea dînsul le-ndeplinea cu blîndeţe, cu-ndemînare, abia simţit, chiar dacă Monique se revolta uneori de această tutelă, iar după certurile mai înverşunate, îşi permitea s-o rupă definitiv cu mentorul ei, să se simtă liberă! Dacă lua o atare hotărîre seara, pîn-a doua zi cînd era nevoită să discute cu organizatorii concertelor, cu distribuitorii de bilete, cu rezervarea camerelor de hotel, constata că Monsieur Cavallier era de neînlocuit. Mai avea el şi darul acesta, de-a socoti gîlcevile recente drept nule şi neavenite, că după vreo scenă dezagreabilă, ştia să reapară surîzător şi să se poarte ca şi cum nu se-ntîmplase nimic, iar dînsa trebuia să înghită-n sec şi să se comporte la fel. Nu-şi putea goni însă o vagă impresie — mai ales după ce se stabilea quantumul veniturilor şi cheltuielilor că ei ar fi trebuit să-i rămînă sume mai mari. Oare stilul său de viaţă necesita cheltuieli atît de masive? Totuşi a-l bănui pe Monsieur Cavallier de rea credinţă ori de incapacitate în materie financiară ar fi însemnat că e dînsa neiertat de meschină. Din asta nu putea ieşi nimic bun şi dînsa n-ar fi rupt-o cu el nici dacă bănuielile ei s-ar fi adeverit. De altfel, orice alt agent, orice impresar, în locul acestui vechi prieten, i-ar fi cerut infinit mai mult ca procentaj din veniturile ei.

Şi iată că astăzi se ivea prilejul de mult visat ca să discute despre afaceri în prezenţa Juliei, ale cărei temeri în legătură cu situaţia ei materială într-un viitor apropiat erau pe deplin îndreptăţite. Convorbirea se-nchegă simplu, de la sine, în atmosfera plăcută de după dejunul luat în comun.

Monsieur Cavallier păru încîntat de invitaţie. Sosise ceva mai devreme, ca să viziteze parcul, care din totdeauna îi trezise admiraţia. Nici la locuinţa lui pariziană, unde poposea între două călătorii, nici în hotelurile unde-şi petrecuse cea mai mare parte din viaţă, nu se simţise vreodată aşa slobod şi destins precum în faţa unui asemenea teren spaţios, năpădit de verdeaţă. În Anglia, toamna sporeşte farmecul parcurilor — şi Monsieur Cavallier ştia să-l preţuiască, întocmai cum preţuia nobilul aranjament al mesei şi aleasa fineţe a mîncărurilor. Fără să se cufunde în complimente, ştia să-şi exprime laudele cu naturaleţe, de parcă izvorau din adîncul inimii şi-i veneau singure pe buze. Mrs. O'Sullivan, pentru prima oară de cînd slujea, servi masa zîmbind cu satisfacţie. Jonas îşi zise că franţuzul ăsta mărunt şi gras se pricepe la

lucrurile frumoase şi e chiar un om simpatic. Pînă şi Miss Julia se simţi în apele ei şi-ncetă să se mai teamă de penibilele probleme ale afacerilor băneşti.

Stăteau deci la taifas după-amiază, bucurîndu-se de căldura molcomă a focului din cămin, căci după o zi senină, însorită, survenise un frig pătrunzător. Miss Julia pomeni în treacăt despre cheltuiala necesitată de recentele reparaţii. Oaspetele, mereu surîzător (surîsul, de altfel, era totdeauna în funcţie de circumstanţe: uneori printr-o amabilă indiferenţă, alteori avînd o undă de gravitate, altădată compătimitor sau arătînd dorinţa de protecţie) replică nu fără o mină satisfăcută, c-ar putea să rezolve chestiunile băneşti, evident cu permisiunea doamnei Monique.

— Cum adică? — se miră violonista.

— Adică, socot că e timpul să vă expun o situaţie, pe care o am documentată de mai demult — şi ridicîndu-se din fotoliu, Monsieur Cavallier îşi căută servieta din care scoase un teanc de hîrtii.

— Din totdeauna eu am dorit ca Monique să fie independentă din punct de vedere material ... I-am deschis un cont la bancă, i-am cumpărat acţiuni, am manevrat cu ele, bine-nţeles în limite rezonabile. Iată deci cum se prezintă situaţia ...

Monique nu cuteza să-şi creadă ochilor, Miss Julia era de-a dreptul uimită. Ameninţarea pierderii căminului familial, spaima de viitor, dispărură cu desăvîrşire. Cu buzele tremurătoare, o-ntrebă pe cumnată:

— Nu ştiai?

— Habar n-am avut! Şi nu ştiu cum să-ţi mulţumesc, dragul meu!

— Dacă nu ştii, nu mulţumi. Şi permite-mi să mă-ngrijesc în continuare de soarta dumitale. Fapt e că-n orice moment poţi dispune de banii aceştia, fireşte cu moderaţie...

Monsieur Cavallier radia: de cîţiva ani aşteptase o asemenea clipă. Banii se bucură totdeauna de mai mare preţuire decît bunele sfaturi, chiar dacă acestora din urmă li se datoreşte succesul unei cariere în artă.

După o zi-ntreagă de încordare, toţi trei se simţiră destinşi. Miss Julia servi coniacul pe care-l savurară pe-ndelete, fără griji, în deplină voie bună. Conversaţia continuă slobodă, plăcută şi chiar veselă. Oaspetele ştiu să povestească cu mult haz aventurile pe care le-aveau de obicei în călătorii. Pînă cînd Miss Julia întrebă subit:

— Dar soţia nu vă reproşează această frecvenţă a voiajurilor?

— Nu... Sigur c-ar prefera să n-o las prea mult singură, însă e femeie curajoasă, energică, îşi conduce admirabil casa şi copiii. Îşi organizează propriile distracţii, îşi are amicii săi. Şi vă garantez că zilele pe care le petrecem împreună, atunci cînd ne reîntîlnim, sînt de-a dreptul fermecătoare...

Oaspetele zîmbea mereu, însă cam jenat. Lipsa de tact a Juliei o indignă pe Monique, fiindcă alterase cu totul buna dispoziţie a unei seri atît de plăcute! Însă Cavallier, prefăcîndu-se că n-a observat nimica,

pretinse că se-nnoptase, că trebuie să revină cît mai curînd la hotel, să se odihnească pentru-a face faţă grelelor obligaţii ce-l aşteaptă a doua zi. Şi lasă pe masă carnetul de cecuri.

— Cît îţi trebuie pentru reparaţii? — întrebă Monique.

— În clipa asta n-aş putea să-şi spun exact. Vom împărţi suma pe jumătate. Însă deocamdată aş vrea să-mi restitui sumele pe care ţi le-am împrumutat în ultimii ani.

— E mult?

— Am să-ţi arăt îndată, am notat fiece sumă cu precizie la data respectivă.

— Zău? Ai avut vocaţie pentru contabilitate.

— Orice om rezonabil îşi notează veniturile şi cheltuielile.

— Asta-i un reproş la adresa mea? Că nu mă orientez în afaceri şi le-ncredinţez domnului Cavallier, de altminteri c-un rezultat excelent.

— De unde ştii cît şi-o fi păstrat pentru el?

— Dar aşa ceva nu contează între prieteni!

— Ai preferat să-mprumuţi de la mine decît să-i spui domnului Cavallier că n-ai bani?

— Am crezut că n-are importanţă...

— Fireşte, dacă-ţi plăteşti datoriile. Cred că mi-ai plătit o singură dată, cînd fusese o sumă mai mică...

— Spune-mi, te rog, suma totală şi ţi-o restitui imediat.

— Socoteala e făcută de mult — şi Julia îi întinse cumnatei hîrtiuţa.

— Aşa de mare? — se miră cealaltă. — Eşti sigură?

— Vezi! Ar trebui să mă simt jignită că te-ndoieşti, însă, ştiu cît eşti de uşuratecă în treburile astea. Verifică, te rog, datele şi sumele...

— Ah, nu-mi amintesc nici aşa! N-am bănuit că s-au adunat aşa de mulţi bani. Ia cecul ăsta şi-ţi ajunge pentru reparaţii...

— Ce spui! — sări cît colo Miss Julia. — Cecul acoperă datoriile vechi. Pentru reparaţie îmi plăteşti separat.

— Chiar asta vroiam să-ţi spun — încearcă Monique să dreagă situaţia. — Nu lua şi tu cuvintele *ad litteram*...

— Am să-ţi arăt mîine socoteala cu reparaţiile. Sper c-ai să-mi dai banii. Mai rămîne chestia întreţinerii gospodăriei. Ar trebui ca şi cheltuielile astea să le-mpărţim pe jumătate, mai ales cele din ultimii ani.

— Nici nu m-am gîndit... Eu vin aici atît de rar...

— E fiica ta...

— Are pensie după tatăl ei.

— Asta-i ajunge pentru micile ei cheltuieli personale.

— Julia, vrei să mă ruinezi!

— Nu văd de ce te-ai îmbogăţi tu pe cheltuiala mea. Nu ţi-am spus nimic pînă acum, crezînd că ai încurcături băneşti...

— Trebuie să ne gîndim şi la partajul averii rămase de la John.

— O să mai vorbim despre asta peste cinci ani, la majoratul fetei. Ştii cît te-ar costa reglementarea unui partaj prin tribunal?

— De ce prin tribunal?

— N-am fost nicidecum obligată s-o întreţin pe fiica ta. Găseşte-i locuinţă, o menajeră, o guvernantă — plăteşte toate astea.

— Credeam că ţii foarte mult la fată.

— Desigur, dar asta-i altă chestiune. Acum vorbim despre bani.

— Poate glumeşti! N-o să-o laşi pe Daiana singură, dacă iese cu bine din spital.

— E treaba mea. Trebuie totuşi să recunoşti că pîn-acum toate greutăţile cu ea le-am suportat eu.

— Eşti ruda cea mai apropiată, o socoteşti aproape ca pe fiica ta...

— Adevărat. Şi-am s-o protejez mai departe, cît va fi nevoie. Dar trebuie ca şi tu să contribui la această ocrotire maternă...

— O, Doamne, ce trist e să vorbim despre asemenea lucruri!

— Pentru mine e de-a dreptul dureros.

— Atunci de ce să ne chinuim aşa, de ce trebuie să ne otrăvim viaţa cu afaceri din astea stupide, de bani?

— Oare tu n-ai fost niciodată în stare să pricepi aceste treburi, în fond foarte simple?

— Haidem la culcare, dragă! Vom relua convorbirea mîine. Adevărul e că eu cad de osteneală. Nu ştiu cum am să pot cînta mîine.

— Ai să poţi, cu siguranţă! Domnul Cavallier are să te privegheze. În propriul său interes, direct şi personal!

— Nu mă jigni!

— N-am avut intenţia.

— Uite despre ce vorbim noi! — se scandaliză Monique. — Viaţa fetei atîrnă de-un fir de păr şi noi (— aici Monique izbucni în hohote de plîns —)... Julia, nu mai pot suporta! Am vrut să vorbesc cu chirurgul, l-am aşteptat la uşa clinicii pînă la ora cinci! Şi cînd să intru la el aflu c-a şi plecat! A plecat aşa, fără pardesiu, fără pălărie, ca să mă evite! Asemenea umilinţă!

Plînsul o urîţea. Julia o privea cu desgust. Îşi dădea seama c-ar fi trebuit să-i arate oarecare duioşie, însă nu putea face un asemenea efort. Să nu te poţi stăpîni în aşa hal! Ce-i drept, franţuzoaicele astea sînt mult prea primitive.

— Să nu ne mai ciorovăim — încheie Monique. — Nefericirea, destinul ar trebui să se unească, fii bună cu mine...

— Mă voi strădui, scumpa mea!

— Ştiu că nu mă iubeşti. Niciodată nu m-ai iubit. Măcar acum nu-mi arăta o asemenea reavoinţă.

— Însă, dragă...

— Sărută-mă ca o soră.

Julia o cuprinse, o sărută pe frunte, considerînd toate astea drept o criză de isterie. Monique stătea pitulată-n fotoliu, cu capul ascuns în faldurile rochiei cenuşii a cumnatei. Era între ele o apropiere forţată, fără pic de naturaleţe, fără nici un îndemn al inimii, care cere să ierţi, să

ştergi din memorie jignirile, să reîncepi convieţuirea din nou. Monique se plîngea de fapt pe sine, îşi deplîngea însingurarea. O mai supăra şi parfumul folosit de Julia, exalat de rochia croită din ţesătură aspră, ce nu se mula cîtuşi de puţin pe corp.

— Scuză-mă — zise Monique, sculîndu-se. — Cred c-ar fi timpul să ne culcăm...

— Aşa cred şi eu.

— Nu-mi lua în nume de rău...

— I se-ntîmplă fiecăruia...

— Ţie niciodată.

— Aş vrea şi eu să mă jelui cuiva... Dar n-am cui.

— Un reproş la adresa mea?

— Simplă constatare. Ştii bine că nu sînt expansivă, Înnăbuş totul în mine.

Monique veni lîngă Julia şi-i puse mîna pe umăr. Cealaltă se feri.

— Vezi — făcu Monique — nu mă suporţi! Noapte bună!

Conversaţia, desţul de penibilă, cu Monique, o lăsă foarte descumpănită pe Julia. În primul rînd, se căia pentru neglijarea Daianei în acea zi de august, cînd o părăsise de dimineaţă pînă seara, cînd venise Tony s-o anunţe că Daiana zace fără simţire: aşa o găsise el. Dacă Julia n-ar fi lăsat-o singură o zi întreagă, dacă era lîngă dînsa cînd i-a venit rău, putea lua măsuri la timp, nu i s-ar fi înrăutăţit starea în aşa grad, încît să devină aproape disperată. Şi nicicînd nu mărturisise Monicăi absenţa fatală din ziua cu infarctul Daianei ...

Acum îşi bătea capul şi cu partajul casei ce trebuie reparată, casa ei atît de scumpă, în care John îşi făcuse iluzia că vor putea trăi împreună, fără să se deranjeze unii pe alţii... Însă cînd Monique începuse să procedeze ca stăpînă a gospodăriei, luînd tot ce-i plăcea din dulapuri, aruncînd obiectele la-ntîmplare, orînduind — sau mai bine zis dezorînduind — altfel mobilele, Julia prinse o cumplită ciudă pe cumnată-sa, încetă de-a se mai simţi "acasă", aici, unde copilărise şi unde, acum, se-nstăpînea o străină, o intrusă...

Şi pe Julia o compleşise o jale nebiruită, văzînd noua stare de lucruri survenită în locuinţa unde stăruiau tradiţiile rămase de pe urma neuitatei sale mame, tradiţii pe care vroia să le răstoarne, le răsturna chiar cu nepăsare cumnata. În acea casă veniseră pîn-atunci în vizită doar prietenele Juliei, onorabile fete nemăritate. Însă cînd neobişnuiţii, extravaganţii prieteni ai Monicăi începură să frecventeze reşedinţa din Wimbledon Hill, onorabilele domnişoare îşi încetară vizitele la Julia, mai ales de cînd noii căsătoriţi organizau serate dansate.

Căsătoria lui John — catastrofală. Sarcina dificilă, boala Monicăi, sănătatea şubredă a noi-născute — alte necazuri ce-o împovăraseră pe Julia cu alte obligaţii domestice şi familiale, o sileau să renunţe la o căsătorie, la o viaţă personală... Acum o chinuia ideea că, nemulţumită de atmosfera din casă, îşi crease ale diversiuni, precum acelea legate de

activitatea filantropică din parohie. Împreună cu celelalte doamne, preocupate de colecte, bazaruri *et caetera*, căuta o destindere în ambianţe neutre, în cercuri feminine, mai mult sau mai puţin anonime, care s-o facă a uita grijile de-acasă, boala nepoatei, uşurătatea frivolă a cumnatei, ruina financiară ce-o ameninţa. De-aceea se dusese, în acea ultimă zi a lui august, la bazarul de binefacere, o părăsise pentru o zi întreagă pe Daiana în voia ei şi-a soartei, drept care ea, Julia, datoare s-o supravegheze pe nepoată, fusese absentă în momentul cînd copilei i se făcuse rău şi deci, nu putuse lua măsurile necesare la timpul potrivit.

Acum se simţea cum îmbătrîneşte, cum se deprimă, cum îşi pierde curajul. O privea pe căţeluşa Jessie, care nu se mai putea ridica din culcuş, se uita doar cu ochii trişti, înceţoşaţi, la ea şi la Jonas.

— Ce-a păţit? Nu chemăm veterinarul?

— Ei, Miss, cînd vine bătrîneţea, nu mai foloseşte nici medic, nici veterinar. Vine-aşa, pe nesimţite, n-o bagi de seamă, te doboară treptat... Şi-ntr-o bună zi, te doboară de-a binelea. Da' n-ai ce-i face, Miss Julia... — conchidea Jonas grădinarul c-un aer de resemnată înţelepciune.

Şi Miss Julia recunoştea, în aceste zile de toamnă, cu miros de ploaie, mîloasă şi stătută, că Jonas avea dreptate.

Mult mai mult decît predicile domnului Brend o reconfortau pe Miss Julia vizitele lui Tony. Tinereţea lui — tonică, fără joc de cuvinte — planurile lui de viitor, simpla bucurie de-a fi cîştigat un lot bun la loterie, aduceau o undă de prospeţime şi optimism în casa de pe Wimbledon Hill. La ceaiul de la ora cinci, Tony îi explica bătrînei domnişoare cum are să-şi administreze banii, contribuind şi la buna stare a părinţilor şi la o mică afacere pusă la cale dimpreună cu fratele.

— Daiana ştie?

— Da, i-am spus — apoi, c-un oftat: Din păcate şi pe bună dreptate, pe ea n-o interesează acum decît găsirea donatorului pentru transplant.

— Da — confirmă Julia —şi-aşa ceva nu se poate cumpăra cu bani.

— Ei, dar — conchise băiatul — se va găsi şi pentru ea un donator... Şi îşi luă rămas bun cu-acelaş aer stăpînit şi alegru pe care-l avea totdeauna.

Într-o seară — telefonul. Miss Julia răspunse cu teamă: recunoscu vocea Daianei la celălalt capăt al firului.

— Scumpo! Cum te simţi?

Vocea era limpede, aproape voioasă.

— Mult mai bine. Dacă nu m-aş fi simţit bine, nu mi s-ar fi dat voie să vorbesc — şi de altfel, nici n-aş fi vrut să te-ngrijorez pe dumneata.

— Slavă Domnului! Ce s-aude pe la clinică?

— Veşti bune! S-au efectuat două transplanturi foarte reuşite. Surorile de-aici spun că, de-obicei, după ce se găsesc două corduri unul după altul, imediat vine şi-al treilea. E poate o superstiţie, însă — pretind ele — din totdeauna experienţa concretă a confirmat-o. Deci, m-au preve-

nit ca să fiu pregătită. De la o zi la alta ...

— Aşa să fie! Nici nu ştii cum mă bucur. Şi tu te simţi solidă, curajoasă?

— Cum nu m-am simţit de mult. Dacă vrei să mai afli veşti despre mine, cheamă la telefon pe Dr. Strandlage. El o să fie la curent.

— Aşa voi face. Te sărut, drăguţă ...

— Şi eu te sărut — şi te iubesc mult, mult... Acum trebuie să-ntrerup. Noapte bună!

— Noapte bună, fetiţa mea. — Şi după ce se-ntrerupse contactul, Miss Julia sărută îndelung receptorul în care i se părea că răsună mereu vocea plină de bucurie a fetiţei sale.

Familia lui Tony şi mai cu seamă mama lui nu vedeau cu ochi buni ataşamentul constant al băiatului faţă de-această mică bolnavă care desigur, chiar după o probabilă însănătoşire, va continua să fie fragilă, necesitînd o sumedenie de precauţii şi mai ales de cheltuială. Iar ceea ce se zvonea prin cartier lăsa mai degrabă a se-nţelege că Miss Julia a cam ajuns la fundul sacului şi că operaţia Daianei va costa o groază de bani. Mama lui Tony n-ar fi fost contra unei legături, unei căsătorii, dacă fata ar fi fost cît de cît solidă şi cu o moştenire serioasă în perspectivă. Dar aşa cum se prezenta situaţia...

Tony recunoştea în principiu cîtă dreptate avea maică-sa, cîte îndatoriri avea el faţă de părinţii ajunşi la o bătrîneţe ce trebuia să fie tihnită şi onorabilă, însă cînd o revedea la spital pe Daiana, cînd observa chipul ei fără sînge-n obraji, urechiuşa delicată desprinzîndu-se albă ca hîrtia de sub părul negru, simţea că nu va putea nicicînd s-o părăsească şi mai era convins că singurul lucru ce-o mai susţinea rămînea încurajarea lui, încredinţarea lui că, fără dubiu, în curînd se va găsi şi pentru ea un cord adecvat grefei, deci transplantul se va efectua la timp, iar dînsa îşi va recăpăta sănătatea.

Într-o zi totuşi o găsi atît de slăbită şi deprimată, încît oricît încercă s-o învioreze cu planuri de călătorie ("Unde vrei să mergem? În Italia? Sau la Atena") cu proiecte de expediţii sportive, de petreceri, viaţă activă, tumultoasă, nu reuşi să-i readucă buna dispoziţie. Deci, hotărî să stea de vorbă cu Dr. Strandlage, pe care-l căută imediat şi-l interpelă fără-a sta mult pe gînduri.

— Doctore, Daiana are vreo şansă?

— Da, în cazul cînd i se face transplantul.

— Cînd?

— Cît de curînd. Rezistenţa organismului e pe sfîrşite.

— Şi nu se găseşte...

— Pentru moment, pentru ea, nu.

— Deci...

— Facem tot ce putem cu medicaţia cea mai eficientă.

Luptăm pînă la capăt...*)

— Şi anume ce se cere pentru ca inima aşa-zisului donator să fie adecvată?

— Se cer destul de multe; întîi aceeaşi grupă sangvină cu-a bolnavului; doi: donatorul să fi fost accidentat şi nu decedat din pricina cordului; trei: inima grefată să fie perfect sănătoasă, neacuzînd niciun fel de afecţiune. Mai sînt şi alte condiţii: donatorul să nu fi suferit nici de alte boli grave, tuberculoză, sifilis, să nu fi fost alcoolic, narcoman şi altele asemenea. Vezi că treaba implică o sumă de exigenţe.

Tony rămase pe gînduri.

— Aţi avut cazuri de... de negăsire a unei inimi potrivite şi totuşi aţi procedat la transplant?

— S-a vorbit de-un asemenea caz şi-am să-l citez cu titlu de curiozitate. S-a propus într-o clinică unui pacient grefarea unei inimi de purcel.

Izbucnirea uimirii lui Tony atinse superlativul.

— Şi tipul a primit inima de purcel?

— Închipuieşte-ţi că da. Avînd de-ales între moarte şi viaţă (sau mai bine zis neavînd de-ales) omul s-a decis pentru inima micului patruped.

— Şi operaţia e reuşit?

— Nu pentru mult timp. Omul a decedat, însă — iarăşi un fapt curios — la disecţie s-a constatat că nu se produsese nici un fenomen de respingere; pur şi simplu, inima fusese cam prea mică pentru pacientul masiv şi bine zidit, n-a fost capabilă să susţină, să corespundă necesităţii de circulaţie a sîngelui într-un corp de proporţii mai ample. Dar experienţa se poate repeta.

Plecînd de la clinică, Tony simţi nevoia s-o vadă pe mătuşa Julia. Se duse direct la Wimbledon Hill. Pe măsuţa mătuşii găsi o fotografie a Daianei: surîzătoare, vioaie, ridea soarelui din grădină.

— Aş putea să vă cer fotografia asta, Miss Julia?

— Desigur, am o cutie întreagă cu fotografii de-ale fetei. Îţi poţi alege şi altele ... Uite, aici a fotografiat-o John, cînd era mică de tot. Ei, parcă avusese, bietul, o presimţire, cînd m-a rugat, într-o seară cînd şedeam aici, noi doi — să n-o părăsesc niciodată pe fetiţă. Cum aş putea... Dacă ea moare, înseamnă că eu am trăit degeaba.

— Ei, Miss, toate se pot îndrepta. Se va găsi şi donatorul, Daiana va fi sănătoasă, vom călători cu toţii în Grecia, în Italia...

— Nu cred, Tony. A sosit şi bătrineţea... Şi e timpul să mă gîndesc la moarte.

---

*)Autoarea romanului previne pe cititor că detaliile de ordin medical, terapeutic sau cardiochirurgical ce se menţionează pe parcursul naraţiunii au în primul rînd ca bază lucrările de specialitate publicate în Polonia de către Editura Medicală de Stat, mai ou seamă în 1988, precum şi documentaţia tehnică oferită de Centrul cardiologic din localitatea Zabrze (voevodatul Katowice) unde s-au efectuat în ultimii ani transplanturi de diverse organe. În adaptarea de faţă am comprimat unele pasaje prea speciale, de pură tehnicitate, mai puţin accesibile unui public larg de citirori.

Tony o privea pe Miss Julia, care-mpletea sub abajur (de cîtva timp recursese la acest lucru cvasi-mecanic şi Tony o rugase să-i împletească o vestă). O vreme, împletitul o distrase, o făcuse să-şi reglementeze cumva firul gîndiri, acum i se părea la fel de anost ca oricare alte ocupaţii, cu care căuta să-şi umple golul pricinuit de absenţa nepoatei şi de chinuitoarea, zadarnica aşteptare. Privind-o, tînărul îşi zicea că pîn-atunci judecase foarte greşit situaţia Daianei şi-a familiei fetei: casă avută, mamă celebră, mătuşă de condiţie socială superioară, toate dorinţele, toate capriciile Daianei împlinite fără zăbavă, o afecţiune cardiacă desigur vindecabilă. Însă acuma, cu cît o vizita mai des pe Julia, ajutînd-o în treburi domestice, cu cît starea mici sale prietene devedea mai gravă (poate şi din pricina acelei escapade pe care şi-o promiseseră reciproc, atunci, în ultima zi de august şi care se-ncheiase atît de tragic — îi era teamă să se mai gîndească !) avea tot mai netă impresia unei inevitabile drame. Putea oare s-o rezolve el? Nu ştia încă — îşi zicea doar că aceasta e ultima vizită pe care-o face la Wimbledon Hill. Se sculă să-şi ia rămas bun.

— E timpul să plec, Miss. Vă doresc noapte bună.

— La fel şi dumitale, dragă Tony. Dumnezeu să-ţi ajute.

Miss Julia îşi lăsă ochelarii şi andrelele. Îl conduse pe Tony pînă-n vestibul, unde-şi strînseră mîinile. Cînd uşa se-nchise pe dinăuntru, scîrţîitul cheii în broască i se păru lui Tony un semn de rău augur.

Iar cînd îşi luă rămas bun şi de la Jonas, avu senzaţia şi mai clară a unei nenorociri iminente — a cui? Asta nu mai putea s-o ştie. Însă îi simţea certitudinea de nezdruncinat.

Întors acasă, Tony îl găsi pe fratele său Fred, care-l luă la întrebări: ce-are de gînd să facă cu banii cîştigaţi, o sumă bunicică, fie de pus la bancă, pentru a lua dobîndă, fie pentru a finanţa o mică întreprindere, care să le-aducă un bun venit la amîndoi. Îl văzu pe Tony ţinînd în mîini nişte reclame cu poze: propuneri ale unor agenţii organizatoare de excursii în străinătate.

— Ce faci cu hîrţoagele-acelea?

— Le-am luat pentru Daiana, ca să se mai destindă puţin, cu gîndul la vreo călătorie.

— Cum îi merge?

— Prost.

— Transplantul?

— Nu se găseşte donator.

— Prin urmare?

— Dă-mi pace. Nu ştiu.

— Uite ce nervos e! După ce-ai avut asemenea noroc la bani ...

— Banii nu sînt totul.

— Ei aş! Uite cine-o spune! Cu bani îţi consolidezi o situaţie... Ai de gînd să continui cu sportul?

— Poate, de ce nu... Vom vedea... Mă duc o clipă să văd ce face tata.

Noapte bună...

— Bună... Mai vorbim noi. Ce proiecte ai pe mîine?

— Mîine am antrenament. Apoi cred că merg la spital, s-o văd pe Daiana, ori să mai vorbesc cu doctorul.

— Frumos program! Cînd antrenament, cînd spital, cînd amîndouă. Un lanţ foarte monoton ...

Fără să mai discute, Tony îl lăsă pe Fred şi urcă sus la maică-sa. Tatăl dormea, suflînd greu — nu-l mai trezi. Bătrîna îi arătă cumpărăturile mirifice, făcute în vederea dejunului de mîine.

— Nu cred să am timp să dejunez. Îndată după masă, mă duc la spital.

— Iarăşi? — se burzului mama.

— Mîine e miercuri, ziua cînd primeşte chirurgul-şef. Trebuie să vorbesc cu el.

— Bine, fie — dar întoarce-te iute. Nu ducem lipsă de clienţi. S-au obişnuit oamenii din cartier să vină la prăvălia noastră... Păcat că n-ai venit în seara asta mai devreme. Eram cu toţii împreună, cu Fred, cu taică-tău... De fapt, noi trei — tu, Fred şi cu mine — am fi fost foarte obosiţi. Am avut o zi grea. Însă trag nădejde că ne vom scoate pîrleala în altă seară, cînd am să şi pregătesc ceva bun. Nu eşti supărat pe mine?

— Cîtuşi de puţin, mamă.

— Şi eşti de acord să petrecem împreună, într-una din serile astea?

— Sigur că da, mamă.

— Ce bine că ne-nţelegem noi doi, nu-i aşa?

— Întocmai, mamă dragă.

Peste un an

Profesorul Dr. W. T. către un prieten ziarist

Scumpe prietene,

Cred că ţii minte scandalul stîrnit anul trecut în presă — cancanuri, calomnii şi intrigi iscate după acel transplant de cord, care mi-a reuşit atît de bine. Ignoranţii, invidioşii, toţi duşmanii mei într-un cuvînt, îmi reproşau că i-am grefat unei tinere inima propriului iubit. Vreau ca măcar dumneata să cunoşti adevărul, acum cînd eu credeam că toată istoria asta a căzut în uitare şi cînd totuşi alţi amatori de senzaţional o scot din nou la iveală, în lipsa altor subiecte palpitante. Iată în substanţă despre ce fusese vorba.

În clinica noastră avem pe-o fată de cincisprezece ani, în aşteptarea transplantului ce întîrzia, deoarece aşa-zişii donatori — adică cei ale căror inimi puteau fi grefate — ori aparţineau altor grupe sangvine, ori pur şi simplu fuseseră drogaţi, alcoolici sau cardiaci ajunşi la ultimul stadiu. Pacienta, prezentînd o malformaţie şi-o insuficienţă cardiacă congenitale, abia salvată de la un infarct, se simţea din ce în ce mai rău. În scurtele convorbiri pe care le-avea cu tînărul ei prieten (cu cîţiva ani

mai virstnic), ea îşi exprima neîncetat deprimarea şi teama. Noi o urmăream prin monitor şi ne dădeam seama că situaţia nu se putea prelungi. Iar băiatul, cu mult calm şi stăpînire de sine, îi repeta mereu că se va găsi desigur şi pentru ea un donator. Într-o zi, m-a căutat cineva cu recomandaţia unui renumit club sportiv, al cărui campion era — salturi la bazin de pe trambulină. L-am recunoscut pe iubitul pacientei mele. În modul cel mai firesc cu putinţă, mi-a solicitat diverse teste, plus analiza grupei sangvine, fiindcă — zicea el — în cariera lui sportivă trebuie să se prevină orice surpriză, orice accident. S-a efectuat tot ceea ce solicitase tînărul şi cînd i-am clasat fişa în cartoteca noastră, am constatat că grupa lui sangvină era identică cu-a Daianei — aşa o cheamă pe fată. Lucrul acesta m-a cam turburat.

Peste zece zile (tocmai eram de gardă) — un accident grav: la un bazin de înnot, tînărul campion junior Anthony S. nu verificase nivelul apei înainte de-a se lansa de pe trambulină şi-şi fracturase baza craniului. Brancardierii, care mi l-au adus, erau însoţiţi de procuror şi de-un reprezentant al clubului sportiv. Recunosc în accidentat pe prietenul Daianei şi-i comunic faptul secundului meu, Dr. Sheffield: "Concurs ciudat de împrejurări — se mai întîmplă", îmi răspunse el calm.

Inimă perfectă, ca dimensiuni, musculatură, sistem de irigaţie, centru cardio-regulator, ideală pentru transplantul Daianei. O prevenim pe pacientă că, în maximum două zile, va fi pe masa de operaţie. E liniştită, bucuroasă, întrebă doar atît: "Şi mătuşa Julia cu Tony mă pot vizita?" Îi explicăm de-ndată că nu se pune problema, sînt necesare mai multe zile pînă cînd vor avea acces la dînsa alte persoane decît oamenii spitalului; ea nu insistă.

Operaţia decurge în condiţii ireproşabile, starea operatei — excelentă, nici un indiciu de respingere.

Tot necazul vine de la campania dirijată contra mea în presă, cu amănunte senzaţionale, corelate cu o sumă de invenţii ale unor reporteri scotocitori.

A venit să mă vadă mama operatei, Monique L., violonistă franceză, o cunoştinţă de-a mea mai de demult. Aflu că fiica ei se simte admirabil, merge la şcoală, ignoră cu seninătate gazetele, emisiunile televiziunii şi pe cele de radio; învaţă, se delectează cu romane frivole şi consultă în mod constant cele mai diverse jurnale de modă. Doamna Monique părea stupefiată de acest comportament insolit al fiicei sale, atît de serioasă odinioară. Eu, mai puţin sau de loc stupefiat, am lămurit-o pe îngrijorata mamă că e vorba de-o reacţie psihică foarte naturală.

Şi iată, dragă prietene, că ieri intră cineva buzna în cabinetul meu. Abia o recunosc pe fosta bolnavă: solidă, bronzată, întruchiparea sănătăţii. Tînăra domnişoară debutează în mod foarte protocolar: "Stimate Domnule profesor, am venit ca să vă mulţumesc pentru...", însă deodată izbucneşte:

— "Cum se poate, de ce se spun, de ce se insinuează nişte lucruri atît

de urîte? Am bănuit eu ceva, atunci cînd Tony mă asigura că se va găsi neapărat un donator de cord şi pentru mine... Credeţi c-ar fi trebuit să-i vorbesc, să refuz, să-l împiedic de la nebunia asta? Oare mă socotiţi atît de egoistă, mă judecaţi atît de aspru, ca pe-o făptură dornică de viaţă cu orice preţ? Însă aşa cum îl cunoşteam eu pe Tony din copilărie, puteam fi convinsă că el nu-şi va schimba gîndul pentru nimic în lume! Ce părere vă puteţi face despre mine? Cum să trăiesc de acum înainte, acum cînd ştiu totul, fără posibilitate de dubiu? Mi-a căzut în mîini o gazetă... Domnule profesor, daţi-mi un sfat!"

Şi ochii ei mari, negri, strălucitori, mă fixară cu aprindere. Puteam oare să-i dau vreun sfat, dragă prietene? În atare situaţie nu poţi găsi alt sfat, al sprijin, decît cele pe care ţi le poate da propriul tău caracter, propria forţă morală.

Al dumitale devotat,
Dr. W. T.

POSTFAŢĂ

Activitatea de fervență traducătoarte a literaturii românești clasice și contemporane, de excelentă cunoscătoare a culturii noastre, munca intensă pe-acest tărîm, a scriitoarei poloneze Danuta Bienkowska, a fost în repetate rînduri semnalată cu elogii binemeritate. Activitate îndelungă — punctată adesea, printre traduceri, de lucrări originale ideate pe teme de istorie românească, pe colorate evocări ale trecutului nostru, ca bunăoară o monografie despre Mihai Viteazul, pagini pitoreşti dedicate doamnelor şi domniţelor moldovence căsătorite în Polonia şi Lituania, articole de istorie literară românească. Acum vrem să semnalăm un recent roman "*Salt în neant*" (1990). Saltul care figurează în titlu poate fi considerat şi ca un salt în necunoscut, deoarece transplantul de inimă ce condensează problematica naraţiunii constituie pentru protagonistă, făptură lucidă, veşnic promptă întru examenul introspectiv al propriilor trăiri, o cauză majoră, determinîndu-i abordarea vieţii după alte criterii şi transformîndu-i cumva personalitatea. Printr-o privire succintă asupra romanului — succint şi el, tratat cu o mare economie de mijloace — vom încerca să lămurim oarecum în această postfaţă, sensurile adînci ale acţiunii; spunem "oarecum", întrucît acţiunea romanului, dezvoltarea conflictului, evoluarea personajelor într-un cadru precis delimitat în spaţiu şi epocă, păstrează o notă de ambiguitate, explicabilă de altfel, dată fiind tema centrală a romanului.

Protagonista, Diana (sau Daiana, după pronunţia engleză) o adolescentă de cincisprezece ani, fiică a unui defunct aviator englez şi-a unei violoniste franceze, care circulă pe tot globul dînd concerte, suferă de-o afecţiune cardiacă congenitală şi se află sub îngrijirea unei mătuşi, model de discreţie, devotament şi spirit practic, mătuşa Julia. Creionarea reşedinţei din Wimbledon Hill, opulente în ciuda unor necazuri băneşti, convieţuirea cu mătuşa, cu menajera, cu grădinarul Jonas, alături de care figurează nedespărţitul cîine al grădinarului, prilejuiesc autoarei un tablou viu, fin, pregnant, amintind paginile reuşite ale romanelor englezeşti de atmosferă dintre cele două războaie. Subliniem epitetul "reuşit", fiindcă multe alte pagini ale acestor scrieri cuprind o sumă de pasaje infestate de-un lînced lirism (avem în vedere pe-acele datorate unei Rosamund Lehman, unei Margaret Kennedy sau interminabilul, siroposul "Leagăn al pisicii" al lui Maurice Baring) neajuns care nu împovărează tablourile "de gen" şi scenele familiare din romanul Danutei Bienkowska.

Revenind la subiectul în sine, observăm că el e deopotrivă simplu şi tragic: tinerei fete trebuie să i se efectueze un transplant de inimă: e

aşteptat zadarnic un organ corespunzător, în timp ce bolnavei i se-nrăutăţeşte starea din zi în zi. Întîmplarea — sau mai bine zis ghinionul — face ca, în lungul răstimp de spitalizare a tinerei bolnave, să nu se ivească nici un donator de sînge avînd aceeaşi grupă ca şi pacienta, condiţie indispensabilă transfuziei ce trebuia să însoţească şi să urmeze operaţia. Băiatul, fost coleg de şcoală care ţinea la Daiana din copilărie, îşi face prealabile examene de tensiune, grupă sangvină şi altele asemenea, sub un pretext oarecare, simulează un accident perfect verosimil, în urma căruia transplantul e operat şi bolnava salvată. Sacrificiul se-ndeplineşte simplu, fără preliminarii şi fără fraze, ca rezultat al accidentului perfect regizat. Originală ni se pare — fără paradox — tocmai banalitatea lui Tony, adolescent obişnuit, nu prea instruit, fără elanuri grandioase, îndeajuns de snob (pe mama fetei o "adoră" nu numai pentru talent, dar şi pentru toaletele mirifice). Sentimentul său pentru Daiana se manifestă nu prin efuziuni transcendente, ci în chip foarte pedestru, însă e dovedit printr-un act eroic. Natura lui Tony, deopotrivă simplă şi profundă, se cere ghicită, decriptată prin filigramul subtil graţie căruia romanciera face să transpară o fizionomie morală de certă autenticitate şi de farmec uman. Moartea lui Tony sugerează o depăşire a tragismului situaţiei, o concluzie în fond optimistă: el pare-a fi intuit superioritatea fetei iubite, mai capabilă de realizări şi de-a se realiza decît el, prin educaţie, prin experienţa şi viaţa interioară mai bogate, rod al suferinţei, al meditaţiei, al lecturilor intense. Iar concluzia, pe care o judecăm efectiv optimistă, nu se detaşează din context într-un mod factice, ţinînd nemijlocit de convenţia unui "happy end", inseparabil de produsele literaturii care, după nenumărate nefericiri ale personajelor, ajung la finalul trandafiriu, menit să ne convingă, pe noi cititorii, că "tout finit par s'arranger". Oricare ar fi motivaţia, actul efectuat de Tony îşi păstrează valoarea, iar dacă tînăra salvată rămîne în final nedumerită, descumpănită, cerînd medicului care operase transplantul un sfat imposibil de formulat, e ceea ce constituie încă un merit al romanului: Daiana, înainte de operaţie, avusese vagi bănuieli asupra intenţiilor lui Tony; în ce fel va putea trăi ea de-acum înainte, odată ajunsă la o certitudine a sacrificului? Iată o problemă deschisă care sporeşte valoarea, impactul tematicei romanului.

Într-un roman cu-adevărat bun, personajele reliefate cu evidenţă de către autor nu-şi încheie existenţa atunci cînd se sfîrşeşte cartea, ci trăiesc dincolo de paginile ei, le putem continua viaţa în imaginaţia noastră, ele rămîn vii şi nu rareori avem impresia că le-ntîlnim printre noi. Cîte fizionomii balzaciene, proustiene, tolstoiene nu pot fi urmărite cumva în actualitatea imediată, la atîtea dintre ele noi le putem imagina, născoci, atribui alte avataturi, noi trăiri posibile, avînd o tentă reală şi fiind în perfectă concordanţă cu fizionomia conferită iniţial de autori! Păstrînd proporţiile judecăţii de valoare, putem spune că la fel ne-o închipuim în devenirea ei ulterioară pe Daiana, frămîntată, chinuită

deşigur de povara unui şoc sufletesc insuperabil, însă viguroasă, impetuoasă aşa cum ne-o zugrăveşte autoarea în ultima pagină a romanului, hotărîtă să-şi trăiască energic şi cu folos viaţa obţinută prin acel tragic sacrificiu.

Dinamismul dialogurilor nu e cea din urmă trăsătură meritorie, îndrumîndu-ne cu gîndul către o dramatizare pentru scenă sau un scenariu de film. Iată tot atîtea însuşiri ale romanului Danutei Bienkowska, iată cîteva reflecţii după o lectură pasionantă, cîteva impresii ce pot fi împărtăşite unui cît mai larg public de cititori.

R. Ciocan-Ivănescu

Tipărit la "Tiporex" S.R.L.
Calea Plevnei 114. Tel. 37.33.32

COLECȚIA : ROMANE CELEBRE DE DRAGOSTE

DANUTA BIEŃKOWSKA a intrat în conștiința românească drept cel mai strălucit și neobosit propagator al literelor române în Polonia, un a m b a s a d o r care timp de câteva decenii a funcționat cu tenacitate și profesionalism întru cunoașterea valorilor perene ale culturii noastre în acest spațiu receptiv și elevat.

Transpunerea mini-romanului *Salt în neant* în limba română, nu înseamnă numai un prinos de recunoștință, care oricînd poate fi mult prea modest vis-à-vis de i n s t i t u ț i a amintită, ci dovada grăitoare că Danuta Bieńkowska este o romancieră consacrată, de largă cuprindere. Autoarea a reușit să surprindă esența unor probleme de stringentă actualitate, proiectîndu-le pe tema unei povestiri de dragoste, cu un fior tragic aparte și cu o tentă discretă de un rafinat lirism.

ISBN 973-9047-02-5